

INCLUSIVE DESIGN ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ :

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΤΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΥ

ΠΑΔΑ - ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΑΘΗΝΑ 22 - 23

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:
ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΠΟΛΥΝΙΚΗ

-
ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ :
ΠΟΛΗ ΜΑΡΙΑ, ΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία

Inclusive design και Δημόσιος Χώρος:
Η περίπτωση των συσκευασιών προϊόντων του
ελληνικού περιπτέρου.

Παπαβασιλείου Πολυνίκη 51914064

Επιβλέποντες: Πόλη Μαρία, Πάνος Παναγιώτης

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Diploma Thesis

Inclusive Design and Public Space: The case
of the product packaging of the Greek
pavilion

Papavasileiou Poliniki 51914064

Supervisors: Poli Maria, Panos Panagiotis

Athens, September 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Inclusive design και Δημόσιος Χώρος:
Η περίπτωση των συσκευασιών προϊόντων του
ελληνικού περιπτέρου.

Μέλη εξεταστικής επιτροπής συμπεριλαμβανομένου και
του εισηγητή

Η πτυχιακή/διπλωματική εργασία εξετάστηκε από την κάτωθι
Εξεταστική Επιτροπή:

ΔΡ. ΠΟΛΗ ΜΑΡΙΑ

Λέκτορας Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής ΠαΔΑ

ΡΩΜΟΥΔΗ ΕΛΕΝΗ

Λέκτορας Εφαρμογών Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής ΠαΔΑ

ΔΡ. ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Καθηγητής Τμήμα Γραφιστικής και Οπτικής Επικοινωνίας ΠαΔΑ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΠΟΛΥΝΙΚΗ του
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, με αριθμό μητρώου 51914064 φοιτήτρια του
Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΤΕΧΝΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ του Τμήματος ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής
εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την
προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και
αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις
οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς
είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη
αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό,
συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως
χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι
αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και
αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο
και του Ιδρύματος. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου
ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του
πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΝΟΜΙΚΟΣ

ΠΟΛΗ ΜΑΡΙΑ

ΡΩΜΟΥΔΗ ΕΛΕΝΗ

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους ανθρώπους που συνέβαλαν σε αυτή την προσπάθεια.

Αρχικά ευχαριστώ θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, Λέκτορα του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Πόλη Μαρία, για την συμβολή της στο σχεδιασμό και την έρευνα και για την καθοδήγηση της, κατά την διάρκεια εκπόνησης της εργασίας αυτής αλλά και της ερευνητικής μου εργασίας. Οι γνώσεις της και η εμπειρία της σε θέματα αναπηρίας σε συνδυασμό με τα λεπτομερή της σχόλια στάθηκαν πολύτιμα. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου, Πάνο Παναγιώτη για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση του.

Έπειτα, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου, που με στηρίζαν και με στηρίζουν, για την υπομονή και την κατανόηση που έδειξαν όλο το διάστημα ενασχόλησης μου με την παρούσα εργασία.

Τέλος, οφείλω στην δεύτερη οικογένεια μου, τους φίλους μου, τις θερμές ευχαριστίες μου, διότι στάθηκαν δίπλα μου με κάθε δυνατό τρόπο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

0. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Περίληψη 1

1. ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ - ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

11 1.1. Ορισμός - Δικαιώματα Ανάπηρων Ατόμων

14 1.2. Κατηγορίες και είδη αναπηρίας

19 1.3. Κοινωνικές ομάδες και αναπηρία

24 1.4. Κινητικά προβλήματα που αφορούν

2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

2.1. Βασικά κριτήρια και αρχές
σχεδιασμού συσκευασιών 34

2.2. Βρώσιμα προϊόντα και
συσκευασίες 39

3. ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

47 3.1. Costumer Centric Design

51 3.2. Inclusive Design

4. ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΑΜΕΑ

4.1. Δημόσιος χώρος και inclusive design	67
4.2. Δημόσιος χώρος και οι συσκευασίες στο ελληνικό περίπτερο	71

5. ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

77	5.1. Σχεδιαστικά κριτήρια
82	5.2. Συσκευασίες μπισκότων
84	5.2.1. Biscuit Bag
94	5.2.2. Biscuit Polygon
107	5.3. Συσκευασίες Μπουκαλιών
109	5.3.1. Grab-ME Bottle
119	5.3.2. Worm Bottle
129	5.4. Συσκευασίες για πατατάκια
131	5.4.1. Pull and Tear Chips Bag
141	5.4.2. Pull and Stick Chips Bag
152	5.5. Περιτυλίγματα σοκολάτας
155	5.5.1. Choco Folder
164	5.5.2. Tear Choco Package

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η προσβασιμότητα και ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι δύο έννοιες που πλέον στην σύγχρονη ζωή δεν αποτελούν ούτε κάτι ξένο ούτε ένα πρόβλημα που επιλέγουμε να μην το δούμε. Η προσβασιμότητα έρχεται ως κριτήριο υψηλής προτεραιότητας για μια πολιτισμένη κοινωνία. Ο κοινωνικός αποκλεισμός έχει αναγνωριστεί, και οι ομάδες που τον βιώνουν διεκδικούν ορατότητα και ίσα δικαιώματα. Πέρα από την παιδεία και τις μεγάλες υποδομές, η προσβασιμότητα προκύπτει ως ανάγκη και απαίτηση σε κάθε πτυχή της ζωής, σε κάθε τεχνική εργασία, σε κάθε προϊόν.

Ποιες είναι οι κοινωνικές ομάδες που αντιμετωπίζουν προβλήματα αποκλεισμού στην διαχείριση συσκευασιών βρώσιμων προϊόντων; Ποια τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν; Τι θα ήθελαν από μία συσκευασία; Ποια τα κριτήρια προσβασιμότητας που προκύπτουν; Μπορεί μία συσκευασία να είναι το κλειδί για την προσβασιμότητα στον δημόσιο χώρο; Υπάρχουν σχεδιαστικές λύσεις που να δείχνουν σε μία κατανάλωση απαλλαγμένη από κοινωνικούς αποκλεισμούς στον δημόσιο χώρο στην Ελλάδα, έναν χώρο συνδεδεμένο με την ύπαρξη του περιπτέρου;

Η παρούσα εργασία θα προσπαθήσει να απαντήσει στα παραπάνω ερωτήματα και να παρουσιάσει σχεδιαστικές λύσεις στο πρόβλημα της κατανάλωσης στον δημόσιο χώρο. Υπάρχουν σχεδιαστικές λύσεις και τρόποι η διαδικασία του σχεδιασμού να απαντήσει στο πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού, με έξυπνες καινοτόμες ιδέες, που θα απευθύνονται σε όλες τις ομάδες καταναλωτών, ακόμα και στα πλαίσια των προϊόντων που πουλάει ένα περίπτερο. Η διαδικασία του σχεδιασμού συσκευασιών έχει κοινωνικές πτυχές, και εδώ θα γίνει μια προσπάθεια αυτό να αναδειχθεί, να αποδειχθεί και να εφαρμοστεί, ελπίζοντας σε ένα μέλλον χωρίς διακρίσεις, με ίσες προσβάσεις για όλους.

ABSTRACT

In modern times, accessibility and social exclusion are two concepts that are neither unknown nor a problem we choose not to see. Accessibility is one of the major pillars of a modern civilized society. Visibility and equal rights are being demanded by the groups that experience social exclusion. Besides education and large infrastructures, the need for accessibility is highlighted in every aspect of life, in every technical work and in every product. Which are the social groups that face exclusion in package management of edible foods? What are the problems that these individuals encounter? What would they want to alter in a food package? What criteria for accessibility could arise? Could the design of a package possibly become the key for accessibility in public space? Are there any design solutions that focus on an absolved from social exclusions consumption, in the Greek public space, which is connected to the existence of the kiosk?

The current thesis, could possibly become an answer to the questions above and also provide design solutions in the packaging problem. In order to give an answer to the problem of social exclusion, we have to choose a design that includes innovative ideas and addresses all consumption groups, even in the context of daily products that are being sold in kiosks. In this thesis,

there will be and attempt to highlight the social aspects of packaging design being applied in public space, in hopes to create a future without exclusions and with equal accessibility for every individual.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αναπηρία και οι κινητικές και άλλες δυσκολίες, δεν είναι ένα θέμα που αφορά μια συγκεκριμένη ομάδα ατόμων. Ο κοινωνικός αποκλεισμός και τα θέματα προσβασιμότητας, είναι ένα ζήτημα που μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να αφορά τον οποιοδήποτε για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα ή για όλη του τη ζωή. Είναι ένα ζήτημα που μας αφορά όλους, ως μέλη μιας κοινωνίας η οποία πρέπει να αγκαλιάζει όλα τα μέλη της και να διαμορφώνεται με έναν τρόπο που να αναγνωρίζει και να συμπεριλαμβάνει κάθε άνθρωπο, ασχέτως των χαρακτηριστικών και των ικανοτήτων του. Ως μελλοντικοί σχεδιαστές προϊόντων και συσκευασιών, βρισκόμαστε σε μια θέση η οποία με τον τρόπο της διαμορφώνει ένα κομμάτι της κοινωνίας. Το θέμα της προσβασιμότητας πρέπει να προκύψει πλέον ως αυστηρό κριτήριο και υψηλή προτεραιότητα στην δουλειά μας.

Ακόμα και αναφορικά με τις συσκευασίες προϊόντων, παρόλο που πρόκειται για μία περίπτωση που δεν είναι πολύ ορατή, αναλύθηκε και συζητήθηκε στο ερευνητικό μέρος της πτυχιακής εργασίας, το πώς τελικά αποτελούν ένα καθημερινό πρόβλημα για ορισμένους ανθρώπους, ιδιαίτερα για αυτούς με προβλήματα στα άνω άκρα. Συζητήθηκε επίσης, το πώς διάφορες σχεδιαστικές λύσεις και βοηθητικά προϊόντα προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τα συγκεκριμένα προβλήματα. Πώς ένα άτομο μπορεί να σταθεί και να διαχειριστεί μια συσκευασία προϊόντος η

οποία δεν είναι φτιαγμένη για να τον συμπεριλαμβάνει; Ποιά προβλήματα τελικά αντιμετωπίζει, και ποιές είναι οι προτεινόμενες μέχρι στιγμή λύσεις;

Επιχειρώντας ένα ακόμα βήμα μετά την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στο ερευνητικό μέρος, όταν συλλογιζόμαστε τον δημόσιο χώρο οι σχεδιαστικές προκλήσεις για ένα πιο προσβάσιμο περιβάλλον είναι πολλές και ποικίλες. Σε μία πρώτη σκέψη, όταν κάποιος αναλογίζεται τις έννοιες αναπηρία, δημόσιος χώρος, προσβασιμότητα, τα πρώτα που μπορεί να έρχονται στο μυαλό είναι ειδικές ράμπες, ειδικά διαμορφωμένα κτίρια, φανάρια με ηχητική προσθήκη. Ωστόσο, η σκέψη δεν πηγαίνει συνειρμικά στις συσκευασίες βρώσιμων προϊόντων και στην χρήση τους σε δημόσιο χώρο. Πώς μπορεί να νιώθει ένα άτομο με κινητικά προβλήματα στα άνω άκρα σε σχέση με την ορατότητά του, όταν βρίσκεται σε δημόσιο χώρο και επιθυμεί να καταναλώσει κάποιο προϊόν;

Στην παρούσα πτυχιακή, το ενδιαφέρον εστιάζεται στις συσκευασίες των προϊόντων που πρόκειται να καταναλωθούν σε χώρους εκτός του ιδιωτικού, το πώς μέσω της προσβασιμότητας σε αυτά, τελικά μπορούμε να μιλάμε για προσβασιμότητα και ορατότητα στο δημόσιο χώρο ή για κοινωνικό αποκλεισμό. Το πώς σχεδιαστικά μπορούμε να επέμβουμε ακόμα και σε

αυτό το επίπεδο αναφορικά με τον δημόσιο χώρο, αποτελεί το κύριο θέμα και επιχείρημα της παρούσας εργασίας. Τα προϊόντα στα οποία πρόκειται να εστιάσουμε, αφορούν τα βρώσιμα προϊόντα ενός περιπτέρου, καθώς πρόκειται στην μεγάλη πλειοψηφία τους – αν όχι στο σύνολό τους – για προϊόντα που προορίζονται δυνητικά για άμεση κατανάλωση, σε αντίθεση με τα προϊόντα του σούπερ μάρκετ, τα οποία το πιο πιθανό είναι να καταναλωθούν στον ιδιωτικό χώρο του καταναλωτή.

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η στοιχειοθέτηση του παραπάνω επιχειρήματος. Για τον σκοπό αυτό, απαραίτητη είναι η εξερεύνηση και ανάλυση εννοιών όπως του Inclusive Design, του κοινωνικού αποκλεισμού, της αναπηρίας. Τέλος, η προσπάθεια πρότασης συμπεριληπτικών σχεδιαστικών λύσεων συσκευασιών βρώσιμων προϊόντων περιπτέρου, με προορισμό την κατανάλωσή τους σε δημόσιο χώρο, αποτελεί το τελικό στόχο αυτής της πτυχιακής. Ακολουθεί η δομή της εργασίας.

Το πρώτο κεφάλαιο ασχολείται με το κομμάτι της αναπηρίας, των ανάπηρων ατόμων ως κοινωνική ομάδα, και πιο συγκεκριμένα, της συγκεκριμένης ομάδας που αντιμετωπίζει προβλήματα στα άνω άκρα. Θα γίνει μια προσπάθεια ορισμού των όρων αναπηρία, κοινωνικός

αποκλεισμός, προσβασιμότητα. Μέσω αυτών και άλλων ορισμών, στόχος είναι να αναδειχθεί η αναπηρία, τα άτομα με αναπηρία και, κυρίως, η κοινωνική τους διάσταση, και μετέπειτα η κοινωνική διάσταση του σχεδιασμού. Για να προσδιοριστούν τα σχεδιαστικά ζητούμενα, το ενδιαφέρον θα εστιαστεί στα άτομα με κινητικά προβλήματα και αναπηρίες στα άνω άκρα.

Προχωρώντας στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται η δεύτερη βασική έννοια, ο σχεδιασμός συσκευασιών βρώσιμων προϊόντων. Για να επιτευχθεί αυτό, παρουσιάζονται οι βασικές αρχές σχεδιασμού, όπως και τα βασικά κριτήρια του σχεδιασμού. Στη συνέχεια, γίνεται μια παρουσίαση της ιστορίας της συσκευασίας, πώς αυτή εξελίχθηκε τεχνολογικά μέσα στα χρόνια και ποιες είναι οι σύγχρονες απαιτήσεις και προσδοκίες.

Έχοντας αναδείξει την κοινωνική διάσταση της αναπηρίας και παρουσιάσει την διαδικασία σχεδιασμού και την ιστορία της συσκευασίας, στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την έννοια του Inclusive Design. Στο κεφάλαιο αυτό, θα προσπαθήσουμε να ενισχύσουμε την ρητορική του Inclusive Design, και να παρουσιάσουμε πώς συνδυάζεται αυτή η έννοια με την έννοια του δημόσιου χώρου στη βιβλιογραφία. Επιπλέον, εισάγεται η συνθήκη της κατανάλωσης προϊόντων και κυρίως το άνοιγμα και το κράτημα της συσκευασίας βρώσιμων

προϊόντων προορισμένα για άμεση κατανάλωση σε δημόσιο χώρο. Συγκεκριμένα, στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας, όπου ο ρόλος του περιπτέρου είναι ενεργός στον δημόσιο χώρο και η κατανάλωση προϊόντων σε εξωτερικό χώρο είναι μια καθημερινότητα, επιχειρούμε να στηρίξουμε το επιχείρημα της συμπεριληπτικότητας μέσω της συμμετοχής σε αυτή τη συνήθεια.

Το τέταρτο κεφάλαιο, αποτελεί την σχεδιαστική πρόταση στο πρόβλημα που αναδεικνύεται στο προηγούμενο κεφάλαιο. Αρχικά παρουσιάζεται μια λίστα κριτηρίων που υπόκεινται στον συμπεριληπτικό σχεδιασμό για άτομα με προβλήματα στα άνω άκρα. Τα προϊόντα που συναντάμε σε ένα περίπτερο εξετάστηκαν, και επιλέχθηκαν τέσσερις κατηγορίες (μπουκάλια, σακούλες, περιτυλίγματα, συσκευασίες μπισκότων). Για κάθε ομάδα-κατηγορία προτείνονται δύο σχεδιαστικές ιδέες-λύσεις, οι οποίες αποβλέπουν σε προσβάσιμες συσκευασίες, και για κάθε σχεδιαστική πρόταση αναλύονται και στηρίζονται τα κριτήρια που επιλέχθηκαν.

Ολοκληρώνοντας, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και ιδέες για συζήτηση και μελλοντική έρευνα. Τόσο στοχαστικά αναφορικά με το πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού, όσο και σχεδιαστικά ζητούμενα που προέκυψαν και προβληματίσαν κατά την εκπόνηση της

εργασίας.

Η τεχνική διαδικασία του σχεδιασμού εμπεριέχει κοινωνικά ζητούμενα, πόσο μάλλον όταν μπορούμε να διακρίνουμε μια σύνδεση της σχεδιαστικής διαδικασίας με την πρόσβαση του ατόμου στο δημόσιο χώρο, ακόμα και στο αν μπορεί να καταναλώσει ένα προϊόν όπως μία σοκολάτα ή να ανοίξει και να κρατήσει ένα μπουκαλάκι νερό. Η σχεδιαστική διαδικασία αποτελεί μια διαδικασία που έρχεται από και επιστρέφει στην κοινωνία, διαμορφώνοντας ένα μέρος της, την εμπειρία των εκάστοτε καταναλωτών, αλλά και την συμπερίληψή τους και την ορατότητά τους στο δημόσιο χώρο.

1. ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ - ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Ξεκινώντας, πρέπει να προσδιοριστεί η ομάδα στην οποία αφορά η συγκεκριμένη εργασία, τελικά ως ομάδα καταναλωτών με επιπλέον απαιτήσεις, αλλά αρχικά ως κοινωνική ομάδα, ώστε να καταλάβουμε την αναγκαιότητα ενός πιο «προσβάσιμου» σχεδιασμού. Σκοπός του κεφαλαίου είναι να καταφέρει να φωτίσει κοινωνικά το ζήτημα της προσβασιμότητας, και μέσω αυτού, να χαρτογραφήσει τις τεχνικές απαιτήσεις.

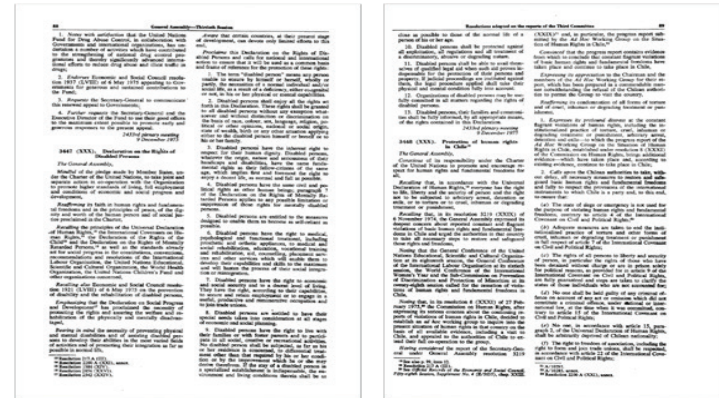
Σε αυτό το κεφάλαιο, θα προσδιοριστεί αρχικά ο όρος «αναπηρία» και οι κατηγορίες αυτής. Καθώς τα ζητούμενα σχεδιαστικά προκύπτουν από ένα κοινωνικό πρόβλημα/αίτημα, είναι απαραίτητο να τεθεί ένα πλαίσιο το οποίο να μπορεί να μας αφηγηθεί κοινωνικά και ιστορικά την ανάγκη ένταξης νέων κριτηρίων στον σχεδιασμό. Θα παρουσιαστεί το πρόβλημα της προσβασιμότητας και της αναγνώρισης της κοινωνικής ομάδας που αποτελούν τα άτομα με αναπηρία στην δημόσια σφαίρα, και συνεπώς ως καταναλωτικό κοινό.

Προχωρώντας στο κεφάλαιο, θα προσδιοριστούν ακόμη πιο λεπτομερώς οι κατηγορίες αναπηρίας οι οποίες εγείρουν νέες προκλήσεις στον σχεδιασμό συσκευασιών, που αντιμετωπίζουν δηλαδή κάποια δυσκολία στο χειρισμό τους. Η ιχνηλάτηση αυτών των δυσκολιών, θα μας βοηθήσει στη συνέχεια να αναδείξουμε τα συγκεκριμένα σχεδιαστικά κριτήρια που προκύπτουν.

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ - ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Ενώ άνθρωποι με αναπηρίες και προσπάθειες για ένταξη τους υπήρχαν και από τα αρχαία χρόνια, είναι σημαντικό να εστιάσουμε στο πώς ο όρος αναπηρία και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία κατοχυρώνονται και αναγνωρίζονται σήμερα.

Ορόσημο για την αναγνώριση των ατόμων με αναπηρία, αποτελεί η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Αναπήρων Ατόμων, όπως αυτή διακηρύχθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη το έτος 1975. Μέσω της διακήρυξης των δικαιωμάτων τους, τα ανάπηρα άτομα πλέον αναγνωρίζονται ως κοινωνική ομάδα, ενώ γίνεται αποδεκτό το πρόβλημα-αίτημα τους ως προς την ποιότητα ζωής τους. Θα αναφέρουμε ορισμένα σημεία της διακήρυξης αυτής [1] σε ελεύθερη μετάφραση.

Εικόνα 1.1.1. “Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Αναπήρων Ατόμων”. Απόφαση 3447 (XXX), 30, η οποία προκηρύχθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, στις 9 Δεκεμβρίου 1975. U.N. Doc. A/10034 (1975) [1].

Γίνεται ευθέως αντιληπτό το πως αυτή η διακήρυξη τελικά ρίχνει φως σε όλες τις κοινωνικές πτυχές οι οποίες αφορούν κάθε άτομο, άρα και τα ανάπηρα άτομα, και προλογίζει την αναγνώριση της πρόσβασής τους ως ένα κοινωνικό, εργασιακό, οικονομικό, εκπαιδευτικό πρόβλημα.

- Διεθνή Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών
- Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Παιδιού
- Διακήρυξη Δικαιωμάτων των Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων
- Διεθνής Οργανισμός Εργασίας
- Εκπαιδευτικός Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- Επιστημονικός Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- Πολιτισμικός Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- Διεθνής Οργανισμός Υγείας
- Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά
- Διακήρυξη αναφορικά με την Κοινωνική Πρόοδο και Ανάπτυξη

Η απόφαση 3447 για να καταλήξει στα δικαιώματα που διακηρύσσει, λαμβάνει υπόψη της τις παρακάτω σημαντικότερες διακηρύξεις και αποφάσεις οργανισμών, οι οποίες μπορούν να μας δώσουν και το πλαίσιο μέσα στο οποίο η διακήρυξη των δικαιωμάτων των αναπήρων ατόμων αποτελούσε πλέον μια αναγκαιότητα:

Προλογίζοντας, δίνεται έμφαση στην αναγκαιότητα ένταξης και βοήθειας προς ένταξη των ανάπηρων ατόμων, και στο δικαίωμα γενικά σε ισότιμη ποιότητα ζωής. Η διακήρυξη αυτή, όπως δηλώνεται, ως στόχο είχε να θέσει μια βάση για την προστασία κάποιων βασικών δικαιωμάτων των αναπήρων ατόμων διεθνώς.

Ορισμός: «Ο όρος «ανάπηρο άτομο» περιλαμβάνει κάθε άτομο το οποίο δεν είναι ικανό να εξασφαλίσει μόνο του, πλήρως ή μερικώς, τις αναγκαιότητες μίας φυσιολογικής ιδιωτικής και/ή κοινωνικής ζωής, ως αποτέλεσμα ενός φυσικού ή νοητικού ελαττώματος, εκ γενετής ή όχι.» [1]

Δίνουμε και έναν ακόμα ορισμό:

«Ο όρος «άτομο με αναπηρία» περιλαμβάνει κάθε άτομο με κινητική ή / και αισθητηριακή ή / και νοητική ή / και ψυχική αναπηρία ή / και χρόνια πάθηση (θαλασσαιμία, νεφροπάθεια κ.λπ.)» [2]

Όσο και αν φαίνεται γενικός ο πρώτος ορισμός, στην ουσία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ομπρέλα η οποία μπορεί να συμπεριλάβει και να προστατέψει κάθε άτομο που ανήκει σε αυτήν την κατηγορία και

αναγνωρίζεται ως ανάπηρο. Είναι σημαντικό να εστιάσουμε στην τοποθέτηση του ορισμού, που αφορά άμεσα την αυτονομία του ατόμου: «[...] ικανό να εξασφαλίσει μόνο του, πλήρως ή μερικώς, τις αναγκαιότητες μίας φυσιολογικής ιδιωτικής και/ή κοινωνικής ζωής [...]». Αρχίζοντας να θέτουμε ερωτήματα, μήπως μπορούμε να εξαλείψουμε κάποιες... «δυσκολίες» της καθημερινής ζωής; Όπως το ξεβίδωμα ενός καπακιού.

Μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα παρακάτω σημαντικά σημεία:

- Όλα τα ανάπηρα άτομα πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα ανωτέρω δικαιώματα χωρίς καμία εξαίρεση ή διάκριση ή αποκλεισμό με βάση την φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, την θρησκεία, την πολιτική ή άλλη γνώμη, εθνική ή κοινωνική προέλευση, οικονομική κατάσταση.
- Τα ανάπηρα άτομα άσχετα με το είδος και τα χαρακτηριστικά της αναπηρίας τους πρέπει ισότιμα να απολαμβάνουν τα ίδια θεμελιώδη, πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα με τα υπόλοιπα άτομα.
- Τα ανάπηρα άτομα έχουν δικαίωμα στην οικονομική και κοινωνική ασφάλιση και σε ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής.

- Τα ανάπηρα άτομα πρέπει να προστατεύονται απέναντι σε κάθε μορφής εκμετάλλευση, διάκριση και κακοποίηση.

- Τα ανάπηρα άτομα, οι οικογένειες τους και οι κοινότητες πρέπει να έχουν γνώση, σε όλα τα απαραίτητα επίπεδα, τα δικαιώματα της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων των Αναπήρων Ατόμων

Τα παραπάνω σημεία επιλέχθηκαν ώστε να αναδείξουμε ένα κομμάτι στο οποίο εμβαθύνουμε στην συνέχεια (1.3). Η κοινωνική (συμπεριλαμβάνοντας ευκαιρίες, οικονομικό επίπεδο, υγεία κ.α. κοινωνικές πτυχές) διάσταση του αιτήματος την αναγνώρισης των αναπήρων ατόμων ως ισότιμες κοινωνικές μονάδες και η ανάγκη ενημέρωση (μέσω εκπαιδευτικών ή άλλων φορέων) θεμελιώνονται σε αυτή τη διακήρυξη.

1.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Υπάρχουν διάφορες κατηγοριοποιήσεις σε διάφορα επίπεδα για τα είδη αναπηρίας. Το αν είναι κάποιο πρόβλημα εκ γενετής ή επίκτητο, ποιο σύστημα προσβάλεται (νευρολογικό, μυοσκελετικό κ.λπ.), σε ποιο κομμάτι τελικά το άτομο αντιμετωπίζει πρόβλημα (π.χ. κινητικές, νοητικές). Επειδή εστιάζουμε στην περίπτωση ατόμων τα οποία αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην διαχείριση συσκευασιών τροφίμων, στη συνέχεια θα περιοριστούμε στις κατηγορίες αναπηρίας οι οποίες στερούν από το άτομο την δυνατότητα να ελέγχει πλήρως τα άνω άκρα του ή την δύναμη από τα άνω άκρα. Ωστόσο, κρίνεται σκόπιμο σε αυτό το κεφάλαιο να αναφέρουμε σε πρώτο επίπεδο όλες τις κατηγορίες. Θα δώσουμε τον γενικό ορισμό για τις κατηγορίες αναφορικά με το που τελικά το άτομο αντιμετωπίζει πρόβλημα. Οι κατηγορίες αυτές είναι: Σωματικές Αναπηρίες, Νοητικές Αναπηρίες, Αναπηρία στην Όραση, Αναπηρία στην Ακοή (Παπλωματά, 2013).

Σωματικές Αναπηρίες

Οι σωματικές αναπηρίες μπορεί να οφείλονται είτε σε κάποια βλάβη του νευρολογικού συστήματος, είτε σε κάποια δυσλειτουργία ή βλάβη μυοσκελετική ή ορθοπεδική. Τα σωματικά προβλήματα μπορεί να είναι ιάσιμα ή όχι μέσω ιατρικής παρέμβασης. Τα προβλήματα μπορεί να είναι εκ γενετής ή επίκτητα, καθώς επίσης εδώ συναντάμε και την πιο οικεία μορφή αναπηρίας κοινωνικά: σωματικές αναπηρίες – παραπληγίες – που προκύπτουν σε εργατικά, τροχαία ή άλλα ατυχήματα. Οι σωματικές αναπηρίες λόγω της συχνής ορατότητάς τους, έχουν ίσως συνδυαστεί γενικότερα στην καθομιλουμένη με την έννοια της αναπηρίας. Παρακάτω το διεθνές σύμβολο για την αναπηρία μαρτυρά αυτήν την ορατότητα (Εικόνα 1.2.1.).

Ως σωματικές ή καλύτερα οργανικές αναπηρίες μπορούν να εννοηθούν και οι βλάβες κάποιου ζωτικού οργάνου, όπως οι ηπατοπάθειες, προβλήματα του παχέος εντέρου και άλλα.

Πρόκειται για μια πολύ μεγάλη κατηγορία κάτω από την οποία μπορούμε να βρούμε πάρα πολλές διαταραχές, βλάβες και γενικότερα προβλήματα. Κάθε ένα από αυτά εγείρει ένα νέο αίτημα/ζητούμενο απέναντι στο κοινωνικό πλαίσιο, και ιδιαίτερα απέναντι στον σχεδιασμό, την αρχιτεκτονική και την πολεοδομία. Η συγκεκριμένη κατηγορία αναπηρίας θα μας απασχολήσει

Εικόνα 1.2.1. Διεθνές σύμβολο για την αναπηρία

κυρίως σε αυτήν την διάλεξη, καθώς με τον ευρύ ορισμό της σωματικής κινητικής αναπηρίας περιλαμβάνουμε τις αναπηρίες οι οποίες αφορούν στην λειτουργία των άνω άκρων και τα αιτήματα που θέτουν στον σχεδιασμό συσκευασιών.

Νοητικές Αναπηρίες

Λόγω της φύσης της συγκεκριμένης κατηγορίας, αποτελεί άμεσα και χωρίς συγκάλυψη ένα τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα. Δεν πρόκειται απλά για την δημιουργία εγκαταστάσεων και μηχανικών και μηχανοκίνητων τεχνολογιών, αλλά για μια γενικότερη παιδεία του κοινωνικού συνόλου. Το πλαίσιο πλέον περιλαμβάνει κάθε πτυχή της κοινωνίας, η οποία για να αγκαλιάσει άτομα με νοητικές αναπηρίες δυστυχώς πρέπει να κάνει πάρα πολλά βήματα. Τα άτομα με νοητικές αναπηρίες έχουν προβλήματα συμπεριφοράς – δεν προσαρμόζονται εύκολα σε κοινωνικά σύνολα, μειωμένη νοητική αντίληψη και ικανότητα επικοινωνίας, προβλήματα μνήμης, προσοχής, ανάπτυξης γλωσσικής επικοινωνίας, προβλήματα σωματικά ή ελέγχου του σώματος, ακόμα και συναισθηματικά προβλήματα. Κυρίως πρόκειται για προβλήματα που είναι οργανικής ή

γενετικής/βιολογικής αιτίας, δηλαδή το άτομο γεννιέται με αυτήν την αναπηρία, γι' αυτό και το βλέμμα εδώ στρέφεται αμέσως στο εκπαιδευτικό σύστημα. Παραθέτουμε απόσπασμα από το (Παπλωματά, 2013):

«Σύμφωνα με τον Marc Gold η νοητική καθυστέρηση είναι η «αποτυχία της σύγχρονης κοινωνίας να παρέχει επαρκή εκπαίδευση και κατάλληλη υποστήριξη, παρά ως μειονέκτημα του ίδιου του ατόμου». Μια τέτοια άποψη είναι ιδιαίτερα αισιόδοξη γιατί θεωρεί πως η εξέλιξη του καθυστερημένου ατόμου συναρτάται με τη διαθέσιμη τεχνολογία και εκπαίδευση, καθώς και από την παρεχόμενη υποστήριξη και ειδική βοήθεια. (Πολυχρονοπούλου, 2004, σελ.56).»

Αναφέρουμε ενδεικτικά κάποιες από τις συνηθέστερες μορφές αυτών των αναπηριών: το Σύνδρομο Down, το Σύνδρομο Cat Cry, το Σύνδρομο Turner και το Σύνδρομο Klinefelter. Τέλος, εντός αυτής της κατηγορίας

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B D%CE%B1%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%AF%CE%B1>

επιδέρχονται διάφορες κατηγοριοποιήσεις ανάλογα με το είδος, με τον βαθμό της νοητικής αναπηρίας και άλλες μετρικές. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον παλαιότερο τρόπο ταξινόμησης, που κατατάσσει τα παιδιά σε εκπαιδευσιμα και ασκήσιμα (Παπλωματά, 2013), όπου το σημαντικότερο που απορρέει από αυτήν την ταξινόμηση είναι το δικαίωμα καθενός στην εκπαίδευση.

Αναπηρία στην Όραση

Πρόκειται για μια πολύ συνηθισμένη μορφή αναπηρίας, και στην πλειοψηφία των περιπτώσεων η αναπηρία είναι επίκτητη (υπάρχουν πάρα πολλές αιτίες που μπορούν να οδηγήσουν σε τύφλωση, από ατυχήματα μέχρι διάφορες ασθένειες). Τα προβλήματα στην όραση, τύφλωση και σοβαρά προβλήματα όρασης, θεωρούνται οι βλάβες στο οπτικό όργανο οι οποίες οδηγούν σε αδυναμία του ματιού να συλλάβει οπτικά ερεθίσματα και να αντιληφθεί το φως ολικώς ή σε μεγάλο βαθμό. Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί με τους οποίους κάποιος κατηγοριοποιείται ως τυφλός.

Τα άτομα με προβλήματα όρασης ενώ συνήθως δεν αντιμετωπίζουν κάποιο νοητικό πρόβλημα, βρίσκονται αποκλεισμένα σε μεγάλο βαθμό, από ότι σχετίζεται με

την αντιληψιμότητα του χώρου (ειδικά αν δεν έχει προηγηθεί η κατάλληλη εκπαίδευση), με τον προσανατολισμό σε νέους χώρους και από εργασίες που απαιτούν κυρίως την χρήση της όρασης (παραδείγματος χάρη δουλειές γραφείου).

Το κύριο και βασικότερο κομμάτι στην συμπερίληψη των ατόμων με προβλήματα όρασης, πέρα από το να λάβουν την κατάλληλη εκπαίδευση αν το πρόβλημα υπάρχει από την παιδική ηλικία, είναι η πρόσβαση σε μια εύκολη κινητικότητα και προσανατολισμό. Σε αυτό μπορεί αντίστοιχα να βοηθήσει και η κατάλληλη εκπαίδευσή τους, αλλά και η διαμόρφωση του χώρου, δημόσιου και ιδιωτικού, ώστε να είναι φιλικός προς τα άτομα αυτά. Δυστυχώς, λόγω της συγκεκριμένης αναπηρίας πολλές φορές τα άτομα αποκλείονται κοινωνικά και απομονώνονται, νιώθοντας ότι δεν μπορούν να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο.

Αναπηρία στην Ακοή

Τα προβλήματα ακοής συνίστανται στην αδυναμία του ακουστικού μηχανισμού να μεταφέρει καθαρά τους ήχους. Η απώλεια ακοής μπορεί να είναι μερική ή ολική. Το πρόβλημα μπορεί να είναι επίκτητο, αν και αυτό συμβαίνει συνήθως σε μεγαλύτερες ηλικίες ή λόγω κάποιου ατυχήματος, έκθεση σε ήχους μεγάλης έντασης κλπ. Αν και πιο σπάνια, η εκ γενετής κώφωση προκαλεί περισσότερα προβλήματα στο άτομο, καθώς το αποκλείει από την εκμάθηση της γλώσσας μέσω της ακοής, άρα και της μίμησής της. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το άτομο μπορεί να έχει προβλήματα επικοινωνίας, καθώς βρίσκεται αποκλεισμένο από την χρήση του προφορικού λόγου. Επίσης, ένα κωφό άτομο δεν εκπαιδεύεται στην ανάλυση, αφαίρεση, παρατήρηση ήχου, κάτι το οποίο μπορεί να επηρεάσει την αφαιρετική του ικανότητα. Ωστόσο, μέσω της νοηματικής γλώσσας το πρόβλημα της επικοινωνίας υπερκεράζεται.

Οι άνθρωποι με προβλήματα στην ακοή, συνήθως απολαμβάνουν καλύτερη ποιότητα ζωής (θα αναλύσουμε στο επόμενο υποκεφάλαιο αυτό τον όρο) στον δυτικό πολιτισμό συγκριτικά με ανθρώπους με άλλες πιο «βαριές» αναπηρίες. Η ανάπτυξη τεχνολογιών όπως ακουστικά έχει βοηθήσει

σημαντικά με τα χρόνια στην εξάλειψη του προβλήματος σε ορισμένες περιπτώσεις, αλλά όχι στην λύση του σε κοινωνική διάσταση. Η διάγνωση και η κατάλληλη εκπαίδευση σε μικρή ηλικία είναι μέρος της κοινωνικής λύσης και ένταξης. Σε αυτό το είδος αναπηρίας, ίσως η εκπαίδευση να είναι το πιο σημαντικό θεμέλιο, ενώ ακολουθούν η τεχνολογία και ο σχεδιασμός (π.χ. σε μηχανήματα με φωνητικές οδηγίες ή ταινίες να παρέχεται οπτικά η αντίστοιχη πληροφορία).

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα άτομα με εκ γενετής αναπηρία στην ακοή, επειδή είναι αποκλεισμένα από την ανάπτυξη προφορικού λόγου και ανταπόκριση σε ηχητικά ερεθίσματα, σε ένα κοινωνικό πλαίσιο το οποίο δεν αναγνωρίζει την συγκεκριμένη αναπηρία και δεν έχει τις κατάλληλες εκπαιδευτικές δομές, μπορούν να αντιμετωπιστούν λανθασμένα ως άτομα με νοητική υστέρηση. Γίνεται λοιπόν ξεκάθαρο με έναν βίαιο τρόπο το πόρισμα που θα πραγματευόμαστε κατά την έκταση αυτής εργασίας, ότι δεν είναι πρόβλημα του ατόμου το πως θα ενταχθεί, άλλα του πλαισίου, δηλαδή της κοινωνίας, στο να είναι διαμορφωμένη με τρόπο που να μην τους αποκλείει. Έχοντας κάνει μια αναφορά στις βασικές κατηγορίες αναπηρίας και έχοντας δώσει τον ορισμό του ανάπηρου ατόμου, στο επόμενο υποκεφάλαιο εστιάζουμε καθαρά στον ορισμό των ανάπηρων ατόμων ως μία κοινωνική ομάδα.

1.3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Μπορεί η αναπηρία να αναφέρεται σε μία σωματική/νοητική κατάσταση, και να παρουσιάζεται ως ιατρικός όρος, ωστόσο, έχει μια πολύ σημαντική κοινωνική τοποθέτηση, η οποία προκύπτει από το θεμελιώδες ζήτημα του κοινωνικού αποκλεισμού. Όπως έχουμε αναφέρει και προηγουμένως, μπορούμε να θέσουμε χρονικά ως αφετηρία μιας σύγχρονης αναγνώρισης των ατόμων με αναπηρία ως κοινωνική ομάδα, με την Διακήρυξη των Δικαιωμάτων Αναπήρων Ατόμων. Ωστόσο, η κοινωνία σε επίπεδο υποδομών, εκπαίδευσης και παιδείας, βρίσκεται ακόμα αρκετά μακριά στο να μπορεί να παρέχει ισότιμα δικαιώματα και πρόσβαση στα άτομα με αναπηρίες. Αναγνωρίζοντας τους ανθρώπους με μία ορισμένη αναπηρία ως κοινωνική ομάδα, ανακύπτουν τρία πολύ σημαντικά θέματα που θα μας απασχολήσουν στην κοινωνική διάσταση αυτής της εργασίας. Το ένα αφορά την ποιότητα ζωής, το δεύτερο το κομμάτι του κοινωνικού αποκλεισμού, και το τρίτο που απορρέει τελικά από τα άλλα δύο, το θέμα της προσβασιμότητας. Η προσβασιμότητα ως πρόβλημα και ως ζητούμενο θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο. Η ποιότητα ζωής μπορεί να αποτελέσει ένα καλό σημείο έναρξης για να αντιμετωπίσουμε τους ανθρώπους με αναπηρία ως μία κοινωνική ομάδα. Το να ορίσουμε σαφώς το τι εμπεριέχει

ο ορισμός ποιότητα ζωής είναι ένα δύσκολο φιλοσοφικό, κοινωνικό και με άλλες προσεγγίσεις πρόβλημα, όπως φαίνεται από την μεταπτυχιακή εργασία της Μ. Παπλωματά [3, Κεφάλαιο 2]. Μπορούμε ωστόσο να διακρίνουμε κάποιες βασικές διαστάσεις, τις οποίες θα χρησιμοποιήσουμε ώστε να μπορέσουμε να προσεγγίσουμε το πρόβλημα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία. Όπως αναφέρει η Μ. Παπλωματά, κατά τους Felce and Perry (1995) τον όρο «ποιότητα ζωής» μπορούν να συνθέσουν οι παρακάτω πέντε βασικοί άξονες:

- Φυσική Ευημερία
- Υλική Ευημερία
- Κοινωνική Ευημερία
- Συναισθηματική Ευημερία
- Ανάπτυξη και δραστηριότητα

Οι άξονες αυτοί αναφέρονται τόσο σε άμεσα θέματα που διαφαίνονται άμεσα στην ύπαρξη του ατόμου εντός του κοινωνικού πλαισίου ανάλογα με τις ιδιότητές του (π.χ. εισόδημα, κινητικότητα, συμμετοχή στα κοινά) αλλά και σε θέματα που προκύπτουν σε δεύτερο χρόνο από την αλληλεπίδραση του ατόμου με το κοινωνικό πλαίσιο (π.χ. αυτοεκτίμηση, κοινωνικές σχέσεις, ψυχική υγεία, ανεξαρτησία).

Σκοπός αυτής της εργασίας δεν είναι να εμβαθύνει στον ορισμό της ποιότητας ζωής και των επιμέρους συνιστώσεων. Ωστόσο, μέσω του στοιχειώδους ορισμού της, μπορούμε να φωτίσουμε τις πτυχές του σχεδιασμού συσκευασιών που αντανακλούν στην ρύθμιση της ποιότητας ζωής. Ενδεικτικά αναφέρουμε το κομμάτι της ανεξαρτησίας του ατόμου με κινητικά προβλήματα απέναντι στην διαχείριση των συσκευασιών.

Όπως αναφέρεται και η Παπλωματά (Παπλωματά, 2013), δεν αποτελούν τα ίδια τα άτομα το πρόβλημα, αλλά το πλαίσιο γύρω από αυτά που δεν τους επιτρέπει να απολαμβάνουν την ίδια ποιότητα ζωής. Μιλώντας για το πλαίσιο του ατόμου, μπορούμε να το ταυτίσουμε με την ευρύτερη κοινωνία και τις διάφορες κοινωνικές δομές. Άμεσα λοιπόν προκύπτει το θέμα του κοινωνικού αποκλεισμού, ως η συνθήκη στην οποία το πλαίσιο αποκλείει το άτομα από ορισμένα αγαθά.

Αν το πλαίσιο, δηλαδή η κοινωνία, το κοινωνικό περιβάλλον, δεν είναι διαμορφωμένο ώστε όλα τα μέλη της κοινωνίας ανεξαρτήτων επί μέρους χαρακτηριστικών να μπορούν να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα, αγαθά και υπηρεσίες, τότε τα άτομα που δεν έχουν πρόσβαση σε αυτά, οδηγούνται σε κοινωνικό αποκλεισμό. Τα άτομα ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, ηλικίας, χρώματος, θρησκείας, πολιτικής πεποίθησης, οικονομικής κατάστασης, αλλά και σωματικής διάπλασης, δύναμης, και αντίληψης, πρέπει να είναι σε θέση να λειτουργούν με αυτονομία, ασφάλεια και άνεση εντός της κοινωνίας με όλη αυτή περιλαμβάνει (υποδομές, υπηρεσίες, αγαθά, κοινωνικά σύνολα). Επίσης, πρέπει να έχουν δικαίωμα συμμετοχής και πρόσβαση σε κάθε κοινωνική, πολιτική και οικονομική δραστηριότητα [1] (Παπλωματά, 2013).

Με τον όρο κοινωνικός αποκλεισμός εννοούμε ακριβώς την «μη πρόσβαση» στα παραπάνω δικαιώματα, αγαθά και δραστηριότητες. Το άτομο δεν μπορεί να μετέχει σε ορισμένες κοινωνικές δραστηριότητες, όχι λόγω δικής του ευθύνης, αλλά λόγω αδυναμίας του περιβάλλοντος/της κοινωνίας να το συμπεριλάβει.

Ως κοινωνική ομάδα τα άτομα με αναπηρία μπορούν να διεκδικούν ισότιμα δικαιώματα, τις απαραίτητες παροχές για μια ζωή με αξιοπρέπεια, πρόσβαση και αναγνώριση. Στη χώρα μας η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων

με Αναπηρία (<https://www.esamea.gr/>) αποτελεί την οργάνωση εκπροσώπησης των ατόμων με αναπηρία στην ελληνική πολιτεία και κοινωνία με αναπηρία στην ελληνική πολιτεία και κοινωνία.

² Εικόνα 1.3.1. Λογότυπο Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία

«Το αναπηρικό κίνημα έχει τη μόνιμη και σταθερή υποχρέωση να αναδεικνύει διαρκώς και ουσιαστικά τα ζητήματα που απασχολούν τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους. Βασική και θεμελιώδης Αρχή του αναπηρικού κινήματος στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο το «Τίποτα για τα άτομα με

αναπηρία χωρίς τα άτομα με αναπηρία» είναι και αυτό που εμείς πρέπει να εγγυούμαστε στην ελληνική κοινωνία: ότι το αναπηρικό κίνημα θα είναι πρωτοπόρος, πρωτεργάτης και πρωταγωνιστής στο να εισάγονται στη χώρα καινοτόμες ιδέες, νέες προσεγγίσεις και νέες πολιτικές για τα άτομα με αναπηρία.»

Η Συνομοσπονδία ιδρύθηκε το 1989 από οργανώσεις ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους προκειμένου να υπερασπιστεί θέματα κοινού ενδιαφέροντος για όλες τις κατηγορίες αναπηρίας. Επιπλέον σκοπό είχε να αποτελέσει έναν ανεξάρτητο και ισχυρό φορέα εκπροσώπησης των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους στην ελληνική Πολιτεία και κοινωνία. Η επίτευξη της προσβασιμότητας βρίσκεται πάντα στα αιτούμενα της Συνομοσπονδίας, ενώ οργανώνονται εκπαιδευτικές εκστρατείες για την ενημέρωση τόσο των αναπήρων ατόμων και των οικογενειών τους, όσο και της ευρύτερης κοινωνίας.

Με τον όρο «προσβασιμότητα» εννοούμε ότι το περιβάλλον είναι έτσι διαμορφωμένο ώστε όλα τα μέλη της κοινωνίας ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας και χαρακτηριστικών όπως η σωματική διάπλαση, η δύναμη

και η αντίληψη να είναι σε θέση να λειτουργούν με αυτονομία, ασφάλεια και άνεση αξιοποιώντας τις παρεχόμενες υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά, μετέχοντας μ' αυτόν τον τρόπο στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική δραστηριότητα της κοινωνίας. (ΕΣΑμεΑ, Ετήσια Έκθεση για την 3η Δεκεμβρίου 2005), (Παπάνης, Γιαβρίμης, Βίκη 2009, σελ. 134).

Για να αποσαφηνίσουμε τον όρο πρόσβαση και προσβασιμότητα ακόμα περισσότερο, παραθέτουμε τους ορισμούς που δίνονται στο κεφάλαιο Προσβασιμότητα και Αναπηρία από τη Συνδικαλιστική Εκπαίδευση Στελεχών Αναπηρικού Κινήματος της Εθνικής Συνομοσπονδίας ατόμων με Αναπηρία [2].

*«Ο όρος «**πρόσβαση**» -σε αντίθεση με τον όρο «προσβασιμότητα» που αναπτύσσεται παρακάτω και αναφέρεται στο περιβάλλον- χαρακτηρίζει το άτομο και τη σχέση του ατόμου με τα περιβάλλοντα. Ο όρος «πρόσβαση» αναφέρεται στο δικαίωμα κάθε πολίτη, με ή χωρίς αναπηρία, για αυτόνομη και ασφαλή προσέγγιση, απόλαυση και χρήση των παρεχόμενων υποδομών, υπηρεσιών και αγαθών*

²<https://www.esamea.gr/>

³<https://www.esamea.gr/about-us/welcome-note>

σε όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής. Αναφερόμαστε δηλαδή στην πρόσβαση του ατόμου σε εργασία, εκπαίδευση, αναψυχή, αθλητισμό, μεταφορές, ενημέρωση/πληροφόρηση, πολιτισμό, κ.λπ.» [2]

«Με τον όρο **«προσβασιμότητα»** νοείται το χαρακτηριστικό του περιβάλλοντος, που επιτρέπει σε όλα τα άτομα -χωρίς διακρίσεις φύλου, ηλικίας και λοιπών χαρακτηριστικών (σωματική διάπλαση, δύναμη, αντίληψη, εθνικότητα κ.λπ.)- να έχουν πρόσβαση σε αυτό, δηλαδή να μπορούν αυτόνομα, με ασφάλεια και με άνεση να προσεγγίσουν και να χρησιμοποιήσουν τις υποδομές, αλλά και τις υπηρεσίες (συμβατικές και ηλεκτρονικές) και τα αγαθά που διατίθενται στο συγκεκριμένο περιβάλλον. Ο όρος «προσβασιμότητα », λοιπόν, αναφέρεται όχι μόνο σε υποδομές αλλά και σε υπηρεσίες και σε αγαθά. Παράλληλα δε, εκτός από τη φυσική πρόσβαση, αναφέρεται και στη λειτουργικότητα, αλλά και στην δυνατότητα για επικοινωνία και πληροφόρηση, καθορίζει δε στην ουσία το βαθμό αυτονομίας και ασφάλειας του ατόμου σε σχέση με το περιβάλλον

(φυσικό,δομημένο ή/και ηλεκτρονικό). Αναφερόμαστε δηλαδή σε προσβάσιμες στο άτομο υποδομές, υπηρεσίες, εξοπλισμούς, αγαθά.» [2]

1.4. ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΟ ΧΕΙΡΙΣΜΟ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ

Έχοντας πια ορίσει τις κατηγορίες αναπηρίας και το πως τα άτομα με αναπηρία συνιστούν μια κοινωνική ομάδα (αν και κάθε κατηγορία αναπηρίας συνιστά από μόνη της μια κοινωνική ομάδα με δικά της χαρακτηριστικά), στο τελευταίο υποκεφάλαιο θα εστιάσουμε στα χαρακτηριστικά, στην απαιτήσεις και στο κοινωνικό προφίλ των ατόμων με κάποιο είδος αναπηρίας που επηρεάζει τα άνω άκρα. Τα είδη αναπηρίας είναι κυρίως σωματικά και νευρολογικά, και πρόκειται για προβλήματα τόσο εκ γενετής όσο και επίκτητα. Παρακάτω εστιάζουμε σε ορισμένες αναπηρίες ώστε να θέσουμε ένα πλαίσιο που θα μας βοηθήσει να εντοπίσουμε το ζητούμενο αναφορικά με τον σχεδιασμό συσκευασιών. Δανειζόμαστε εδώ τους ορισμούς και την κατηγοριοποίηση όπως αυτή κυρίως ορίζεται στο (Παπλωματά, 2013).

Κάποια Είδη Νευρολογικής Παράλυσης

Τα άτομα με εγκεφαλική παράλυση παρουσιάζουν διαφορετικές δυσκολίες και χαρακτηριστικά ανάλογα σε ποιο σημείο εντοπίζεται η βλάβη (Παπλωματά, 2013). Θα αναφέρουμε εδώ ορισμένα είδη που αφορούν στα άνω άκρα. Ανάλογα με την ανατομική θέση, τα άνω άκρα

προσβάλλονται στις περιπτώσεις που το άτομο έχει: Μονοπληγία (σε άνω άκρο), Ημιπληγία, Τριπληγία, Τετραπληγία, Διπληγία. Στην ουσία, το πρώτο συνθετικό της κάθε λέξης ορίζει το ποια άκρα έχουν πληγεί, ενώ πρέπει να επισημάνουμε ότι σε αντίθεση με την καθομιλουμένη, δεν υπονοείται απαραίτητα

Τα βασικά είδη νευρομυϊκής διαταραχής:

- Σπαστικότητα: Βίαιη και ακούσια σύσπαση των μυών, με συνέπεια την ασυγχρόνιστη κίνηση. Οι μύς που προσβάλλονται είναι πιο αδύναμοι και αργοί.
- Αθέτωση: Άσκοπες, ακανόνιστες, ανεξέλεγκτες και συστρεφόμενες κινήσεις των μυών. Από την αθέτωση πλήττεται όλο σχεδόν το μυϊκό σύστημα, περισσότερο όμως το πρόσωπο, ο καρπός και τα δάχτυλα (Παπλωματά, 2013).

- Αταξία: Έλλειψη ισορροπίας και συντονισμού των μυών που έχει ως αποτέλεσμα τη μη σταθερότητα των κινήσεων.
- Υποτονία
- Τρόμος: Ακούσιες κινήσεις των μυών ακανόνιστης μορφής.
- Ακαμψία: Ανίσχυρη κίνηση των μυών.

Όταν αναφερόμαστε στα άνω άκρα σε αυτήν την κατηγορία, εντοπίζουμε σιγά σιγά την ανικανότητα χειρισμού μικρών αντικειμένων, λόγω των ακανόνιστων και ασταθών κινήσεων, και την άσκηση μεγάλης δύναμης.

Μυϊκή Δυστροφία

Η συγκεκριμένη αναπηρία όπως υποδεικνύει και το όνομά της αφορά στην αδυναμία ομάδων μυών και τον εκφυλισμό των μυϊκών κυττάρων. Πρόκειται για αναπηρία η οποία συνήθως εμφανίζεται σε παιδικές ή έπειτα σε εφηβικές ηλικίες. Και εδώ βλέπουμε συμπερασματικά ότι τα άτομα που έχουν μυϊκή

δυστροφία δυσκολεύονται να ασκήσουν μεγάλη δύναμη λόγω των εκφυλισμένων μυών.

Από κοινωνικής άποψης, αξίζει να σημειώσουμε την άρρηκτη σύνδεση της συγκεκριμένης ασθένειας με την ανεξαρτητοποίηση του ατόμου, καθώς συμβαίνει κατά κύριο λόγο σε μικρές ηλικίες. Το πλαίσιο, η κοινωνία πρέπει να είναι έτοιμο να συμπεριλάβει και να παρέχει ίσες ευκαιρίες για ανεξαρτητοποίηση στα άτομα νεαρής ηλικίας.

Συγγενής Ορθοπαιδική Μειονεξία

Πρόκειται για μία εκ γενετής αναπηρία και προσβάλλει τα νεύρα ή το μυοσκελετικό σύστημα. Σε γενική περίπτωση, πρόκειται για κάποια δυσμορφία η οποία είναι ορατή σε κάποιο μέλος του σώματος, που μπορεί να προέρχεται από βλάβη οποιουδήποτε εκ των δύο συστημάτων. Σαν σχόλιο εδώ μπορούμε να αναφέρουμε και το κομμάτι της δύναμης που χρειάζεται, και της τριβής και του μεγέθους του ανοίγματος της συσκευασίας.

Αρθρίτιδα

Η αρθρίτιδα είναι ένας τρόπος να αναφερόμαστε σε ένα σύμπλεγμα ασθενειών ή σε συγκεκριμένα είδη πόνου. Αποτελεί μία από τις πιο συχνές αναπηρίας και συναντάται πιο συχνά στις μεγάλες ηλικίες. Πιο συχνά συμπτώματα αποτελούν τα παρακάτω, τα οποία μπορούν εμφανίζονται τακτικά ή περιστασιακά και σε διάφορες κλίμακες ανάλογα την περίπτωση:

- Πρήξιμο, οίδημα στις αρθρώσεις.
- Πόνο στις αρθρώσεις.
- Ακαμψία και περιορισμένη κίνηση στις αρθρώσεις.

Τα συμπτώματα μπορεί να μένουν σταθερά για χρόνια, να κλιμακώνονται και ενδεχομένως να οδηγήσουν σε χρόνιο πόνο ή παραμόρφωση σε κάποια άρθρωση. Τα άτομα που υποφέρουν από κάποιο είδος αρθρίτιδας μπορεί να αποκτήσουν δυσκολίες σε απλές καθημερινές δραστηριότητες. Τα βασικά είδη της αρθρίτιδας είναι τα παρακάτω: Εκφυλιστική Αρθρίτιδα (ή οστεοαρθρίτιδα),

Ρευματοειδής Αρθρίτιδα, Μολυσματική Αρθρίτιδα, Φλεγμονώδης Αρθρίτιδα, Μεταβολική Αρθρίτιδα

Το άγχος και η κατάθλιψη δυστυχώς συνοδεύουν και αυτό το είδος αναπηρίας, με αιτίες που εκτείνονται από τον χρόνιο πόνο, μέχρι ακόμη και του bullying σε παιδιά που υποφέρουν από αρθρίτιδα. Παραθέτουμε μεταφρασμένο ένα απόσπασμα από το άρθρο «Arthritis and Mental Health» από την επίσημη ιστοσελίδα της Arthritis Foundation [4] (<https://www.arthritis.org/health-wellness/healthy-living/emotional-well-being/anxiety-depression/arthritis-and-mental-health>):

«Τρόπος Ζωής και Κατάθλιψη

Το να έχει κάποιος αρθρίτιδα είναι επίπονο και εξουθενωτικό. Οι φλεγμονές και η κόπωση που τα συνοδεύουν κάνουν ακόμη πιο δύσκολη την κατάσταση. Μαζί με συνυπάρχουσες ασθένειες, συντελούν στην καταστροφή της ενεργής ζωής του ατόμου. Αυτά τα προβλήματα υγείας

μπορούν να οδηγήσουν το άτομο να εγκαταλείψει αθλητικές δραστηριότητες, να περιορίσει την κοινωνική ζωή και τα άτομα απομονώνονται, καθώς και χειρότερη ποιότητα ύπνου. Αυτές οι αρνητικές αλλαγές μπορούν να προκαλέσουν ακόμα περισσότερο πόνο... [...] Παρόλο που η αιτία της κατάθλιψης μπορεί να διαφέρει ανά περίπτωση, η σύνδεση είναι πραγματική και πιθανή με την αλλαγή του τρόπου ζωής.»

⁴Arthritis Foundation: <https://www.arthritis.org/>

Το να εμφανίσει κάποιος με μία χρόνια ασθένεια κατάθλιψη είναι κάτι αναμενόμενο. Όταν όμως υπεισέρχεται το ζήτημα της αλλαγής του τρόπου ζωής και της ποιότητας που αυτή θα έχει, μας στρέφει πάλι στο ερώτημα του πλαισίου που θέσαμε προηγουμένως. Αν το άτομο που υποφέρει από αρθρίτιδα αρχίζει να αποκλείεται από καθημερινές δραστηριότητες και την αυτονομία του, θα πρέπει να αναρωτηθούμε γιατί το πλαίσιο – δηλαδή η κοινωνία – δεν συμπεριλαμβάνει αυτούς τους ανθρώπους σε διάφορες πτυχές του.

Η Νόσος του Parkinson (PD)

Η συγκεκριμένη νόσος αποτελεί μια νευροεκφυλιστική διαταραχή η οποία επηρεάζει κυρίως τους νευρώνες που είναι υπεύθυνοι για την παραγωγή ντοπαμίνης σε μια συγκεκριμένη περιοχή του εγκεφάλου που αποκαλείται μέλαινα ουσία (μτφ. από substantia nigra). Η νόσος συνήθως

εξελίσσεται αργά στον χρόνο. Παρόλο που η νόσος δεν είναι θανατηφόρα, οι επιπλοκές που δημιουργεί δυνητικά μπορεί να είναι σοβαρές.

Κάθε περίπτωση ανθρώπου αναφορικά με τα συμπτώματα διαφέρει. Τα πιο συχνά συμπτώματα αποτελούν τα παρακάτω:

- Τρόμος (τρέμουλο) στα χέρια, αν και είναι πιθανή η εμφάνιση τρόμου και σε άλλα μέρη του σώματος. Ο τρόμος στα χέρια συνήθως αναφέρεται και ως pill rolling tremor.
- Βραδυκινησία.
- Δυσκινησία, ακαμψία άκρων.
- Προβλήματα βάρδισης και ισορροπίας, ίλιγγος.

Ωστόσο, επιπλέον στα ενδεικτικά παραπάνω συμπτώματα που αφορούν την κίνηση, έρχονται να προστεθούν και συμπτώματα ψυχολογικής φύσεως (και άλλα τα οποία δεν αναφέρουμε). Προβλήματα όπως το άγχος λόγω της χρόνιας ασθένειας, η κόπωση-εξάντληση, αλλά και η απάθεια και η κατάθλιψη εμφανίζονται συχνά. Οι παράγοντες που μπορούν να προκαλέσουν αυτά τα ψυχογενή συμπτώματα προτείνεται μπορεί να οφείλονται εν μέρει στη νόσο – παρενέργειες φαρμάκων, αλλαγές στην λειτουργία του εγκεφάλου – αλλά ένα μεγάλο τους κομμάτι αφορά το πλαίσιο στο οποίο ζει το άτομο το οποίο πάσχει από Parkinson. Συναντάμε και στην επίσημη ιστοσελίδα του Parkinson's Foundation:

«Ψυχολογικοί Παράγοντες [...]

- **Κοινωνικός Αποκλεισμός** ή η έλλειψη υποστηρικτικού δικτύου έχει ως αποτέλεσμα έναν πιο απομονωμένο τρόπο ζωής.

Συνδυαστικά η πρόωρη συνταξιοδότηση ή η απώλεια της ανεξαρτησίας είναι πιο πιθανό να οδηγήσουν σε κατάθλιψη.» [5] <https://www.parkinson.org/Understanding-Parkinsons/Symptoms/Non-Movement-Symptoms/Depression>

Όπως και προηγουμένως, γίνεται ξεκάθαρο το πόσο σημαντική είναι η συμπερίληψη και αναγνώριση των ατόμων με αναπηρία σε οποιοδήποτε κοινωνικό πλαίσιο. Από τον σχεδιασμό δρόμων μέχρι τον σχεδιασμό συσκευασιών.

Ηλικιωμένοι

Κάποια από τα παραπάνω προβλήματα όπως η νόσος του Parkinson και η αρθρίτιδα, αφορά κυρίως τον ηλικιωμένο πληθυσμό, καθώς είναι παθήσεις που συνήθως εμφανίζονται σε προχωρημένη ηλικία στην πλειοψηφία των παθόντων. Ωστόσο, αξίζει να αναφέρουμε και τους ηλικιωμένους συνολικά ως κατηγορία η οποία αντιμετωπίζει κινητικά προβλήματα στα άνω άκρα.

Με την πάροδο του χρόνου, και μπαίνοντας σε προχωρημένες ηλικίες, οι μυς ατροφούν και επέρχεται μια γενικότερη αδυναμία και απώλεια σταθερότητας και επιδεξιότητας στα άνω άκρα. Όπως διαβάζουμε στην δημοσίευση που θα συναντήσουμε και στην συνέχεια αναφορικά με τα εργαλεία ανοίγματος, σε έρευνα που διεξάχθηκε, ένα συντριπτικό ποσοστό ανθρώπων άνω των 50 ετών έχει χρειαστεί βοήθεια στο άνοιγμα κάποιας συσκευασίας. Ιδιαίτερα, στην περίπτωση των ηλικιωμένων γυναικών, τα ποσοστά αυτά γίνονται ακόμα χειρότερα, αδυνατώντας να έχουν αυτόνομα πρόσβαση σε μια πληθώρα συσκευασιών. Οι ηλικιωμένοι άνθρωποι βρίσκονται συχνά κοινωνικά αποκλεισμένοι από διάφορες δραστηριότητες. Αντιμετωπίζουν προβλήματα κατάθλιψης, μοναξιάς, και βρίσκονται περιορισμένοι μόλις σταματήσουν να αποτελούν ενεργό εργατικό δυναμικό. Πέρα από τα προβλήματα υγείας που συνοδεύουν την τρίτη ηλικία, συνήθως στερούνται μιας ποιοτικής καθημερινότητας, συχνά χρειάζονται βοήθεια ακόμα και για τις πιο απλές δραστηριότητες. Το να έχουν λοιπόν πρόσβαση στα καθημερινής χρήσης και κατανάλωσης βρώσιμα προϊόντα, είναι μέγιστης σημασίας, καθώς συνδέονται με το ζήτημα της αυτοσυντήρησης και γενικότερα μιας ποιοτικής

αυτόνομης καθημερινότητας η οποία θα έχει άμεσο θετικό αντίκτυπο στην ψυχική υγεία, και κάνοντας μία σκέψη παραπέρα, στην ψυχοσωματική-σωματική τους υγεία.

Παροδικά προβλήματα (Τενοντίτιδες, Θλάσεις κ.α.)

Τέλος, αξίζει να αναφερθούμε σε παροδικά κινητικά προβλήματα-αναπηρίες που κάθε άτομο δυνητικά θα αντιμετωπίσει κατά την διάρκεια της ζωής του σε οποιαδήποτε ηλικία. Όλοι σε κάποια στιγμή της ζωής μας μπορεί να αντιμετωπίσουμε κάποια θλάση, τενοντίτιδα ή κάποιο κάταγμα στα άνω άκρα. Αυτό μας καθιστά παροδικά άτομα με αναπηρία, όπως φαίνεται από τον ορισμό που δώσαμε στην αρχή του κεφαλαίου.

Οι αιτίες για αυτές τις «παθήσεις» ποικίλουν. Από επαναλαμβανόμενες κινήσεις στην επαγγελματική μας δραστηριότητα (π.χ. κομμωτική, σέρβις) μέχρι ατυχήματα. Επίσης, αθλητικές δραστηριότητες, αθλητικά ατυχήματα και εργατικά ατυχήματα. Το άτομο λοιπόν, δυνητικά βρίσκεται παροδικά (ή και περιοδικά) να αντιμετωπίζει προβλήματα στα άνω άκρα. Αυτά τα προβλήματα συνοδεύονται από πόνο, μη ικανότητα άσκησης μεγάλης δύναμης με τα άνω άκρα, μέχρι και αδυναμία χρήσης του ενός ή και των δύο άνω άκρων για ένα διάστημα.

Παρόλο που αναφερόμαστε σε ένα πρόβλημα που ίσως φαίνεται πως λόγω της παροδικότητας του δεν είναι ισάξιας σημασίας με τις χρόνιες παθήσεις, η αυτονομία του ατόμου αποτελεί και σε αυτές τις περιπτώσεις δικαίωμα και προτεραιότητα. Επίσης, το να μπορεί ένα άτομο σε αυτήν την κατάσταση να συνεχίσει τις καθημερινές του δραστηριότητες όπως πριν, είναι πολύ σημαντικό για την ψυχική του υγεία, και κάποιες φορές ζωτικής σημασίας, καθώς αν δεν είναι αυτόνομο, δεν είναι σίγουρο ότι μπορεί να εξασφαλίσει βοήθεια, και να βρεθεί προσωρινώς αποκλεισμένο. Αξίζει να αναφέρουμε εδώ, ότι και ο πόνος είναι ένας παράγοντας που μπορεί να

αποκλείσει το άτομο από την πρόσβαση σε ένα προϊόν, όχι μόνο το να αδυνατεί να εκτελέσει κάποιες κινήσεις.

Για να έχει πρόσβαση ένα άτομο που πάσχει από κάποια τενοντίτιδα ή θλάση, ή έχει πάθει κάποιο κάταγμα σε άνω άκρα, σε βρώσιμα προϊόντα, η συσκευασία τους θα πρέπει να μην απαιτεί μεγάλη δύναμη για να ανοίξει και για να στηριχθεί.

Βλέποντας λοιπόν τα παραπάνω συμπτώματα που επιφέρουν οι συγκεκριμένες αναπηρίες στα άνω άκρα, μπορούμε να εντοπίσουμε κάποια κοινά σημεία. Στην ουσία μπορούμε να τα ομαδοποιήσουμε χοντρικά σε δύο προβλήματα από τα οποία προκύπτουν άμεσα τα ζητούμενα:

1.

Αδυναμία στα χέρια: τα άτομα δεν έχουν την ίδια δύναμη στα άνω άκρα σε σύγκριση με αυτούς που δεν πάσχουν από κάποια αντίστοιχη αναπηρία. Μπορεί αυτό να σημαίνει γενική αδυναμία ή και πόνο. Προκύπτει λοιπόν άμεσα το αίτημα: οι συσκευασίες να ανοίγουν και να μπορούν τα άτομα να τις διαχειριστούν ασκώντας μικρότερη δύναμη ή χρησιμοποιώντας κάποιο βοηθητικό εργαλείο (περισσότερα για αυτό στο Κεφάλαιο 3).

2.

Μη σταθερά χέρια: το τρέμουλο και τα ασταθή χέρια δυσκολεύουν τα άτομα στο να διαχειριστούν μικρά αντικείμενα. Μικρά καπάκια, λαβές, μικρά χωρίς τριβή σημεία ανοίγματος αποτελούν εμπόδιο μεταξύ των ατόμων αυτών και την αυτόνομη διαχείριση συσκευασιών. Προκύπτει εδώ το δεύτερο αίτημα: οι συσκευασίες να έχουν μεγάλα με τριβή σημεία ανοίγματος, που ίσως να χρησιμοποιούνται και για την αποθήκευση ή να υπάρχουν τα αντίστοιχα βοηθητικά εργαλεία για το άνοιγμα.

3.

Απώλεια ή δυσλειτουργία κάποιου άνω άκρου ή μέρους του: όταν το άτομο δεν έχει στη διάθεση του και τα δύο άνω άκρα του υγιή, αντιμετωπίζει δυσκολίες στο να διαχειριστεί αντικείμενα τα οποία είναι σχεδιασμένα με τέτοιο τρόπο ώστε αυτά να είναι απαραίτητα. Το αίτημα που προκύπτει εδώ είναι το εξής: οι συσκευασίες να ανοίγουν εύκολα, να μπορούν να σταθεροποιηθούν εύκολα – παραδείγματος χάρη, ακουμπώντας τις σε μία επιφάνεια – και να μην απαιτούν περίτεχνες κινήσεις για την διαχείρισή τους με την χρήση και των δύο άκρων. Σημειώνεται εδώ ότι υπάρχουν και οι περιπτώσεις στις οποίες το άτομο δεν έχει στη διάθεσή του κανένα από τα δύο άνω άκρα. Στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής, συμπεριλαμβάνονται στα κριτήρια του σχεδιασμού άτομα που έχουν τουλάχιστον ένα λειτουργικό ως κάποιον βαθμό άκρο. Για τις στρατηγικές συμπερίληψης και το γεγονός ότι δυστυχώς δεν μπορούν να λαμβάνονται υπόψη όλες οι περιπτώσεις, γίνεται αναφορά στην βιβλιογραφία στο Κεφάλαιο 3

Τέλος πρέπει να σημειώσουμε ότι τα δύο αυτά προβλήματα δεν είναι απόλυτα αυτόνομα όπως παρατηρούμε, καθώς σε πολλές περιπτώσεις τα συμπτώματα αυτά συνδυάζονται.

2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εισάγουμε την διαδικασία του σχεδιασμού καθημερινών αντικειμένων και συσκευασιών, τα βήματα και κάποιες από τις βασικές αρχές που ακολουθεί ο σχεδιασμός. Αρχικά, θα δούμε ποια είναι τα βασικά κριτήρια που πρέπει να υπακούει μια διαδικασία σχεδιασμού και το αποτέλεσμα της, διατυπωμένα ως βασικές αρχές σχεδιασμού.

Στην συνέχεια αναζητούμε τον ορισμό και την ιστορία της συσκευασίας βρώσιμων προϊόντων. Πώς εξελίχθηκε μέσα στα χρόνια, η ανακάλυψη ποιων τεχνολογιών επέτρεψαν την εξέλιξή της, και πώς με τις αλλαγές που έφερε η καπιταλιστική εποχή φτάσαμε στο σήμερα. Επίσης, αναζητούμε τα νομικά πλαίσια και προσπαθούμε να ορίσουμε σαφώς την συσκευασία.

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να εισάγει τον αναγνώστη στην διαδικασία του σχεδιασμού και να δώσει τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την συσκευασία βρώσιμων προϊόντων. Έχοντας επιτύχει αυτόν τον σκοπό, στο επόμενο κεφάλαιο μπορούμε να προχωρήσουμε στην εισαγωγή του όρου του Inclusive Design που αποτελεί κύρια παράμετρο στο θέμα της παρούσας διάλεξης, και να δούμε πως αυτή η φιλοσοφία εφαρμόζει στις συσκευασίες.

2.1 ΒΑΣΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ

Όπως σε κάθε τεχνική διαδικασία, έτσι και στον σχεδιασμό συσκευασιών, υπάρχουν κάποιες βασικές αρχές, μεθοδολογίες, κριτήρια αξιολόγησης που πρέπει ο σχεδιαστής να έχει υπόψη του όταν συμμετέχει σε μια διαδικασία βιομηχανικού σχεδιασμού. Εδώ θα γίνει μια προσπάθεια να παραθέσουμε κάποιες από αυτές, οι οποίες θα μας βοηθήσουν στην συνέχεια να εκλάβουμε καλύτερα τα ζητούμενα ενός σχεδιασμού χωρίς αποκλεισμούς. Οι παρακάτω πληροφορίες εξάγονται από το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο του μαθήματος Βιομηχανικός Σχεδιασμός (Norman, 2010) και εφαρμόζονται στον σχεδιασμό συσκευασιών. Εντός των εισαγωγικών φαίνονται οι παραθέσεις από το βιβλίο.

Η αξία ενός εννοιολογικού μοντέλου

Το εννοιολογικό μοντέλο, αποτελεί μια κατανόηση σε υψηλό βαθμό της λειτουργίας που πρέπει να εξυπηρετεί ο σχεδιασμός συνδυαστικά με το εσωτερικό σύστημα. Ο σχεδιαστής δεν απαιτείται να γνωρίζει όλες τις λεπτομέρειες που αφορούν την συσκευή ή το προϊόν, αλλά να κατανοεί σε υψηλό επίπεδο τις βασικές

λειτουργίες και τις βασικές ενέργειες που θα πρέπει να είναι σε θέση να εκτελέσει ο χρήστης. Διαβάζουμε: «Το σχεδιαστικό μοντέλο είναι το εννοιολογικό μοντέλο του σχεδιαστή, ενώ το μοντέλο του χρήστη είναι το νοητικό μοντέλο που αναπτύσσεται μέσω της αλληλεπίδρασης με το σύστημα. Η εικόνα του συστήματος απορρέει από την υλική δομή που έχει δημιουργηθεί (συμπεριλαμβανόμενης της τεκμηρίωσης, των οδηγιών, και των σημάνσεων.» Ο χρήστης και ο σχεδιαστής επικοινωνούν μέσω του προϊόντος, μέσω της συσκευασίας. Στον χρήστη φτάνει ως αποτέλεσμα η εικόνα του προϊόντος. Πρέπει λοιπόν αναγνωρίζοντας το προϊόν, και στην παρούσα εργασία, την συσκευασία, να αντιλαμβάνεται εννοιολογικά την λειτουργία της συσκευασίας. Παραδείγματος χάρη, η απουσία οποιασδήποτε ένδειξης, τυπομένης ή υλικής που να κατευθύνουν τον χρήστη στο πως να χειριστεί την συσκευασία τότε θα καταλήξει να αντιληφθεί κάτι διαφορετικό, και το εννοιολογικό μοντέλο θα καταλήξει να είναι εσφαλμένο. Το εννοιολογικό μοντέλο συνδέεται άμεσα με τις διαθεσιμότητες και περιορισμούς.

Διαθεσιμότητες και περιορισμοί

Οι διαθεσιμότητες και οι περιορισμοί είναι τα υπονοούμενα που αφήνει ο σχεδιαστής στον χρήστη, μέσω του σχεδιασμού. Οι διαθέσιμες λαβές, η περιορισμένη μοναδική λαβή στο καπάκι ενός γιαουρτιού, αποτελούν μια διαθεσιμότητα και έναν περιορισμό, υπονοούν δηλαδή το πως πρέπει να σκεφτεί ο χρήστης απέναντι στην συσκευασία, να σχηματίσει μέσω της εικόνας του προϊόντος ένα εννοιολογικό μοντέλο, και να αντιληφθεί το πως θα διαχειριστεί την συσκευασία.

Η αρχή της ορατότητας και η αξία της ανατροφοδότησης (feedback)

Ο χρήστης πρέπει να είναι ανά πάσα στιγμή σε θέση να αντιλαμβάνεται αν οι ενέργειες που κάνει είναι σωστές, να δέχεται διαδραστικές υποδείξεις και ανατροφοδότηση για τις ενέργειές του. Στην περίπτωση του σχεδιασμού συσκευασιών, αυτή η αρχή είναι δύσκολο να οριστεί. Μπορούμε να πούμε όμως πως με

την υπόδειξη ξεκάθαρων οδηγιών, και με μια «έξυπνη» θεώρηση των διαθεσιμοτήτων και των περιορισμών, μπορεί ο χρήστης να κατευθυνθεί προς την σωστή χρήση, πχ αν το καπάκι δεν εφαρμόσει σωστά, να καταλάβει μέσω οδηγιών πως πρέπει να εφαρμόσει σωστά. Ένα καλό παράδειγμα αποτελούν τα καπάκια ασφαλείας στην συσκευασία της χλωρίνης.

Η αρχή της αντιστοίχισης

Η αρχή της αντιστοίχισης αφορά στο να αντιλαμβάνεται ο χρήστης μέσω του σχεδιασμού, πώς τα διάφορα σημεία του προϊόντος με τα οποία μπορεί να αλληλεπιδράσει (π.χ. διακόπτες) σε ποια λειτουργία, ανταπόκριση από το προϊόν αντιστοιχούν.

Απλοποίηση και τυποποίηση

Όσο πιο απλή είναι η βασική ιδέα, και η αρχική θεώρηση του εννοιολογικού μοντέλου, τόσο ο σχεδιαστής μπορεί να αναγνωρίσει τις ανάγκες που καλείται να εκπληρώσει ο σχεδιασμός του, και έπειτα να λάβει υπόψη δευτερεύοντα

ζητούμενα (δευτερεύοντα ως προς το ότι δεν επιδρούν άμεσα στην πρακτική λειτουργία του προϊόντος ή της συσκευασίας), όπως η αισθητική. Παραδείγματος χάρη, στο άνοιγμα μιας συσκευασίας γιαουρτιού, ο σχεδιαστής πρέπει να σκεφτεί απλά: πρέπει να υπάρχει μια λαβή για να μπορεί να το ανοίξει ο χρήστης, και ένα σχήμα στο σώμα που να μπορεί να το κρατήσει ο χρήστης. Έπειτα, μπορεί η σκέψη να προχωρήσει σε κριτήρια αισθητικής. Η απλοποίηση στην ουσία βοηθάει στην ιεράρχηση της σκέψης και την καθαρή σκέψη απέναντι σε έναν σχεδιασμό.

Η τυποποίηση αφορά σε επαναλαμβανόμενες επιλογές, στην κατοχύρωση ενός σχεδιασμού που δουλεύει. Σε αυτήν την περίπτωση δεν πρέπει να ξεχνάμε πως δεν πρέπει να παραβλέπεται η διαδικασία του ελέγχου, της αξιολόγησης και της εξέλιξης που θα δούμε αμέσως μετά, αλλά να γίνονται σχολαστικά και επιμελώς.

Εξελικτικός Σχεδιασμός

Ο σχεδιασμός σαν διαδικασία, δεν αποτελεί κάτι ντετερμινιστικό, ούτε μια διαδικασία που τελειώνει όταν τελειώσει το πρώτο παραδοτέο σχέδιο. Υπάρχει μια διαρκής διαδικασία αξιολόγησης, ελέγχου, λάθους και βελτίωσης. Ιδιαίτερα στην σύγχρονη βιομηχανία, ένας σχεδιασμός συσκευασίας ή προϊόντος περνάει από αξιολόγηση, ελέγχους, εντοπισμούς λαθών, και αναδιαμόρφωσης σε διάφορα επίπεδα στην διάρκεια ζωής του. Από ελέγχους που εκτελούνται πριν το προϊόν βγει στην αγορά, μέχρι την αναζήτηση feedback από τους καταναλωτές. Στην περίπτωση που εξετάζουμε, σχεδιάζοντας μια συσκευασία για ένα βρώσιμο προϊόν με κριτήριο να είναι εύκολα διαχειρίσιμο από άτομα με κινητικά προβλήματα, όσο και να επιτελεστούν τα ζητούμενα που θα συζητήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο, οι τελικοί χρήστες έχουν τον τελευταίο λόγο.

Βλέπουμε λοιπόν πως σιγά σιγά διαγράφεται η σχεδιαστική διαδικασία, πέρα από την καθαρά

σχεδιαστική διαδικασία, πέρα από την καθαρά τεχνική της έκφραση. Οι παραπάνω αρχές είναι αρκετά γενικές, χωρίς να ασπάζονται κάποια συγκεκριμένη φιλοσοφία. Αποτελούν βασικές αρχές σχεδιασμού καθημερινών αντικειμένων, όπου ο χρήστης δεν έχει κάποια ιδιαίτερη γνώση απέναντι στο προϊόν σχεδιασμού που φτάνει στα χέρια του. Προεκτείνοντας αυτές τις βασικές αρχές θα δούμε πως προκύπτουν οι βασικές αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού (Universal Design) στο επόμενο κεφάλαιο. Πριν όμως περάσουμε στον ορισμό του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς (Inclusive Design), πρέπει να δούμε πιο συγκεκριμένα τί αφορά μια συσκευασία τροφίμων.

2.2. ΒΡΩΣΙΜΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ

Όπως αναφέραμε και στην εισαγωγή, η σίτιση αποτελεί ίσως μία από τις καθημερινές δραστηριότητες με την μεγαλύτερη συχνότητα μέσα στην ημέρα, καθώς κάθε άτομο τρέφεται συνήθως τουλάχιστον δύο ή τρεις φορές την ημέρα. Στην σύγχρονη εποχή, τα περισσότερα τρόφιμα φτάνουν στην κουζίνα και στο σπίτι μας μέσα σε συσκευασίες. Επομένως, η πρόσβαση στα διάφορα βρώσιμα προϊόντα κατά ένα συντριπτικό ποσοστό περνάει μέσα από το πώς έχει σχεδιαστεί η συσκευασία. Σε αυτό το υποκεφάλαιο, έχοντας δει τις βασικές αρχές σχεδιασμού, θα παραθέσουμε κάποια βασικά στοιχεία – ιστορικά και χαρακτηριστικά συσκευασιών – τα οποία θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε καλύτερα το τί περιλαμβάνει ο σχεδιασμός συσκευασιών βρώσιμων προϊόντων. Κύρια πηγή αποτέλεσε η εργασία του Χ.Κόκα, Παράγοντες που επηρεάζουν τη Συσκευασία Τροφίμων (Κόκας, 2014). Όταν αναζητούμε την ρίζα της ιδέας της συσκευασίας, ιστορικά μεταφερόμαστε μέχρι την αρχαία εποχή. Οι κορμοί, οι φλοιοί, τα φύλλα των δέντρων, οι πέτρες, τα κοχύλια, τα δέρματα, τα κέρατα ζώων, ήταν κάποια από τα αντικείμενα που οι ιστορικοί ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιούνταν ως υλικά συσκευασίας για την αποθήκευση αλλά και τη διατήρηση των τροφών. Επίσης, στην αρχαιότητα συναντάμε και τις πρώτες μεθόδους συντήρησης τροφών, όπως το αλάτισμα, η ζύμωση, ο

καπνισμός και η αφυδάτωση στον ήλιο. Με την εμφάνιση των εργαλείων και την εμπειρία που μετεξελίχθηκε σε γνώση γύρω από την επεξεργασία διάφορων υλικών βλέπουμε και την κατασκευή τεχνητών περιεκτών, που θα μπορούσαμε να πούμε χρησίμευαν ως πρωτόγονες συσκευασίας. Αγγεία, δοχεία από μόλυβδο, χρυσό, άργυρο, αλλά και διάφορα υλικά ύφανσης, βρίσκουν χρήση ως συσκευασίες.

Με την πάροδο των χρόνων και την ανακάλυψη του γυαλιού και το χαρτιού, αλλά και αρκετά χρόνια αργότερα του φελλού, εμφανίζεται σταδιακά η ιδέα του κλεισίματος των περιεκτικών και τη μείωση της επαφής των προϊόντων με το εξωτερικό περιβάλλον, με τον φελλό να παίζει καθοριστικό ρόλο. Για πολλά χρόνια, οι συσκευασίες δεν σημειώνουν κάποια σημαντική εξέλιξη, καθώς δεν υπήρξαν τεχνολογικές εξελίξεις προς αυτήν την κατεύθυνση, παρόλο που η χρήση της συσκευασίας στον κύκλο της συλλογής τροφής ήταν αναπόσπαστη, ιδιαίτερα απέναντι σε περιόδους πείνας.

Με την τεράστια τεχνολογική ανάπτυξη και την πρόοδο της επιστήμης με την αρχή του καπιταλισμού, αλλά και με τις αλλαγές στην καταναλωτική συμπεριφορά (και την εισαγωγή του όρου καταναλωτική συμπεριφορά) οι

δυνατότητες και οι ανάγκες για συσκευασία των τροφών, γνωρίζει άνθιση, φέρνοντας νέες μεθόδους και μέσα συντήρησης, αποθήκευσης και διανομής. Παραθέτουμε εδώ τις σημαντικές ανακαλύψεις υλικών, εφευρέσεις συσκευασιών και αλλαγές που ιστορικά διαμόρφωσαν τις συσκευασίες όπως τις ξέρουμε σήμερα. Το κείμενο παρατίθεται όπως το βρίσκουμε στην εργασία (Κόκας, 2014):

- Η ανακάλυψη του λευκοσιδήρου και η κατασκευή ερμητικά κλειστών κονσερβών στις αρχές του 19ου αιώνα.
- Η κατασκευή χαρτοσακούλας, κυματοειδούς χαρτονιού και γενικότερα η μαζική χρήση κουτιών από χαρτόνι.
- Η ανακάλυψη των πλαστικών κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.
- Η κατασκευή των πρώτων δίσκων αλουμινίου για καταψυγμένα τρόφιμα τη δεκαετία του '60.

- Η κατασκευή κονσερβών δύο τεμαχίων για μπίρα και ανθρακούχα αναψυκτικά.
- Η ανακάλυψη του επιχρωμιωμένου χάλυβα στην Ιαπωνία.
- Η χάρτινη ασηπτική συσκευασία της Tetra Pak για συσκευασία γάλακτος μακράς διαρκείας.
- Η κατασκευή των πολύφυλλων μεμβρανών (laminates) και των μεμβρανών συνεξώθησης (co extruded films), όπου πιθανότατα αποτελούν τη σημαντικότερη εξέλιξη των τελευταίων ετών

Ερχόμενοι στο σήμερα, βλέπουμε πώς αυτές οι αλλαγές στις αρχές και τα μέσα της καπιταλιστικής εποχής, έχουν διαμορφώσει τον κόσμο της συσκευασίας βρώσιμων προϊόντων. Οι συσκευασίες τροφίμων σήμερα μπορούν να διακριθούν σε χάρτινες συσκευασίες, γυάλινες συσκευασίες, μεταλλικές συσκευασίες, πλαστικές συσκευασίες, και συσκευασίες από διάφορους συνδυασμούς εύκαμπτων υλικών (laminates). Παρακάτω παραθέτουμε έναν πίνακα με συγκριτικά μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα των βασικών υλικών συσκευασίας:

Υλικό	Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
Γυαλί	Διαφανές, δύσκαμπτο, αδρανές, αδιαπέραστο από υγρασία και αέρια	Εύθραστο, βαρύ, περιορισμένα τα δυνατά σχήματα δοχείων
Μέταλλα	Ανθεκτικά, δύσκαμπτα, αδιαπέραστα από αέρια, υγρασία και φως. Αποστειρώνονται με ατμό υπό πίεση.	Περιορισμένα τα δυνατά σχήματα δοχείων. Δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε φούρνο μικροκυμάτων. Διαβρώνονται.
Πλαστικά	Ελαφριά, εύκολη μορφοποίηση, μεγάλη ποικιλία ιδιοτήτων.	Διαπερατά από αέρια, υγρασία και φως. Μικρή αντοχή σε θέρμανση.
Χαρτί & Χαρτόνι	Μορφοποιείται, διπλώνεται, συγκολλάται και τυπώνεται εύκολα.	Πολύ διαπερατό από υγρασία και αέρια
Laminates (συνδυασμοί εύκαμπτων υλικών)	Χρήσιμα όταν οι επιθυμητές ιδιότητες και το χαμηλό κόστος δεν μπορούν να επιτευχθούν με ένα και μόνο υλικό.	Δεν ανακυκλώνονται εύκολα.

Πίνακας 1.1 Τα βασικά υλικά συσκευασίας τροφίμων με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους (Παπαδάκης 2010).

Εικόνα 2.2.1. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των βασικών υλικών συσκευασίας (Κόκας, 2014).

Επιπρόσθετα στα παραπάνω, αξίζει να αναφέρουμε ότι ενώ παλαιότερα των ρόλο της συσκευασίας έπαιζαν επαναχρησιμοποιούμενα αντικείμενα, με την μαζική παραγωγή και την άνοδο του καπιταλισμού, έχουμε τις συσκευασίες μίας χρήσης, και μαζική συσκευασία προϊόντων γρήγορης κατανάλωσης (Fast-moving consumer goods). Έτσι έχουμε και την εισαγωγή αυτόματων μηχανών συσκευασίας, ως την βέλτιστη επιλογή για τις μεγάλες βιομηχανικές μονάδες . Μηχανήματα όπως γεμιστικά και πωματιστικά μηχανήματα συσκευασίας, μέχρι και αυτόματες ετικετέζες.

Φεύγοντας από την ιστορία της συσκευασίας, και βλέποντας τα νομικά πλαίσια και την αγορά στην σύγχρονη πραγματικότητα, πρέπει να αναζητήσουμε σαφείς ορισμούς αναφορικά με την συσκευασία, αλλά και τα νομικά πλαίσια τα οποία συνθέτουν τις απαιτήσεις από τις συσκευασίες σήμερα. Όπως διαβάζουμε στο 7], «[σ]την εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία υπάρχει πληθώρα ορισμών του όρου «συσκευασία». Οι ορισμοί αυτοί στην συντριπτική τους πλειοψηφία χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν και να προσδιορίσουν τόσο τη διαδικασία όσο και τα μέσα.»

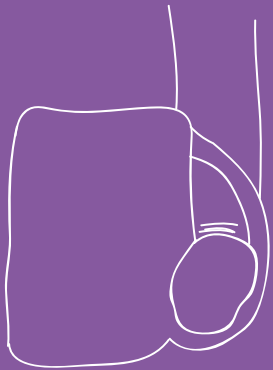
Η νομική περιγραφή της συσκευασίας ως μέσο (Νόμος 2939/01 (Κόκας, 2014)) ορίζεται ως «κάθε προϊόν κατασκευασμένο από οποιοδήποτε είδος υλικού και προοριζόμενο να χρησιμοποιείται για να παρέχει αγαθά. Σκοπός της είναι η προστασία, διακίνηση, διάθεση και η παρουσίαση των αγαθών από τον παραγωγό μέχρι το χρήστη ή τον καταναλωτή».

Αναζητώντας έναν πιο καθολικό ορισμό και για την λειτουργία και τα χαρακτηριστικά μιας συσκευασίας τροφίμων, βρίσκουμε τον ορισμό «το σύνολο των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν το σχεδιασμό, την κατασκευή, και την τοποθέτηση του προϊόντος σε κατάλληλο περιέκτη, ο οποίος: α) περιέχει το προϊόν σε πωλήσιμες ποσότητες, αποτρέπει τη νοθεία και διασφαλίζει τη γνησιότητά του, β)προστατεύει το προϊόν από εξωτερικούς παράγοντες και δεν αλληλεπιδρά αρνητικά μαζί του, γ) προσελκύει και ενημερώνει τον καταναλωτή με αποτέλεσμα να προωθεί τις πωλήσεις και να μεγιστοποιεί το κέρδος, δ) διευκολύνει την εμπορία του προϊόντος και ε) παρέχει άνεση στον

καταναλωτή και συμβάλει στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων με τη μικρότερη δυνατή επιβάρυνση του περιβάλλοντος» (Μπλούκας, 2004).

Έχοντας λοιπόν καλύψει βασικά θέματα όπως οι βασικές αρχές σχεδιασμού καθημερινών αντικειμένων και το τί αποτελεί και πώς λειτουργεί μια συσκευασία, και πιο συγκεκριμένα οι συσκευασίες βρώσιμων προϊόντων, μπορούμε να προχωρήσουμε στην εισαγωγή του όρου Inclusive Design, η οποία φιλοσοφία θα επιχειρήσουμε να δούμε πώς εφαρμόζεται στο συγκεκριμένο προϊόν σχεδιασμού.

⁶ Η ιστορία της συσκευασίας. February 2017. Myserres. Link: <https://myserres.gr/%CE%B7-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B-F%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%83%CF%85%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%85%CE%B1%CF%83%CE%>

3. ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να παρουσιάσει τα σημεία στα οποία συναντώνται ο σχεδιασμός συσκευασιών βρώσιμων προϊόντων και το κοινωνικό ζήτημα της προσβασιμότητας των αναπήρων ατόμων. Το κεφάλαιο θα περιηγηθεί σε διάφορες νοοτροπίες σχεδιασμού και θα εισάγουμε τις έννοιες του Customer Centric Design και του Inclusive design. Θα δούμε πως αυτά ορίζονται, ποιες βασικές αρχές σχεδιασμού θέτουν και ποιο νέο τρόπο σκέψης εισάγουν.

Επιπλέον, θα δούμε διάφορα νομικά πλαίσια που προσπαθούν να εξασφαλίσουν την φιλικότητα των επιχειρήσεων και των οργανισμών προς άτομα με αναπηρίες. Το πως μέσω της ορατότητας και της κατοχύρωσης δικαιωμάτων, πλέον κάνουμε λόγω σήμερα για την καθιέρωση Εθνικού Σήματος Προσβασιμότητας, και πως οι ξεκάθαρες αρχές του Inclusive design βοηθούν στην προάσπιση των δικαιωμάτων και των διεκδικήσεων αυτών.

Ο σαφής ορισμός και παρουσίαση των παραπάνω, είναι απαραίτητες ώστε στο επόμενο κεφάλαιο να μπορούμε να προχωρήσουμε σε συγκεκριμένα παραδείγματα σχεδιασμού συσκευασιών που λαμβάνουν υπόψη το κριτήριο της προσβασιμότητας, να διακρίνουμε τα ζητούμενα και να δούμε πως αυτά επιτυγχάνονται.

3.1 COSTUMER CENTRIC DESIGN

Ξεκινώντας την προσπάθειά μας να ορίσουμε όσο το δυνατό καλύτερα την έννοια του Inclusive Design, τις βασικές αρχές του και τα νομικά πλαίσια στα οποία έχει οδηγήσει αυτή η νοοτροπία, πρέπει να δούμε από που πηγάζει αυτή η λογική. Ήδη στο πρώτο κεφάλαιο αναδείξαμε τον κοινωνικό χαρακτήρα του ζητήματος της προσβασιμότητας. Στηρίξαμε το επιχείρημα ότι το πλαίσιο-κοινωνία πρέπει να ενσωματώνει τους πολίτες, και όχι οι ίδιοι να προσαρμόζουν τα χαρακτηριστικά τους (π.χ. πολιτικές πεποιθήσεις) ώστε να γίνονται αποδεκτοί – κάτι το οποίο δεν είναι πάντα δυνατό (π.χ. σωματικές αναπηρίες). Επομένως, βρισκόμαστε στην διαμόρφωση του πλαισίου να βάζουμε τον πολίτη στο κέντρο.

Η φιλοσοφία σχεδιασμού Customer centric design (από εδώ και στο εξής: Πελατοκεντρικός Σχεδιασμός), έχει ως κύρια θέση τον σχεδιασμό βάσει των ζητούμενων που θέτει ο πελάτης, και όχι το τι νομίζει η επιχείρηση ότι θα χρειαζόταν ο πελάτης . Ένας σχεδιασμός που τοποθετεί τον πελάτη στο κέντρο, εντοπίζει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις του, και μετέπειτα παίρνει αποφάσεις. Για να κατανοήσουμε καλύτερα αυτήν την νοοτροπία, ας παραθέσουμε τις πέντε βασικές αρχές του Πελατοκεντρικού Σχεδιασμού, όπως περιγράφονται στο άρθρο :

1.

Συλλογή Πληροφοριών από τους Πελάτες: Οι πελάτες, μέσω παραπόνων ή στατιστικών ερευνών, ανατροφοδοτούν την επιχείρηση με πληροφορίες σχετικά με τις ανάγκες και απαιτήσεις τους. Αυτές οι πληροφορίες, σε κάθε επίπεδο της επιχείρησης πρέπει να καταγράφονται, να επεξεργάζονται, να ομαδοποιούνται, να προωθούνται στο κατάλληλο τμήμα, ώστε η γνώμη του πελάτη να μπορεί να μετατραπεί σε χρήσιμη πληροφορία, και να είναι διαθέσιμη στην επιχείρηση.

2.

Αξιοποίηση των Πληροφοριών από τους Πελάτες: Όταν πλέον μια επιχείρηση έχει βρει έναν συστηματικό τρόπο συλλογής των παραπάνω πληροφοριών, πρέπει να μπορεί και να τις αξιοποιήσει κατάλληλα. Η σωστή ερμηνεία των ζητούμενων, και η λήψη αποφάσεων βάσει αυτών, πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της διαδικασίας σχεδιασμού και παραγωγής.

3.

Καθορισμός Προτεραιοτήτων: Έχοντας συμπεριλάβει στην διαδικασία την γνώση των ζητούμενων από τους πελάτες, η επιχείρηση πλέον κατά την λήψη αποφάσεων, καλείται να βρει την χρυσή τομή ανάμεσα στην αξία που προσθέτει η ικανοποίηση ενός αιτήματος, την πολυπλοκότητα που εισάγει στην διαδικασία σχεδιασμού-παραγωγής και της αναγκαιότητας που φέρει το αίτημα.

4.

Αξιοποίηση της Εμπειρίας του Πελάτη (Use user experience): Η διαδικασία «συνομιλίας» με τις απαιτήσεις, τις ανάγκες και τις επιθυμίες του πελάτη, δεν πρέπει να σταματάει σε κανένα επίπεδο, ακόμα και

⁷Harjot Bal (2019) What 'Customer Centric Design' Really Means. Link: <https://rangleio.medium.com/what-customer-centric-design-really-means-c7fb1f2613ad> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Tim Rotolo (2018) 5 Rules of Customer-Centric Design. Link: <https://blog.hubspot.com/service/customer-centric-design> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

έχει ήδη ξεκινήσει. Η επαναπροσαρμογή σε ζητούμενα κατά την διάρκεια του σχεδιασμού, αξιοποιώντας την εμπειρία του πελάτη και τις διαφωτιστικές ορισμένες φορές παρατηρήσεις, μπορεί να οδηγήσει σε ένα πολύ καλύτερο και ικανοποιητικό αποτέλεσμα.

5.

Ενημέρωση του Πελάτη: Μια επιχείρηση που είναι πελατοκεντρική και ανταποκρίνεται στα αιτήματα των πελατών της, σε τελευταίο στάδιο, οφείλει να ενημερώσει τους πελάτες για τις σχεδιαστικές αλλαγές που έχει εφαρμόσει, ώστε και σε αυτό το επίπεδο να μπορεί να αντιληφθεί αν οι ανάγκες και οι απαιτήσεις των πελατών έχουν ικανοποιηθεί, και σε ποιο βαθμό.

Αντιλαμβανόμαστε αμέσως εδώ δύο πράγματα: Πρώτον, ο πελάτης ως τελικός χρήστης πρέπει να είναι αναπόσπαστο κομμάτι σε κάθε φάση του σχεδιασμού, από την αρχική λήψη αποφάσεων, μέχρι την αξιολόγηση του τελικού προϊόντος. Δεύτερον, όπως είδαμε και στις βασικές αρχές σχεδιασμού, η διαδικασία του σχεδιασμού δεν σταματάει με το τελικό προϊόν, αλλά ακολουθεί έναν επαναλαμβανόμενο κύκλο, σχεδιασμός-πρόταση-ανατροφοδότηση-ανίχνευση «λαθών»-αποφάσεις-σχεδιασμός, και σε κάθε στάδιο, οι τελικοί χρήστες, πελάτες, έχουν προφανώς να συνεισφέρουν με την γνώμη τους.

Αξίζει να αναφέρουμε εδώ, την περίπτωση της BT (British Telecommunications), και στο πως εν τέλει η εταιρεία αυτή μετατοπίζοντας το βάρος της στην πελατοκεντρική προσέγγιση, κατέληξε τελικά να μπορεί να επιτύχει αλλαγές και μετασχηματισμούς, που αποδείχθηκαν ιδιαίτερα κερδοφόρα. Στο άρθρο BT's adoption of customer centric design [5], περιγράφεται το πώς διετελέστηκε αυτή η μετάβαση. Ενώ υπήρχε η λογική του Inclusive Design, αυτό εφαρμοζόταν στο τέλος της διαδικασίας επιπρόσθετα. Στην αρχή της χιλιετίας, η επιχείρηση αποφάσισε να υιοθετήσει πλήρως αυτήν την νοοτροπία κατά την διαδικασία παραγωγής προϊόντων,

και ο τρόπος να το επιτύχει αυτό, ήταν να ακολουθήσει μια πελατοκεντρική λογική σε όλα τα στάδια της διαδικασίας του σχεδιασμού.

Από το παράδειγμα της BT βλέπουμε πως ο δρόμος για ένα σχεδιασμό που συμπεριλαμβάνει διάφορες ομάδες καταναλωτών, περνάει από μια πελατοκεντρική λογική, και την υιοθέτηση της νοοτροπίας του πελατοκεντρικού σχεδιασμού. Αυτό θα γίνει ακόμα πιο ξεκάθαρο στην συνέχεια, όπου θα αρχίσει να διαφαίνεται το πώς για έναν σχεδιασμό που δεν αποκλείει κοινωνικές ομάδες οι οποίες έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, άρα και ανάγκες, πρέπει να τους «εσωκλείει», να τους συμπεριλαμβάνει στην σχεδιαστική διαδικασία.

3.2 INCLUSIVE DESIGN

Έχοντας ορίσει προηγουμένως την λογική του σχεδιασμού τοποθετώντας τον τελικό χρήστη στο κέντρο της διαδικασίας σχεδιασμού, προχωράμε στην εισαγωγή της έννοιας του inclusive design (από εδώ και στο εξής: Σχεδιασμός Χωρίς Αποκλεισμούς) και των βασικών αρχών του, καθώς και του όρου «φιλικότητα επιχειρήσεων και οργανισμών». Επίσης, θα γίνει ο διαχωρισμός του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς από άλλα παρόμοια ρεύματα, όπως ο Καθολικός Σχεδιασμός (Universal Design).

Ξεκινώντας με τον όρο του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς, με απλά λόγια πρόκειται για την προοπτική τα προϊόντα, τα συστήματα, τα περιβάλλοντα, θα πρέπει να είναι σχεδιασμένα με τρόπο ώστε να είναι προσβάσιμα από όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους, ανεξαρτήτως αναπηρίας, ηλικίας, φύλου, φυλής και άλλων χαρακτηριστικών . Εμβαθύνοντας στην ιδέα του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς, βλέπουμε ότι πρόκειται για μια πολυσύνθετη διαδικασία κατανόησης και αναγνώρισης παραμέτρων.

Μελετώντας το άρθρο Making the case for inclusive design [6] μπορούμε να σκιαγραφήσουμε όλες τις πτυχές, τα βήματα, τις απαιτήσεις, τις προκλήσεις, και τα οφέλη του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς. Αρχικά, θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί γιατί προέκυψε η νοοτροπία του

σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς. Πέρα από την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία, και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, υπάρχουν και άλλες αιτίες που οδήγησαν σε αυτόν δρόμο. Μία βασική αιτία εντοπίζεται στην αύξηση του προσδόκιμου ζωής, το οποίο συνεπάγεται ότι μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού είναι πλέον ηλικιωμένοι, και αντιμετωπίζουν προβλήματα της τρίτης ηλικίας. Παράλληλα όμως, σαν κοινωνική ομάδα, φέρνουν νέες απαιτήσεις και ευκαιρίες για έρευνα. Μια άλλη αιτία θα μπορούσε να είναι το γεγονός ότι όταν τα προϊόντα γίνονται πιο προσβάσιμα, γίνονται πιο επιθυμητά από μεγαλύτερη μερίδα του πληθυσμού, ακόμα και αν δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα, επομένως γίνονται πιο ανταγωνιστικά στην αγορά. Τέλος, σε έναν βαθμό, σχεδιάζοντας υπό αυτήν οπτική, περιορίζεται το ρίσκο, καθώς νομικά και σε επίπεδο εξυπηρέτησης καταναλωτών, η κάθε εταιρεία μπορεί τελικά να επωφεληθεί, καθώς ικανοποιεί περισσότερα κριτήρια που αφορούν την ικανοποίηση και τα δικαιώματα των καταναλωτών.

Sarah Dawwod (2019) How to make packaging more accessible. Link: <https://www.raconteur.net/packaging/inclusive-design-packaging/> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Για έναν επιτυχημένο σχεδιασμό για όλους, το παραπάνω άρθρο θέτει δύο βασικούς άξονες στρατηγικής, που αφορούν ο πρώτος την κατανόηση της διαφορετικότητας των στοιχείων του πληθυσμού, που είναι ο τελικός καταναλωτής, και την ανταπόκριση τελικά σε αυτήν την διαφορετικότητα μέσω τεκμηριωμένων σχεδιαστικών αποφάσεων.

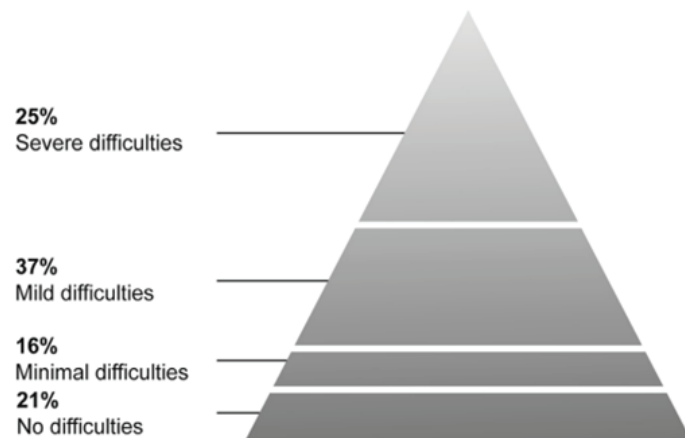

Fig. 1. A segmented 'Population Pyramid' showing a breakdown of vision, hearing, cognitive, speech and dexterity difficulties for American adults of working age (16–64) from the Microsoft (2003) survey. Reproduced from Hosking et al. (2010), which also contains definitions of the different difficulty levels and further details of the survey.

Εικόνα 3.2.1. 'Population Pyramid' [6].

Όσον αφορά τον πρώτο άξονα, συναντάμε διατάξεις όπως διακηρύξεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θέματα ορατότητας κοινωνικών ομάδων με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Η ορατότητα και ο σαφής ορισμός των χαρακτηριστικών που συντελούν μια κοινωνική ομάδα με διαφορετικές απαιτήσεις, είναι το πρώτο βήμα για την αναγνώρισή τους και την συμπερίληψή τους σε κάθε κοινωνική δραστηριότητα, άρα και στην διαδικασία του σχεδιασμού. Ωστόσο, όπως αναφέρεται και στο [6], δυστυχώς όταν στην διαδικασία του σχεδιασμού τίθεται το θέμα της αναπηρίας ως βασικό ζήτημα, συνήθως εγκλωβίζεται στο να αναγνωρίζει μία μόνο κατηγορία αναπηρίας, αγνοώντας ή βλέποντας μωπικά τις υπόλοιπες κατηγορίες. Επιπλέον, συνήθως παραβλέπονται οι πιο «ήπιας μορφής» αναπηρίες, όπως η αρθρίτιδα ή προβλήματα που αντιμετωπίζει η τρίτη ηλικία. Γίνεται λοιπόν άμεσα αντιληπτή η σημασία της κατανόησης της διαφορετικότητας (αναπηρίας και όχι μόνο) σε όλο της το φάσμα και όλες της τις εκφάνσεις, οι οποίες τελικά απορρέουν σε συγκεκριμένες δυσκολίες του ατόμου στην καθημερινότητά του. Ενδεικτικά, παρουσιάζουμε στην Εικόνα 3.2.1. το οπτικοποιημένο αποτέλεσμα μιας έρευνας της Microsoft το 2003, αναφορικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο ευρύτερος πληθυσμός, συνοδευόμενη με την λεζάντα.

Προχωρώντας στον δεύτερο άξονα, που αφορά την ανταπόκριση σε αυτήν την διαφορετικότητα αφού γίνει κατανοητή και αναγνωριστεί, διαφαίνονται οι διαφορετικές ανάγκες και απαιτήσεις που τίθενται από κάθε διαφορετική κοινωνική ομάδα. Παρόλο που αναφέραμε προηγουμένως ότι πολλές φορές εστιάζει η διαδικασία του σχεδιασμού σε μόνο μία υποπερίπτωση αναπηρίας, πρέπει να έχουμε ξεκάθαρο στο μυαλό μας ότι ο Σχεδιασμός Χωρίς Αποκλεισμούς, δεν προτείνει ότι είναι πάντα δυνατό ή ακόμα και «σωστό» να σχεδιάσουμε ένα προϊόν το οποίο να μπορεί να ικανοποιήσει όλες τις απαιτήσεις και ανάγκες που εγείρονται από τις διάφορες ομάδες αναφορικά με την προσβασιμότητα. Προτείνει όμως μια ανταπόκριση στην διαφορετικότητα του πληθυσμού-καταναλωτικού κοινού μέσω των παρακάτω στρατηγικών:

- Ανάπτυξη μιας συλλογής και έρευνα αγοράς προϊόντων και παράγωγων για να μπορέσει να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή προσβασιμότητα, έχοντας κατά νου την διαφορετικότητα του πληθυσμού και την αντίστοιχη κατανομή του ('Population Pyramid').

- Όταν μιλάμε με όρους προσβασιμότητας ενός προϊόντος πρέπει να είναι πολύ ξεκάθαρο για κάθε προϊόν το ποιοί είναι οι τελικοί χρήστες, σε ποιους χρήστες αναφέρεται.

- Έχοντας προβεί στις δύο παραπάνω ενέργειες, πλέον μπορούμε να πάρουμε πιο σωστές συνειδητές τεκμηριωμένες αποφάσεις για την βελτίωση των κριτηρίων σχεδιασμού κάθε προϊόντος, ώστε να έχουμε επιτυχία απέναντι στους ξεκάθαρους στόχους που έχουν πλέον τεθεί για το κάθε προϊόν.

Συνοψίζοντας λοιπόν για τον στόχο του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς, μπορούμε να παρουσιάσουμε την επέκταση της σκέψης αναφορικά με την οπτικοποίηση των δεδομένων για την διαφορετικότητα του πληθυσμού, και σε ποιο φάσμα στοχεύουμε. Στόχος αυτής της προοπτικής είναι να γίνουν τα προϊόντα προσβάσιμα από όσο το δυνατό μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού γίνεται, χωρίς όμως να έχει ως στόχο να καλύψει πολύ ειδικές περιπτώσεις, για τις οποίες υπάρχει

κλάδος σχεδιασμού (Special products), όπου το κριτήριο της προσβασιμότητας πια μετατοπίζεται στην διάθεση οικονομική ενίσχυσης αυτόν τον ομάδων.

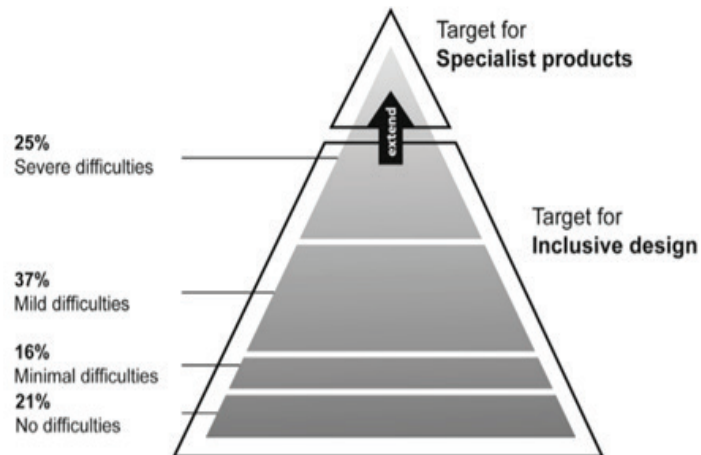

Fig. 2. Inclusive design is defined using the 'Population Pyramid' from Fig. 1 to represent an appropriate design response to diversity. Reproduced from Hosking et al. (2010).

Εικόνα 3.2.2. 'Population Pyramid', ο στόχος του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς [6].

Δύο ακόμα θέσεις για τον Σχεδιασμό Χωρίς Αποκλεισμούς που αξίζει να παραθέσουμε εδώ είναι οι εξής δύο. Πρώτον, ο Σχεδιασμός Χωρίς Αποκλεισμούς πρόκειται κυρίως για μια διαδικασία σχεδιασμού, όπου οι αποφάσεις κατά την σχεδιαστική διαδικασία λαμβάνονται μέσω της έγκυρης πληροφόρησης, κατανόησης, έρευνας, συνειδητοποίησης, και με κριτήριο την προσβασιμότητα στον βαθμό που αυτή είναι εφικτή και επιθυμητή [6]. Δεύτερον, μέσω του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς, τελικά δημιουργείται ένα περιβάλλον πιο φιλικό, ακόμα και στους ανθρώπους που δεν έχουν κάποιο είδος αναπηρίας, ακόμα και στους σωματικά δυνατούς ανθρώπους . Πέρα από τους δύο αυτούς άξονες, στο πρακτικό κομμάτι, όταν θέλουμε να εφαρμόσουμε την λογική του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς, πρέπει να ρωτάμε κυκλικά τα εξής ερωτήματα: Ποιές είναι οι ανάγκες; Πώς μπορούμε να τις ικανοποιήσουμε; Σε ποιο βαθμό τις ικανοποιούμε; Ποιά είναι τα επόμενα βήματα; Αυτή η κυκλική ανατροφοδοτική διαδικασία, φαίνεται πολύ ρητά στο παρακάτω σχήμα. Γίνεται επίσης αντιληπτό, το γεγονός ότι για μια εταιρεία ή οργανισμό που θέλει να

¹⁰ Sarah Dawwod (2019) How to make packaging more accessible. Link: <https://www.raconteur.net/packaging/inclusive-design-packaging/> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

ακολουθήσει την λογική του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς, θα πρέπει να ενστερνιστεί αυτή τη νοοτροπία σε όλους τους τομείς, ώστε να έχουμε τον επιτυχημένο αυτό κύκλο, από το τμήμα μάρκετινγκ, μέχρι το τμήμα έρευνας και ανάπτυξης .

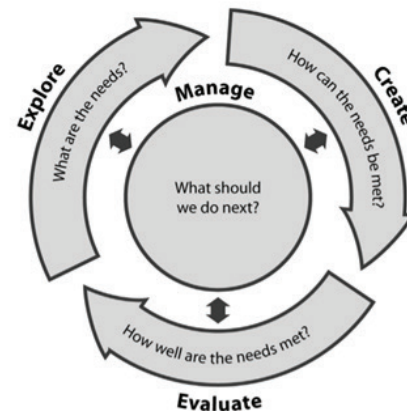

Fig. 6. Four fundamental questions of design are solved through successive cycles of exploration, creation and evaluation, guided by project management. Reproduced from Clarkson et al. (2011).

Εικόνα 3.2.3. Κυκλική Ανατροφοδοτική Διαδικασία Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς [6] .

¹¹ Andrew Barraclough (2020) 7 Key Principles for Inclusive. Packaging Design. Link: <https://www.packagingdigest.com/packaging-design/7-key-principles-inclusive-packaging-design> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Μπαίνοντας στο πρακτικό κομμάτι του σχεδιασμού, σε αυτό το σημείο θα παραθέσουμε τις επτά βασικές αρχές του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς, οι οποίες προκύπτουν από τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού (Universal Design), όπως αυτές αναφέρονται στο άρθρο του Salmen, J (1996) [7]. Για την μετάφραση των ονομάτων των επτά βασικών αρχών, χρησιμοποιήθηκαν οι ελληνικοί όροι όπως αυτοί ορίζονται στο Εθνικό πρότυπο για τη φιλικότητα επιχειρήσεων και οργανισμών προς ΑμεΑ [3].

1.

Ισότιμη Χρήση (Equitable Use): Το προϊόν σχεδιασμού (από συσκευασίες μέχρι κτίρια) πρέπει να προσφέρει σε όλους – ει δυνατόν ή στους περισσότερους – χρήστες τα ίδια μέσα χρήσης, και να είναι το ίδιο διαθέσιμο σε όλους τους χρήστες.

2.

Ευελιξία στην Χρήση (Flexibility in Use): Το προϊόν σχεδιασμού πρέπει να παρέχει διαφορετικές επιλογές χρήσης, διεξόδους, στρατηγικές αναφορικά με την ατομική χρήση, ώστε κάθε χρήστης ανεξαρτήτων των χαρακτηριστικών του (σωματικών κ.α.) να μπορεί να επιλέξει να υιοθετήσει έναν τρόπο χρήσης, ο οποίος ταιριάζει στα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητές του.

3.

Απλή και Διαισθητική Χρήση (Simple and Intuitive): Το προϊόν σχεδιασμού θα πρέπει να προδιαθέτει τον χρήστη εύκολα και κατάλληλα μέσω των διαθεσιμοτήτων, των περιορισμών και την αρχή της ορατότητας, ως προς την χρήση του προϊόντος. Ανεξάρτητα από τις δεξιότητες, την εμπειρία και τις γνώσεις του χρήστη, το προϊόν πρέπει να έχει σχεδιαστεί με όσο το δυνατό πιο απλό τρόπο, αποφεύγοντας πολυπλοκότητες, δίνοντας τις απαραίτητες πληροφορίες μέσω των σχεδιαστικών επιλογών.

4.

Αντιληπτή Πληροφόρηση από το μέγιστο δυνατό αριθμό χρηστών (Perceptible Information): Οι σημαντικές πληροφορίες που αφορούν στην χρήση του προϊόντος θα πρέπει να γίνονται εύκολα αντιληπτές, να είναι ευανάγνωστες, και να μεταφέρονται αποτελεσματικά, με διάφορες μεθόδους και τεχνικές, ώστε να είναι προσβάσιμες σε όλες τις ομάδες χρηστών (παραδείγματος χάρη, φωνητικές οδηγίες, ανάγλυφα σύμβολα κινδύνου ανάφλεξης προϊόντος – άτομα με προβλήματα τύφλωσης, απλές οδηγίες με μεγάλα γράμματα – άτομα με πρεσβυωπία).

¹² Andrew Barraclough (2020) 7 Key Principles for Inclusive. Packaging Design. Link: <https://www.packagingdigest.com/packaging-design/7-key-principles-inclusive-packaging-design>

5. Ανοχή στο σφάλμα (Tolerance for Error): Ο σχεδιασμός προϊόντος πρέπει να λαμβάνει υπόψη την περίπτωση μη προβλεπόμενου τρόπου χρήσης του προϊόντος και σε αυτήν την περίπτωση να έχει σχεδιαστεί με τρόπο ο οποίος σε αυτήν την περίπτωση ελαχιστοποιεί ενδεχόμενο κίνδυνο και λάθη που μπορεί να οδηγήσουν σε ατυχήματα. Σε αυτήν την αρχή, συμπεριλαμβάνονται και προειδοποιητικά μηνύματα και ενδείξεις του προϊόντος, ώστε να αποφευχθεί η λανθασμένη χρήση του προϊόντος.

6. Καταβολή Ελάχιστης Δυνατής Προσπάθειας κατά την Χρήση (Low Physical Effort – Ergonomic 1): Η χρήση του προϊόντος θα πρέπει να απαιτεί ελάχιστη μυϊκή δύναμη. Επίσης, ο σχεδιασμός θα πρέπει να προβλέπει ότι κατά την χρήση η στάση του σώματος που θα απαιτείται πρέπει να είναι «φυσιολογική», δηλαδή όχι επικίνδυνη ή να απαιτεί επιδεξιότητα.

7. Κατάλληλη Χωροθέτηση (Size and Space for Approach and Use– Ergonomic 2): Το σχεδιαστικό προϊόν (περισσότερο εδώ αντιληπτή η αρχή γίνεται για περιπτώσεις κτιρίων) θα πρέπει να παρέχει επαρκές

χώρο και κατάλληλα διαμορφωμένο, ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον οποιοδήποτε, αλλά και να μπορεί να υπάρχει ο χώρος για πρόσβαση βοηθητικών μηχανημάτων και προσωπικού.

Τέλος, μιά ακόμα αρχή, που έρχεται να προστεθεί στο πνεύμα της «καταπολέμησης» του κοινωνικού αποκλεισμού, το προϊόν σχεδιασμού θα πρέπει να είναι επιθυμητό από τους τελικούς χρήστες, και να αποκλείει οποιαδήποτε σύνδεση με το στίγμα κάποιας κοινωνικής ομάδας. Τα έντονα χρώματα, οι ενδείξεις μέσω τελευταίων τεχνολογιών, η χρήση slang γλώσσας, και οποιοσδήποτε άλλος τρόπος που αναφέρεται και συνδέεται ισχυρά μόνο στα χαρακτηριστικά κάποιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, καλό θα ήταν να αποφεύγονται, και να αναφέρονται σε όλους τους πιθανούς χρήστες.

¹³ Andrew Barraclough (2020) 7 Key Principles for Inclusive. Packaging Design. Link: <https://www.packagingdigest.com/packaging-design/7-key-principles-inclusive-packaging-design> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Στην παραπάνω προσπάθεια να ορίσουμε τον Σχεδιασμό Χωρίς Αποκλεισμούς και τις αρχές του, αλλά και τις στρατηγικές του, ήδη αναφερθήκαμε στον Καθολικό Σχεδιασμό (Universal Design). Σε αυτό το σημείο λοιπόν, θα ήταν χρήσιμο να δούμε επιγραμματικά τον ορισμό άλλων δύο παρόμοιων φιλοσοφιών σχεδιασμού. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουμε διακρίνοντας τις διαφορές τους, να κατανοήσουμε καλύτερα την έννοια του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς και τι αυτή περιλαμβάνει.

- Καθολικός Σχεδιασμός (Universal Design): Αποτελεί μια μέθοδο σχεδιασμού βασισμένη στις αρχές που προαναφέραμε, προσπαθώντας το τελικό προϊόν σχεδιασμού να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από όσο το δυνατόν μεγαλύτερο φάσμα χρηστών. Η βασική διαφορά με τον Σχεδιασμό χωρίς αποκλεισμούς, είναι ότι δεν διακρίνει την ατομική ανάγκη ή την συγκεκριμένη ανάγκη μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, ούτε συμπεριλαμβάνει επιπρόσθετες λύσεις ώστε να τους συμπεριλάβει, παρά σκοπό έχει να παράγει ένα και μόνο καθολικό τελικό προϊόν.

- Προσβάσιμος Σχεδιασμός (Accessible Design): Ο Προσβάσιμος Σχεδιασμός ενώ έχει τον ίδιο στόχο με τον Σχεδιασμό Χωρίς Αποκλεισμούς σε αντίθεση με αυτόν, αποτελεί μια νοοτροπία που εστιάζει στο τελικό αποτέλεσμα του σχεδιασμού, και όχι τόσο στην διαδικασία του σχεδιασμού. Ο Σχεδιασμός Χωρίς Αποκλεισμούς είναι μια συνολική νοοτροπία, φιλοσοφία, για το πως αντιμετωπίζεται η διαδικασία του σχεδιασμού, και δεν χαρακτηρίζεται μόνο από το τελικό αποτέλεσμα. Για αυτόν τον λόγο, ενώ η προσβασιμότητα είναι ένα θεμιτό ζητούμενο και ένα τελικό αποτέλεσμα του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς, δεν ταυτίζεται με τον Προσβάσιμο Σχεδιασμό.

¹⁴ Amélie Mourichon – Unsplash. What are the differences between universal design, accessibility, and inclusive design? Link: <https://sayyeh.com/digital-insights/universal-design-accessibility-inclusive-design/> & Cameron Chapman. Accessible Design vs. Inclusive Design (with Infographic), <https://www.toptal.com/designers/ui/inclusive-design-infographic> (Δημοσιογραφικά Άρθρα)

Μέσω λοιπόν όλης αυτής της περιήγησης και του ορισμού του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς, μπορούμε πλέον να δούμε πώς και πού αυτοί οι ορισμοί αξιοποιούνται νομικά, για την διεκδίκηση ισότιμης μεταχείρισης και προσβασιμότητας, πριν δούμε την εφαρμογή τους σε σχεδιαστικά παραδείγματα συσκευασιών βρώσιμων προϊόντων. Μπαίνοντας στα νομικά πλαίσια, και πως αυτά υπερασπίζονται τα δικαιώματα των διάφορων κοινωνικών ομάδων, στην περίπτωση μας των ατόμων με αναπηρία, συναντάμε τον όρο «φιλικότητα επιχειρήσεων και οργανισμών». Στην αναζήτησή μας για τα νομικά πλαίσια που προασπίζονται τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία αναφορικά με την προσβασιμότητα στα προϊόντα και στις συσκευασίες, συναντάμε δύο πολύ σημαντικά άρθρα: το Εθνικό πρότυπο για τη φιλικότητα επιχειρήσεων και οργανισμών προς ΑμεΑ [3] και το Σχόλιο του χρήστη Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) στο Σχέδιο Νόμου με τίτλο «Διυπηρεσιακή Μονάδα Ελέγχου Αγοράς, διατάξεις για την ανάπτυξη, την έρευνα και την καινοτομία», ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ Άρθρο 23 Ραδιοφάρμακα 20].

Στο Εθνικό πρότυπο για τη φιλικότητα επιχειρήσεων και οργανισμών προς ΑμεΑ [3] διαβάζουμε:

«1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να διασφαλίζουν και να προάγουν την πλήρη υλοποίηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών για όλα τα άτομα με αναπηρίες, χωρίς διακρίσεις οποιουδήποτε είδους βάσει της αναπηρίας. Προς το σκοπό αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν: [...] στ. Να αναλάβουν ή να προάγουν την έρευνα και ανάπτυξη των καθολικά σχεδιασμένων αγαθών, υπηρεσιών, εξοπλισμού και εγκαταστάσεων, όπως αυτό καθορίζεται στο άρθρο 2 της παρούσας Σύμβασης, [...] και να προάγουν τον καθολικό σχεδιασμό κατά την ανάπτυξη των προτύπων και κατευθυντήριων οδηγιών[...]».

Στο συγκεκριμένο έγγραφο, αναφέρονται εκτός από τις αρχές του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμού και της σημαντικότητας αυτού, η σημασία και η αναγκαιότητα οι επιχειρήσεις να ακολουθούν αυτή τη νοσοτροπία. Επίσης, αναφέρονται ρητώς οι παράμετροι οι οποίοι τελικά χαρακτηρίζουν μια επιχείρηση ή οργανισμό φιλική/-ό προς άτομα με αναπηρίες.

Παραθέτουμε τις παραμέτρους με την αρίθμηση που χρησιμοποιείται στο αρχικό κείμενο, ενώ το κείμενο είναι το ίδιο με το αρχικό:

(1) οι πολίτες με αναπηρία να μπορούν αυτόνομα και με ασφάλεια να προσανατολιστούν στους εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους της επιχείρησης/οργανισμού, καθώς και να εντοπίσουν τις διευκολύνσεις που παρέχονται σε αυτούς.

(2) οι πολίτες με αναπηρία να έχουν ισότιμη πρόσβαση στην πληροφόρηση που παρέχεται από την επιχείρηση/οργανισμό στους πελάτες εν γένει.

(3) οι πολίτες με αναπηρία πρέπει να εξυπηρετούνται αυτόνομα και ισότιμα με κάθε άλλο πελάτη, από τα ίδια σημεία εξυπηρέτησης και συναλλαγής και κατά τρόπο που δε θίγει την αξιοπρέπειά τους.

(4) να αξιοποιούνται οι δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογία για την

εξυπηρέτηση ή/και χρησιμοποιούνται εναλλακτικές μορφές εξυπηρέτησης πελατών, όπως π.χ. υπηρεσία παράδοσης/παραλαβής κατ' οίκον ή/και ταχυδρομικά, υπηρεσία ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce), διάθεση προσβάσιμων οχημάτων για τη μετακίνηση των πολιτών με αναπηρία ή ζωντανή βοήθεια.

(5) όλοι οι πελάτες, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών με αναπηρία, απολαμβάνουν το ίδιο επίπεδο προστασίας της ιδιωτικής τους ζωής, της αξιοπρέπειας και εμπιστευτικότητας.

(6) η συσκευασία των προϊόντων να είναι προσβάσιμη στα άτομα με αναπηρία.

(7) να υλοποιούνται όλες οι εύλογες προσαρμογές που διασφαλίζουν την εξυπηρέτηση των πολιτών με αναπηρία.

(8) να υλοποιούνται πολιτικές και διαδικασίες για την αποφυγή της έκθεσης σε

διαδικασίες για την αποφυγή της έκθεσης σε αποκλεισμό ή/και αξιολόγησης της διακινδύνευσης των ατόμων με αναπηρία.

(9) να εφαρμόζονται διαδικασίες χειρισμού παραπόνων και καταβολής αποζημιώσεων

Όπως ακριβώς και στην περίπτωση της “Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Αναπήρων Ατόμων” το Εθνικό πρότυπο για τη φιλικότητα επιχειρήσεων και οργανισμών προς ΑμεΑ απαιτεί τόσο αναγνώριση των αναπήρων ατόμων όσο και βήμα για νομικές και κοινωνικές διεκδικήσεις. Σε αυτήν την κατεύθυνση, το Σχόλιο του χρήστη Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) στο Σχέδιο Νόμου με τίτλο «Διυπηρεσιακή Μονάδα Ελέγχου Αγοράς, διατάξεις για την ανάπτυξη, την έρευνα και την καινοτομία» , θέτει το αίτημα για την ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης της Προσβασιμότητας και την καθιέρωση Εθνικού Σήματος Προσβασιμότητας, ώστε να υπάρχει ακόμα ένα νομικό βήμα υπεράσπισης του δικαιώματος της προσβασιμότητας των αναπήρων ατόμων. Παραθέτουμε τις αναφορές που γίνονται σε νομικά κείμενα στο παραπάνω σχόλιο, τα οποία είναι ικανά

να προασπιστούν αυτά τα δικαιώματα και να προβούν σε νομικές ενέργειες, και σύσταση νέων εθνικών ελεγκτικών αρχών:

- Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον ν. 4074/2012)
- ν.4488/2017 (περιλαμβάνει τις κατευθυντήριες και οργανωτικές διατάξεις υλοποίησης της Σύμβασης και ιδιαιτέρως των άρθρων 63 και 64 σχετικά με την εφαρμογή των αρχών του Καθολικού Σχεδιασμού)
- Agenda 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (περιέχει επίσης προτροπές για τη διασφάλιση της καθολικής προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία)

¹⁵ <http://www.opengov.gr/ypoiian/?c=11433>

- Γενικός Κανονισμός και επιμέρους Κανονισμοί των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (επιβάλλουν την προσβασιμότητα ως υποχρεωτική σε όλα τα στάδια της προετοιμασίας και της εφαρμογής των προγραμμάτων)

- Οδηγία (ΕΕ) 2019/882 σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας προϊόντων και υπηρεσιών (σκοπό έχει αφενός να συμβάλει στην ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς μέσω της προσέγγισης των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά τις απαιτήσεις προσβασιμότητας για ορισμένα προϊόντα και αφετέρου να αυξήσει τη διαθεσιμότητα προσβάσιμων προϊόντων και υπηρεσιών στην εσωτερική αγορά με παράλληλη βελτίωση της προσβασιμότητας των σχετικών πληροφοριών του εθνικού θεσμικού πλαισίου για την προσβασιμότητα του φυσικού, δομημένου και ηλεκτρονικού περιβάλλοντος

(π.χ. ν. 4488/2017, ν. 4067/2012, ν. 4412/2016, ν.4591/2019, Υπ. Απόφαση με αριθ. ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989/2012 «Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης» κ.λπ.)

Για να μην γίνει παρερμηνεία του αιτήματος για καθιέρωση Εθνικού Σήματος Προσβασιμότητας, των επιμέρους διατάξεων και αιτημάτων, παρατίθεται παρακάτω αυτούσιο το απόσπασμα:

«Οργανισμός φιλικός σε πολίτες με αναπηρία – Απαιτήσεις και συστάσεις» και της Τ.Π. ΕΛΟΤ 1449 «Αξιολόγηση της συμμόρφωσης - Απαιτήσεις για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, την απονομή και τη χρήση του Σήματος Προσβασιμότητας σε οργανισμούς φιλικούς σε άτομα με αναπηρία». Με πρωτοβουλία της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) και σε στενή συνεργασία με τον ΕΛΟΤ ολοκληρώθηκε το 2013 το εθνικό πρότυπο ΕΛΟΤ 1439 και η σχετική τεχνική προδιαγραφή ΕΛΟΤ 1449. Το παραπάνω πρότυπο αποτελεί καινοτομία σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, καλύπτει δε τομείς πέραν των

κτιριακών υποδομών, όπως οι υπηρεσίες, οι διαδικασίες κ.λπ. Σκοπός, τόσο του προτύπου όσο και της προδιαγραφής, είναι η ανάπτυξη συστήματος αξιολόγησης και πιστοποίησης της προσβασιμότητας επιχειρήσεων/ οργανισμών, κάθε είδους και μεγέθους, ώστε αφενός να διασφαλιστεί η άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, αφετέρου να καλλιεργηθεί νέα επιχειρησιακή κουλτούρα, στη βάση των νόμων 4074/2012 και 4488/2017 (επικύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και κατευθυντήριες /οργανωτικές διατάξεις υλοποίησης αυτής αντίστοιχα), που θα επιτρέψει στις εγχώριες επιχειρήσεις να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της μεγάλης ομάδας των καταναλωτών με αναπηρία. Για την επίτευξη των παραπάνω η Ε.Σ.Α.μεΑ. σε συνεργασία με τον ΕΛΟΤ είχαν συντάξει πρόταση σχετικής νομοθετικής ρύθμισης. Ενόψει του παρόντος σχεδίου νόμου ζητούμε να προστεθεί νέο Άρθρο 28 ως κατωτέρω και να προσαρμοστεί ανάλογα η αρίθμηση των επόμενων άρθρων: «Άρθρο 28 Καθιέρωση Ελληνικού Σήματος Προσβασιμότητας και σχετικό Μητρώο επιχειρήσεων και οργανισμών φιλικών σε άτομα με αναπηρία 1. Καθιερώνεται Ελληνικό Σήμα

τος Προσβασιμότητας Ατόμων με Αναπηρία, που περιλαμβάνει την έγκριση του λογοτύπου, καθώς και την ιδιοκτησία, την εκμετάλλευση, την προστασία και την προβολή του σήματος, αναλαμβάνει ο Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης (ΕΛΟΤ). Ο ΕΛΟΤ κατέχει τα νομικά δικαιώματα για το ελληνικό σήμα προσβασιμότητας και βάσει σύμβασης εκχωρεί τα δικαιώματα έκδοσης σε διαπιστευμένους φορείς πιστοποίησης. 3. Η αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις του ΕΛΟΤ 1439 για τις επιχειρήσεις και οργανισμούς και η απονομή του Ελληνικού Σήματος Προσβασιμότητας Ατόμων με Αναπηρία διενεργείται από τους διαπιστευμένους φορείς πιστοποίησης. Κατά τη διενέργεια των προαναφερθεισών αξιολογήσεων συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις του προτύπου ΕΛΟΤ 1439 είναι υποχρεωτική η υποστήριξη της ομάδας επιθεώρησης από ένα τουλάχιστον άτομο με αναπηρία ή με χρόνια πάθηση ή με βιωματική εμπειρία. 4. Την τήρηση και λειτουργία του Μητρώου επιχειρήσεων και οργανισμών, που διαθέτουν το σήμα προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρία, καθώς τη σχετική εκπαίδευση των επιθεωρητών και εμπειρογνομόνων, αναλαμβάνει η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.). Η Ε.Σ.Α.μεΑ. αναλαμβάνει επίσης και την

παρακολούθηση της διαδικασίας παραπόνων, καταγγελιών και ενστάσεων, διαβουλευόμενη με τον φορέα πιστοποίησης και το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (Ε.ΣΥ.Δ.). 5. Ο έλεγχος για τη λειτουργία του Μητρώου επιχειρήσεων και οργανισμών φιλικών σε άτομα με αναπηρία και η διαπίστευση των φορέων πιστοποίησης διενεργείται από το Ε.ΣΥ.Δ. 6. Ο χρόνος ισχύος και το κόστος του Σήματος, καθώς και κάθε σχετική τεχνική λεπτομέρεια, καθορίζονται από κοινού από τον ΕΛΟΤ και την Ε.Σ.Α.μεΑ., με αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων τους και την υπογραφή σχετικής σύμβασης μεταξύ τους. Με τον ίδιο τρόπο καθορίζεται το περιεχόμενο, η διαδικασία και το κόστος της εκπαίδευσης των επιθεωρητών, η διαδικασία εγγραφής στο Μητρώο επιθεωρητών και επιχειρήσεων και κάθε τεχνική λεπτομέρεια που ήθελε προκύψει.».

16 <http://www.opengov.gr/ypoiar/?c=11433>

Ολοκληρώνοντας λοιπόν το παρόν κεφάλαιο, έγινε μια προσπάθεια να παρουσιαστεί η λογική του σχεδιασμού τοποθετώντας τον τελικό χρήστη στο κέντρο της διαδικασίας σχεδιασμού (Customer Centric Design), να οριστεί σαφώς ο όρος Σχεδιασμός Χωρίς Αποκλεισμούς (Inclusive Design) και οι αρχές του. Επιπλέον, παρουσιάστηκε το νομικό πλαίσιο που διασφαλίζει την προσβασιμότητα σε άτομα με αναπηρία, και οι προσπάθειες νομικής καθιέρωσης Εθνικού Σήματος Προσβασιμότητας.

Κατέχοντας το παραπάνω θεωρητικό πλαίσιο, μπορούμε να περάσουμε στα επόμενα δύο και τελευταία κεφάλαια. Στο επόμενο κεφάλαιο εξερευνούμε το πώς αυτά τα κριτήρια, νοοτροπίες και μεθοδολογίες εφαρμόζονται στον δημόσιο χώρο, και πώς θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στο σχεδιασμό συσκευασιών ενός περιπέτρου. Επιπλέον, έχουμε τα απαραίτητα εφόδια ώστε στο κεφάλαιο όπου συμπεριλαμβάνεται το σχεδιαστικό μέρος της παρούσας εργασίας να προβούμε στον καθορισμό συγκεκριμένων απαιτήσεων για τις συσκευασίες των βρώσιμων προϊόντων, σκεπτόμενοι ως τελικούς χρήστες τα άτομα με κινητικές αναπηρίες και προβλήματα στα άνω άκρα. Η παραπάνω σκέψη ως προς την μεθοδολογία της συμπερίληψης των τελικών χρηστών χρησιμοποιήθηκε και κατά την διάρκεια της έρευνας στο διαδίκτυο, όπου άτομα με αναπηρίες στα άνω άκρα βρίσκονται αντιμέτωπα με συσκευασίες και εκφράζουν ή οπτικοποιούν (με ανάρτηση βίντεο) τα προβλήματά τους.

πάρκο, ένας πρωινός καφές σε κάποια καφετέρια, η παρακολούθηση κάποιου δρώμενου και πολλά άλλα).

Προσπαθώντας να κάνουμε το θέμα πιο συγκεκριμένο, αφού έχουμε αναφερθεί στους κινδύνους, εστιάζουμε αρχικά σε μια έρευνα σε μελέτες περίπτωσης, καθώς δεν υπάρχει γενική βιβλιογραφία για λύσεις, και κάθε εφαρμογή έχει τις ιδιαίτερες παραμέτρους της. Όταν λοιπόν ερχόμαστε στον συνδυασμό των εννοιών του Σχεδιασμού Χωρίς Περιορισμούς και του Δημόσιου Χώρου, παρατηρούμε ότι η βιβλιογραφία εστιάζει κατά κύριο λόγο στην πλοήγηση-περιήγηση στον χώρο, στα καθίσματα που βρίσκονται στον δημόσιο χώρο, χώροι στάθμευσης (και σε σχέση με την απόσταση-διαδρομή προς τις εισόδους), στις δημόσιες τουαλέτες, τις παιδικές χαρές και στην πρόσβαση σε κτήρια του δημόσιου χώρου. Οι ενέργειες δηλαδή στις οποίες συγκεντρώνεται το ενδιαφέρον είναι το πώς το άτομο θα κινηθεί, πώς θα μπει και θα βγει από τα κτήρια, πώς θα σταθεί, πώς θα προσεγγίσει κάποιο κτήριο/μαγαζί/υπηρεσία και πώς θα έχει πρόσβαση στις τουαλέτες. Η ενέργεια της κατανάλωσης στον δημόσιο χώρο δεν εξετάζεται, ούτε συνδέεται με την προσβασιμότητα στο δημόσιο χώρο.

Οι Agnieszka Jaszczak και Katarina Kristianova [8] περιγράφουν την εκπαιδευτική διαδικασία των σχεδιαστών (αρχιτεκτόνων) αναφορικά με το πώς μπορούν να εισαχθούν και σταδιακά να γαλουχηθούν στην έννοια του να σχεδιάζουν χωρίς περιορισμούς. Ωστόσο, εστιάζουν αποκλειστικά στο πώς οι φοιτητές και μελλοντικοί σχεδιαστές θα μπορούν να σχεδιάζουν κατάλληλες διαβάσεις, ράμπες, πόρτες, σκάλες και ανελκυστήρες, πώς θα αποφεύγουν την δημιουργία εμποδίων και να προνοούν για επιπλέον στοιχεία καθοδήγησης (πχ φωνητικές εντολές, ανάγλυφο δαπέδου).

Στο κομμάτι των διαβάσεων και των δρόμων αναφέρεται και ο Hanson [9], ο οποίος κάνει μια κριτική στην προσβασιμότητα του δημόσιου χώρου της Αγγλίας. Ο Hanson στο άρθρο του καταλήγει να επιχειρηματολογεί γύρω από και να ασχολείται με τον σχεδιασμό των δημόσιων αποχωρητηρίων και την πρόσβαση σε αυτά από κινητικά ανάπηρους ανθρώπους. Εισάγει επίσης το ζήτημα της “ντροπής”-embarrassment στον δημόσιο χώρο, το ζήτημα του στίγματος, και το πώς τελικά ο υπάρχον σχεδιασμός – παρά τους σκοπούς του – καταλήγει να μην χρησιμοποιείται. Σε άλλη περίπτωση [10], το ενδιαφέρον εστιάζεται στον σχεδιασμό καθισμάτων στο δημόσιο χώρο (παγκάκια) σε μία πόλη του Μεξικού.

4. ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΑΜΕΑ

Πώς εφαρμόζεται η νοοτροπία του Σχεδιασμού Χωρίς αποκλεισμούς στον δημόσιο χώρο; Ποια σχετικά θέματα προσβασιμότητας εξετάζονται στην βιβλιογραφία και ποια παραμένουν ανεξερεύνητα; Πώς συνδέονται τα προϊόντα περιπτέρου με την έννοια της προσβασιμότητας;

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζουμε την έρευνα που πραγματοποιήθηκε γύρω από εγχειρήματα εφαρμογής του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς στον δημόσιο χώρο και τις παραμέτρους που λαμβάνουν υπόψη. Επιπλέον, έγινε μια προσπάθεια εξερεύνησης των κινδύνων και των προβλημάτων που αυτά τα άτομα αντιμετωπίζουν φεύγοντας από την ιδιωτική σφαίρα.

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να δομηθεί το επιχείρημα της εργασίας μας ότι οι συσκευασίες των προϊόντων που συναντάμε σε ένα ελληνικό περίπτερο, αποτελούν και αυτά ένα πεδίο κοινωνικού αποκλεισμού από τη δημόσια σφαίρα ή ένα σημείο προσβασιμότητας. Για τον λόγο αυτό, ανατρέχουμε στην σημασία του ελληνικού περιπτέρου για την δημόσια κοινωνική ζωή στην Ελλάδα και στον ορισμό του δημόσιου χώρου.

4.1. Δημόσιος Χώρος και Inclusive Design

Για να μιλήσουμε για το πώς εφαρμόζεται η ιδέα του Σχεδιασμού Χωρίς Περιορισμούς στον δημόσιο χώρο, πρέπει αρχικά να ορίσουμε το τί είναι ο δημόσιος χώρος, ποιους χώρους περιλαμβάνει, ποιες δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα εκεί, και πώς τα άτομα λειτουργούν σε ή χρησιμοποιούν τον δημόσιο χώρο. Ακολουθεί ένας ορισμός του δημόσιου χώρου, όπως προκύπτει από στοιχεία, αν και το να οριστεί προς όλες του τις διαστάσεις ο δημόσιος χώρος αποτελεί ένα περίπλοκο εγχείρημα το οποίο μπορεί να συμπεριλαμβάνει πολλές οπτικές: από φεμινιστικές και την οπτική των αστέγων ή του εξεγερμένου μέχρι πολεοδομικές διατάξεις.

Ορισμός: Με τον όρο «δημόσιος χώρος» εννοείται ένας χώρος είτε είναι δημόσιος είτε ιδιωτικός, στον οποίο μπορεί ο κάθε πολίτης να έχει παρουσία και αντίστοιχη δραστηριότητα. Η έννοια του δημόσιου χώρου είναι συνυφασμένη με την δημοκρατία και την άσκηση του δημοκρατικού πολιτεύματος, της διεκδίκησης δικαιωμάτων, της ορατότητας αλλά και της πρόσβασης.

Από τον παραπάνω ορισμό λοιπόν προκύπτει ότι ως δημόσιοι χώροι μπορούν να εννοηθούν: οι πλατείες, τα πεζοδρόμια, οι δρόμοι, οι δημόσιες υπηρεσίες, τα νοσοκομεία, τα πολυκαταστήματα, τα shopping malls, τα μαγαζιά, οι καφετέριες, οι δημόσιες παραλίες, οι παιδικές χαρές, και πολλοί άλλοι. Σημαντική επισήμανση εδώ είναι ότι οι διάφοροι ορισμοί που εμπλέκουν τον δημόσιο χώρο και την έννοια της προσβασιμότητας άπτονται πολλών πολιτικών ζητημάτων, ένα εκ των οποίων επιχειρούμε να αναδείξουμε στην παρούσα εργασία. Για τον λόγο αυτό, δεν αναφέρονται για παράδειγμα τα χαρακτηριστικά του πολίτη παραπάνω.

Αναλογιζόμενοι την πρόσβαση ατόμων με αναπηρία στο δημόσιο χώρο, πρέπει αρχικά να σκεφτούμε γιατί είναι αποκλεισμένα από τις υπάρχουσες υποδομές και παροχές. Ο βασικός λόγος είναι οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ένα άτομο με αυτά τα χαρακτηριστικά όταν αποφασίζει να υπάρξει στον δημόσιο χώρο. Χωρίς να αναλυθεί εκτενώς η ρατσιστική συμπεριφορά απέναντι σε άτομα με αναπηρία – όχι επειδή δεν αποτελεί ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα και επειδή δεν είναι ένα κομμάτι στο οποίο βοηθάει ο κατάλληλος σχεδιασμός, αλλά επειδή στην παρούσα εργασία το κύριο μέλημα είναι να αναλυθούν οι σχεδιαστικές παράμετροι – αναφέρουμε

τους κίνδυνους που ενέχουν διάφορα σημεία του σχεδιασμού. Η περιήγηση στον χώρο ίσως είναι το πιο απτό πεδίο κινδύνου. Απότομες κλίσεις, σκάλες, απουσία ράμπας, βαριές πόρτες, κατεστραμμένα πεζοδρόμια και διαβάσεις, μη λειτουργικά φωνητικά σήματα και σωστή διαγράμμιση για τους τυφλούς, μπορούν κατευθείαν να δώσουν μια εικόνα του πόσο ένα άτομο που χαρακτηρίζεται από κάποια αναπηρία κινδυνεύει όταν αποφασίζει να βγει από την ιδιωτική του σφαίρα. Και γι' αυτό το λόγο, επειδή αυτό από μόνο του αποτελεί ένα μείζον και άλυτο ακόμα πρόβλημα στην εφαρμογή του, συνήθως το ενδιαφέρον εστιάζεται εκεί. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλοι κίνδυνοι που ένα άτομο με κάποια αναπηρία αντιμετωπίζει, όπως θα δούμε και παρακάτω. Η απουσία ειδικών αποχωρητηρίων τόσο στο δημόσιο χώρο όσο και στα μαγαζιά, αποτελεί κίνδυνο, αφού το άτομο κινδυνεύει να μην μπορεί να ικανοποιήσει κάποια ανάγκη του. Ο κίνδυνος να λερωθεί ή να τραυματιστεί αντιμετώπιζε με παροχές, όπως οι συσκευασίες ή τα άβολα καθίσματα, υπάρχουν και αυτοί, και ενώ μπορεί να μην απειλούν άμεσα την σωματική ακεραιότητα του ατόμου, είναι ικανοί να το αποκλείσουν και να το αποτρέψουν να βρεθεί στον δημόσιο χώρο και να πραγματοποιήσει μέχρι και την πιο απλή δραστηριότητα (όπως μια βόλτα στο

Εξετάζεται το πώς ο σχεδιασμός των καθισμάτων επιτρέπει ή όχι διάφορες ενέργειες και την πρόσβαση από διάφορες κοινωνικές ομάδες (εγκύους, ηλικιωμένους, παιδιά, άτομα με αναπηρίες). Καταλήγει και το συγκεκριμένο άρθρο στο συμπέρασμα ότι ο υπάρχον σχεδιασμός δεν εξυπηρετεί τις ανάγκες μιας μεγάλης μερίδας πληθυσμού. Το σημαντικό εδώ είναι το πώς αναδεικνύεται η συνολική λειτουργικότητα που μπορεί να έχει ένα αντικείμενο σχεδιασμού στον δημόσιο χώρο και η κοινωνική του διάσταση.

Σε ένα πιο συνολικό παράδειγμα, ο Afacan [11] αναλύει την περίπτωση ενός shopping mall στην Τουρκία, όπου οι συγκεκριμένοι χώροι σταδιακά εμφανίζονται όλο και περισσότερο στο τοπίο και ο αριθμός των επισκεπτών αυξάνεται ραγδαία προς αναζήτηση διάφορων δραστηριοτήτων. Πρόκειται περισσότερο για μια ανάδειξη των προβλημάτων, παρά για μια σχεδιαστική πρόταση. Ωστόσο, προσφέρει μια κατηγοριοποίηση των ενεργειών, πχ πλοήγηση, είσοδος/έξοδος, σημεία αναμονής, πρόσβαση σε δημόσιες τουαλέτες, τηλέφωνα, πρόσβαση σε σκάλες, ράμπες, ανελκυστήρες. Από την έρευνα προκύπτει ότι πλήθος ατόμων με κάποια δυσκολία είτε στην όραση είτε κινητική (στα κάτω άκρα), αλλά και άτομα χωρίς κάποια δυσκολία, θεωρούν πως ο σχεδιασμός θα μπορούσε να είναι πιο βοηθητικός. Κάθε κοινωνική ομάδα βέβαια εστιάζει σε άλλα προβλήματα. Για άλλη μια φορά από τις ενέργειες αυτές στον δημόσιο χώρο, λείπει η κατανάλωση.

Άλλα παραδείγματα που αξίζει να σημειωθούν κάτω από τον τίτλο του Inclusive Design και συμπερίληψη στον δημόσιο χώρο, αφορούν την συμπερίληψη των παιδιών, των γυναικών και όλων των ατόμων ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας κλπ. Στην περίπτωση του μίας άλλης οπτικής της συμπερίληψης (Zhou, 2019) βλέπουμε παραδείγματα και προτάσεις από την πόλη του Βανκούβερ, με ιδιαίτερα διαμορφωμένες παιδικές χαρές, παγκάκια και πλατείες, χώροι οι οποίοι μέσω του σχεδιασμού αλλά και της επιλογής χρωμάτων και άλλων σημαινόμενων ενθαρρύνουν όλον τον πληθυσμό να χρησιμοποιεί τον δημόσιο χώρο. Αντίστοιχα στο δημοσιογραφικό άρθρο της Katja Stille¹⁷ γίνεται λόγος για τον σχεδιασμό παιδικών χαρών αλλά και χώρων παιχνιδιού μέσα στη γειτονιά, ώστε να μπορούν τα παιδιά να συμπεριληφθούν στη δημόσια σφαίρα.

Από τα παραπάνω, γίνεται αρκετά διακριτό ότι το κομμάτι της προσβασιμότητας στον δημόσιο χώρο έχει ακόμη πολλά προβλήματα να αντιμετωπίσει. Ακόμα τίθενται θέματα για το κατά πόσο ο δημόσιος χώρος αποκλείει ή συμπεριλαμβάνει τις γυναίκες, τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και τους ανθρώπους με αναπηρίες/δυσκολίες. Υπάρχει μια συνειδητοποίηση ότι ενώ το ακαδημαϊκό ενδιαφέρον γύρω από τον Σχεδιασμό Χωρίς Περιορισμούς έχει αυξηθεί κατά πολύ, η εφαρμογή αυτής της νοοτροπίας σε πραγματικά πρότζεκτ δεν είναι ακόμα ένα σύνηθες φαινόμενο, για διάφορους λόγους, όπως η άγνοια, η πίεση χρόνου, και η απόσταση της ακαδημαϊκής θεωρίας από τις προτάσεις για πρακτικές εφαρμογές [8]. Παρόλα αυτά, γίνονται προσπάθειες και πρότζεκτ προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά και καταγραφές των αιτούμενων και των ζητημάτων, όπως στην περίπτωση του [11]. Κλείνοντας και περνώντας στο θέμα των περιπτέρων, στο κομμάτι του δημόσιου χώρου, δεν υπάρχει σχετική βιβλιογραφία για την κατανάλωση βρώσιμων προϊόντων σε εξωτερικό χώρο και το πώς αυτό συνδέεται με την έννοια της προσβασιμότητας.

4.2. ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ

Όπως αναφέραμε και νωρίτερα, και όπως φαίνεται και από το προηγούμενο υποκεφάλαιο, όταν οι έννοιες δημόσιος χώρος και Σχεδιασμός Χωρίς Περιορισμούς συναντιούνται, το αποτέλεσμα και το αντικείμενο έρευνας εστιάζει κυρίως στον σχεδιασμό κτηρίων, δρόμων και πεζοδρομίων, διαβάσεων, σκαλιών και ειδικών αναπηρικών ραμπών, καθισμάτων κλπ. Η υπόθεση του σχεδιασμού συσκευασιών οι οποίες συνδέονται με δραστηριότητες στον δημόσιο χώρο δεν απολαμβάνουν αντίστοιχης προσοχής και έρευνας.

Σε αυτήν την εργασία, επιχειρείται η εισαγωγή αυτού ακριβώς του επιχειρήματος: το πως οι προσβάσιμες συσκευασίες προϊόντων που μπορούν να καταναλωθούν στον δημόσιο χώρο μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως γέφυρα προσβασιμότητας για μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα. Για να στηριχθεί αυτό το επιχειρήμα, αρχικά, πρέπει να αποδειχθεί η σημασία του περιπτέρου στην ελληνική κοινωνική ιστορία. Όπως διαβάζουμε στην διπλωματική του Βασιλάκη [8] τα περίπτερα εμφανίζονται στον ελληνικό χώρο στις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Αποτελούν ένα σημείο αναφοράς και συνάντησης της γειτονιάς, και έχει ακόμα τον ιδιαίτερο ρόλο του παρατηρητή-φάρου ιδιαίτερα τις

βραδινές ώρες. Ιστορικά το περίπτερο έχει άρρηκτη σύνδεση με τον ελληνικό δημόσιο χώρο, έχοντας καταφέρει να συνδεθεί με την συλλογική μνήμη. Μπορεί να αποτελεί αφορμή για μια καθημερινή κουβέντα, κύριο τόπο αγοράς εντύπων ενημέρωσης, αλλά – και στο κομμάτι που αφορά την παρούσα εργασία – την πιο άμεση-εύκολη πρόσβαση σε ορισμένα είδη προς κατανάλωση. Όντας κομμάτι του δημόσιου χώρου, τα προϊόντα που παρέχοντα από τα περίπτερα στην ελληνική κουλτούρα, πολλές φορές προορίζονται δυνητικά προς άμεση κατανάλωση. Ένα μπουκάλι νερό μια ημέρα με καύσωνα, μία σοκολάτα σε κρίση υπογλυκαιμίας, ακόμα και η λογική του σνακ το οποίο θα καταναλωθεί σε εξωτερικό δημόσιο χώρο και θα παρατείνει την παραμονή του ατόμου στο δημόσιο χώρο, αποτελούν ανάγκες που καλύπτονται από τα περίπτερα. Σε αντιστοιχία με το επιχείρημα του Hanson [3] για το πώς τελικά οι μη προσβάσιμες δημόσιες τουαλέτες ορίζουν τελικά τον χρόνο που μπορεί να παραμείνει κανείς στον δημόσιο χώρο, με το ίδιο σκεπτικό το άτομο που δεν έχει πρόσβαση στα βρώσιμα είδη του περιπτέρου μπορεί να μειώνει τον χρόνο παρουσίας του στη δημόσια σφαίρα. Επιπλέον όμως το

άτομο μπορεί και να αποκλείεται από δραστηριότητες-ενέργειες, όπως είναι μια συνάντηση σε εξωτερικό χώρο που περιλαμβάνει κατανάλωση κάποιου βρώσιμου προϊόντος. Αξίζει ίσως εδώ να αναφερθούμε στις ιδιαίτερες συνθήκες των προηγούμενων ετών, όπου λόγω του lockdown με κλειστά μαγαζιά η δημόσια σφαίρα αποτελούσε τόπο συνάντησης, τα πάρκα έγιναν τα νέα σημεία όπου ο κόσμος θα βρισκόταν εκτός σπιτιού, και η κατανάλωση βρώσιμων προϊόντων στον δημόσιο χώρο αποτελούσε – ή θα μπορούσε να αποτελεί – ένα προσωπικό βίωμα όλων των πολιτών.

Η συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα με την οποία ασχολούμαστε σε αυτήν την εργασία, παρόλο που αφορά κυρίως ηλικιωμένους – για τους οποίους ενδιαφέρεται ο Σχεδιασμός Χωρίς Περιορισμούς, και διαρκώς ο αριθμός τους πληθυσμιακά αυξάνεται – και άτομα τα οποία μπορεί να μην έχουν κάποια άλλης μορφής αναπηρία (κίνηση των κάτω άκρων, όραση, νοητική) παραμένει αόρατη. Ο κοινωνικός αποκλεισμός τους από το δημόσιο χώρο δεν σχετίζεται με την πλοήγηση, την πρόσβαση σε δημόσια κτήρια ή την ανάγκη διαβάσεων, αλλά συνδέεται περισσότερο με την

εικόνα του σώματός τους και τον αποκλεισμό από δραστηριότητες.

Έχοντας αναδείξει την σημασία του περιπτέρου και της “χρήσης” του για την πρόσβαση στην δημόσια σφαίρα στα πλαίσια της ελληνικής κουλτούρας, μπορούμε εδώ να συνθέσουμε το επιχείρημά μας. Το ζήτημα του αποκλεισμού από μια ανάγκη συνοδευόμενο από το ζήτημα της “ντροπής”-embarrassment [3,9] έρχονται να αποδείξουν το πώς η συγκεκριμένη ομάδα βρίσκεται αποκλεισμένη σε έναν βαθμό από δραστηριότητες στον δημόσιο χώρο, μειώνεται η ικανότητα παραμονής της σε αυτόν, καθώς για να καταναλώσουν προτιμούν ενδεχομένως να επιστρέφουν στην σφαίρα του ιδιωτικού. Το άτομο δεν επιλέγει να ανοίξει μια συσκευασία δημόσια, καθώς υπάρχει περίπτωση να χρειαστεί να καταβάλει υπερβολική προσπάθεια, να χρειαστεί βοήθεια, ή να αποτύχει αλλά και κίνδυνος να λερωθεί ή να ανοίξει την συσκευασία. Σημειώνεται πως μια ποιοτική στατιστική έρευνα με την συμμετοχή των ατόμων που εμπίπτουν στην κοινωνική ομάδα που εξετάζουμε, όπως πραγματοποιήθηκε στο [5] δεν είναι στα πλαίσια αυτής της εργασίας. Ωστόσο, το επιχείρημα δομείται (α) σε άλλες έρευνες για των σχεδιασμό συσκευασιών

βρώσιμων προϊόντων και την ανατροφοδότηση από άτομα με κινητικές δυσκολίες στα άνω άκρα (β) στη μη ορατότητα-παρουσία αυτών των ατόμων στην δημόσια σφαίρα (γ) στην σημασία του περιπτέρου στην διαμόρφωση και την παραμονή στον δημόσιο χώρο, όπως αυτό συμβαίνει στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας.

Μια σκέψη που προέκυψε από την βιβλιογραφική έρευνα, είναι το γεγονός ότι σε πολλές ευρωπαϊκές και άλλες χώρες, δεν είναι μέρος της κουλτούρας η κατανάλωση βρώσιμων προϊόντων στον δημόσιο χώρο – σε κάποιες μάλιστα αυτό απαγορεύεται. Η μη ύπαρξη σχετικής βιβλιογραφίας μπορεί να συνδέεται με το ότι αυτή η συνήθεια μπορεί να αποτελεί ιδίον της ελληνικής κουλτούρας – και προφανώς και άλλων, αλλά όχι όλων και με την ίδια βαρύτητα. Οι ενέργειες στις οποίες εστιάζεται το σχεδιαστικό ενδιαφέρον αφορούν το άνοιγμα, το κράτημα και την απόρριψη της συσκευασίας (όχι την επανάχρηση, την αποθήκευση και το κλείσιμο) [9]. Αυτό συμβαίνει γιατί στο σενάριο που κατασκευάστηκε για να αποδείξει την επίπτωση της συσκευασίας στην προσβασιμότητα στο δημόσιο χώρο: αγορά, κατανάλωση σε εξωτερικό χώρο, απόρριψη, υποθέτει ότι

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο ότι τα παράπλευρα οφέλη, ακόμα και για τους δυνατούς υγιείς ανθρώπους είναι ιδιαίτερα φανερά στην συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς ακόμα και ένα άτομο που δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα σχετικά με την λειτουργικότητα και τον έλεγχο των άνω άκρων, αποφεύγει ατυχήματα τα οποία μπορούν να συμβούν σε δημόσιο χώρο. Η πιθανότητα να ανοίξει στραβά κάποια σακούλα ή να μην εμβολιστεί σωστά ένα καλαμάκι σε ένα κουτί φρουτοποτού,

- Σακούλα για πατατάκια: άνοιγμα, κράτημα. Πώς η συσκευασία θα ανοίξει σωστά, χωρίς να απαιτείται μεγάλη σωματική δύναμη και με τρόπο που κάποιος με προβλήματα στον έλεγχο κινήσεων στα άνω άκρα θα μπορέσει να την κρατήσει;
- Περιτύλιγμα σοκολάτας: άνοιγμα. Πώς θα γίνει εύκολο το άνοιγμα, χωρίς να απαιτείται μεγάλη σωματική δύναμη, και με τρόπο ώστε να μην αχρηστευτεί η

συσκευασία, η οποία θα χρησιμοποιηθεί ως περιτύλιγμα για να μην λερωθούν τα χέρια;

- Μπουκάλι νερό: άνοιγμα, κράτημα. Πώς θα γίνει εύκολο το άνοιγμα, χωρίς να απαιτείται μεγάλη σωματική δύναμη, ώστε να αποφευχθεί η περίπτωση να χυθεί υγρό, αλλά και το κράτημα του μπουκαλιού στη συνέχεια;

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο ότι τα παράπλευρα οφέλη, ακόμα και για τους δυνατούς υγιείς ανθρώπους είναι ιδιαίτερα φανερά στην συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς ακόμα και ένα άτομο που δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα σχετικά με την λειτουργικότητα και τον έλεγχο των άνω άκρων, αποφεύγει ατυχήματα τα οποία μπορούν να συμβούν σε δημόσιο χώρο. Η πιθανότητα να ανοίξει στραβά κάποια σακούλα ή να μην εμβολιστεί σωστά ένα καλαμάκι σε ένα κουτί φρουτοποτού, που μπορεί να οδηγήσει το άτομο στο να λερωθεί ή κάποια ποσότητα του προϊόντος να σπαταληθεί, μειώνεται σημαντικά

5.
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ
ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΕΣ
ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ
ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΥ

5.1. ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Στις σχεδιαστικές προτάσεις που παρουσιάζουμε σε αυτό το κεφάλαιο, ακολουθούνται κάποιες κοινές γραμμές σχεδιασμού, τόσο στο κομμάτι design όσο και στα κριτήρια συμπεριληπτικότητας. Όσον αφορά στα κριτήρια που επιλέχθηκαν ώστε να μπορούν οι συσκευασίες να είναι προσβάσιμες από άτομα με προβλήματα στα άνω άκρα είναι τα εξής:

- Αρχικά, λόγω της ενσωμάτωσης των ατόμων που έχουν χάσει κάποιο μέρος του ενός άνω άκρου (ακρωτηριασμός), ο σχεδιασμός των παρακάτω συσκευασιών θα θέλαμε να προϋποθέτει την ύπαρξη μόνο ενός λειτουργικού άνω άκρου, ενώ το δεύτερο μπορεί να λειτουργεί υποστηρικτικά, για άσκηση αντίθετης δύναμης, και σε κάθε περίπτωση όχι με τρόπο που να απαιτεί περίπλοκες κινήσεις των δαχτύλων.
- Προχωρώντας σε πιο συγκεκριμένες λειτουργικότητες της συσκευασίας, τα επόμενα κριτήρια αφορούν στο άνοιγμα της συσκευασίας. Η συσκευασία θα πρέπει να ανοίγει εύκολα και να ελαχιστοποιεί την πιθανότητα καταστροφής της

συσκευασίας και απώλειας του προϊόντος. Για το εύκολο άνοιγμα δίνονται τα παρακάτω κριτήρια:

Ελάχιστη απαιτούμενη δύναμη για το άνοιγμα των συσκευασιών. Και από πλευράς των επιλεγμένων υλικών, ώστε να μην δημιουργείται επιπλέον τριβή (βλ. συσκευασία μπισκότων), αλλά και σχεδιαστικά, ώστε να μην χρειάζεται επιπλέον άσκηση δύναμης για το άνοιγμα, όπως για παράδειγμα συμβαίνει στα κλασικά καπάκια μπουκαλιών.

Αρχή της ορατότητας, όπως αναλύθηκε και στο Κεφάλαιο 2: υπάρχουν σαφείς οδηγίες για την χρήση.

Δυνατότητα τοποθέτησης της συσκευασίας σε κάποια επιφάνεια κατά το άνοιγμα ώστε να μπορεί το άτομο να διαχειριστεί την συσκευασία ενώ αυτή βρίσκεται κάπου ακουμπισμένη, και όχι κρατώντας την στον αέρα προσπαθώντας να την ανοίξει με τα δύο χέρια. Αυτό το κριτήριο, πέρα από το ότι βοηθάει στο να υπάρχουν λιγότερα ατυχήματα κατά το άνοιγμα, εισάγει και έναν νέο τρόπο σκέψης για την κατανάλωση σε εξωτερικό χώρο (πχ ακουμπάω την συσκευασία στα γόνατά μου, σε κάποιο δημόσιο παγκάκι ή τραπέζι).

- Σημαντική λειτουργικότητα στον εξωτερικό χώρο, είναι και το κράτημα της συσκευασίας, που εξετάζεται μαζί με τον τρόπο κατανάλωσης. Τα κριτήρια που προσδιορίστηκαν από την συγκεκριμένη κατηγορία για εύκολο κράτημα είναι τα εξής:

Ύπαρξη λαβών και εσοχών ως μέρος της συσκευασίας, ώστε να μπορεί το άτομο να κρατήσει την συσκευασία χωρίς να χρειάζεται να “σφίγγει” την παλάμη του γύρω από αυτήν είτε όταν χρειάζεται να μην απαιτείται σταθερότητα και μεγάλη άσκηση πίεσης/. Αρκεί να μπορέσει να τοποθετήσει το χέρι του σε κάποια εσοχή είτε να χρησιμοποιήσει κάποια λαβή, ώστε να κρατάει την συσκευασία, χωρίς περαιτέρω άσκηση δύναμης.

Σημεία με μεγάλη εξωτερική τριβή, ώστε να μην γλιστράει η συσκευασία. Η ύπαρξη μεγαλύτερης τριβής εξωτερικά, βοηθάει στο να μην χρειάζεται το άτομο να κρατάει σφιχτά διαρκώς την συσκευασία και να είναι πιο εύκολο με λιγότερη δύναμη να την διατηρήσει σταθερή.

Τοποθέτηση αντί για κράτημα. Όπως προαναφέρθηκε και στο κομμάτι του ανοίγματος συσκευασιών, σε ορισμένες προτάσεις αντικαθίσταται και στην διαδικασία της κατανάλωσης το κράτημα στον αέρα με την τοποθέτηση σε κάποια επιφάνεια.

Η διαδικασία της αποθήκευσης δεν εξετάζεται, καθώς για τα προϊόντα περιπτερού που επιλέξαμε να μελετήσουμε, υιοθετούμε την υπόθεση ότι καταναλώνονται εξ ολοκλήρου την στιγμή που θα ανοιχτούν σε εξωτερικό χώρο.

Από αισθητικής απόψεως αλλά και από την πλευρά των γενικών αρχών σχεδιασμού, χρησιμοποιήσαμε την λογική ενός απλού ευδιάκριτου σχεδιασμού. Τα κοινά χαρακτηριστικά σχεδιαστικά και λειτουργικά που ενώνει τις παρακάτω προτάσεις είναι τα ακόλουθα:

- Ύπαρξη λωρίδων, οι οποίες είτε αφορούν καθαρά το αισθητικό κομμάτι, είτε έχουν λειτουργικό ρόλο: σημεία με μεγαλύτερη τριβή, απόληξη εσοχών-λαβών της συσκευασίας, καθοδήγηση για την λειτουργία της συσκευασίας.
- Ευδιάκριτα σημεία χειρισμού της συσκευασίας, δηλαδή λαβές, εσοχές, προεξοχές που υποδηλώνουν σαφώς την απλή τους λειτουργικότητα.

- Σχεδιασμός των συσκευασιών με τρόπο ώστε να μην καταλαμβάνουν πολύ περισσότερο χώρο σε σχέση με τις κλασικές συσκευασίες (πχ ένα μπουκάλι νερό που ακολουθεί τα κριτήρια συμπεριληπτικού σχεδιασμού, θα πρέπει να έχει όγκο σχεδόν ίδιο με ένα κλασικό μπουκάλι νερό). Το κριτήριο αυτό λαμβάνεται υπόψη τόσο για τους τρόπους αποθήκευσης όσο και για το κόστος μεταφοράς.

- Ο σχεδιασμός λαμβάνει υπόψη το κόστος των υλικών της συσκευασίας, ώστε οι προτάσεις να είναι εφαρμόσιμες και εφικτές στην βιομηχανία.

- Ύπαρξη συγκεκριμένων και απλών οδηγιών όπου αυτό είναι απαραίτητο, είτε με λεκτικό τρόπο, είτε με σύμβολα (πχ βέλη στρέψης).

Ξεκινώντας με αυτά ως βασικές κατευθύνσεις και κριτήρια, παρουσιάζουμε παρακάτω κάθε σχεδιαστική πρόταση ξεχωριστά, ώστε να αναδειχθούν τα σημεία όπου γίνεται εφαρμογή των παραπάνω κριτηρίων και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε πρότασης. Αρχικά θα περιγράφεται η λειτουργικότητα της συσκευασίας με έμφαση τα σημεία όπου ο σχεδιασμός στοχεύει να γίνει πιο συμπεριληπτικός και προσβάσιμος, αναφορά στα κριτήρια που υιοθετήσαμε. Επίσης, γίνεται μια υποτυπώδης σύγκριση με τα πρότυπα συσκευασιών ανά περίπτωση που κατέχουν την μερίδα του λέοντος στην αγορά, αλλά και αναφορές σε παρεμφερείς σχεδιαστικές λύσεις. Έπειτα ακολουθούν λεπτομέρειες, όπως η επιλογή των υλικών, διαστάσεις του αντικειμένου κλπ.

5.2 ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΜΠΙΣΚΟΤΩΝ

Η πρώτη κατηγορία συσκευασιών που εξετάστηκε είναι αυτή των μπισκότων. Ως ένα κλασικό προϊόν περιπτέρου, τα μπισκότα αποτελούν ένα σνάκ το οποίο όταν αγοράζεται από το περίπτερο συνήθως καταναλώνεται άμεσα. Στις κλασικές συσκευασίες μπισκότων συναντάμε μία ορθογώνια παραλληλεπίπεδη χαρτονένια συσκευασία, ενώ τα μπισκότα που έχουν συνήθως κυκλικό σχήμα τοποθετούνται εσωτερικά σχηματίζοντας έναν κύλινδρο σε μία εσωτερική συσκευασία από πλαστικό (διαφορετικό ανά περίπτωση). Οι συσκευασίες του εμπορίου συνήθως ανοίγουν από την πιο μικρή έδρα όπου απαιτείται να σχιστεί ή να ξεκολλήσει το χαρτόνι, στην συνέχεια να εξαχθεί η εσωτερική συσκευασία η οποία είτε θα έχει μια μικρή βοηθητική λαβή για να ανοιχθεί ή θα απαιτείται να σχιστεί με τα δύο χέρια.

Παρακάτω παρουσιάζονται δύο νέες σχεδιαστικές προτάσεις οι οποίες συνδυάζουν στοιχεία από τις κλασικές συσκευασίες και από τα κριτήρια προσβασιμότητας που έχουμε ορίσει για την παρούσα εργασία.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΑΡΧΟΥΣΩΝ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ

Το άνοιγμα δεν είναι φανερό στις συσκευασίες και ο τρόπος ανοίγματος δεν υποδυναμίζεται αμεσα, όπως φαίνεται και στις 3 συσκευασίες.

Τα ανοίγματα δεν είναι "ευάλωτα" ώστε ο χρήστης να μπορεί εύκολα να ανοίξει τις συσκευασίες, ενώ σε κάθε περίπτωση απαιτούνται δυο χέρια, τα οποία είτε θα λειτουργούν σε αντίθετες δυνάμεις ασκώντας σημαντική δύναμη, ώστε να σκίσουν το σακουλάκι (εικόνα πάνω και κάτω), είτε για να στηρίξει το ένα το χαρτόνι και το άλλο να μπορεί να σκίσει την εξωτερική συσκευασία (μεσαία εικόνα).

Επειδή το προϊόν, έρχεται στον καταναλωτή σε κομμάτια (μπισκότα), η συσκευασία, πρέπει να παραμείνει λειτουργική

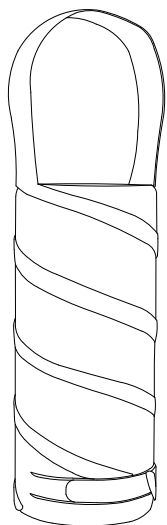

και μετά το άνοιγμα, καθώς αποτελεί κατά την διάρκεια της κατανάλωσης ένα είδος δοχείου. Ο κίνδυνος να μην ανοιχτεί σωστά, θέτει σε κίνδυνο τόσο το ίδιο το προϊόν σε περιπτωση που πέσει κάτω κατά το άνοιγμα, όσο και την εμπειρία της κατανάλωσης.

Τέλος, στα προβλήματα που εντοπίζουμε στις συγκεκριμένες συσκευασίες, είναι το κατά ποσο είναι σταθερές, ώστε να μπορούν να σταθούν σε μια επιφάνεια κάθετα (μεσαία εικόνα) ή οριζόντια (κάτω εικόνα), ή να κρατηθούν στο χέρι (όλες οι εικόνες).

Τα σημαντικότερα λοιπόν προβλήματα, είναι το άνοιγμα και η σταθερότητα στο κράτημα της συσκευασίας.

5.2.1 ΜΠΙΣΚΟΤΑ #1 : BISCUIT BAG

Η πρώτη πρόταση για τις συσκευασίες μπισκότων ονομάζεται “Biscuit Bag”, όνομα που προκύπτει από το σχήμα και από το δυναμικό της κράτημα ως τσάντα χειρός. Επιλέχθηκε το κυλινδρικό σχήμα για να υποδεικνύεται σαφώς το πως πρέπει να τοποθετηθεί στην όποια επιφάνεια, ενώ δεν εμπεριέχεται εσωτερική συσκευασία. Η συντήρηση του προϊόντος από την υγρασία έγκειται στην κατάλληλη επιλογή των υλικών της συσκευασίας.

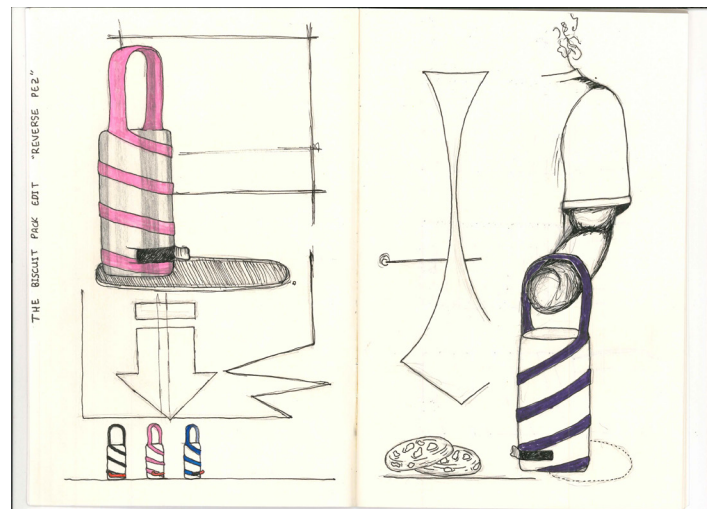
Από τα κριτήρια που αναλύθηκαν στην αρχή του κεφαλαίου, αυτά στα οποία εστιάζει η συγκεκριμένη συσκευασία είναι το να μπορεί να τη διαχειριστεί οποιοδήποτε άτομο που έχει χάσει μέρος ενός άνω άκρου, να μπορεί να τοποθετηθεί σε κάποια επιφάνεια (π.χ. παγκάκι ή δημόσιο τραπέζι-επιφάνεια), εύκολο άνοιγμα και εύκολη κατανάλωση.

Αρχικά, παρουσιάζουμε αναλυτικά την συσκευασία, επισημαίνοντας την εφαρμογή των κριτηρίων που αποτέλεσαν προτεραιότητα στην συγκεκριμένη περίπτωση, τα διάφορα μέρη και την λειτουργικότητά τους. Το πιο εμφανές διακριτικό στοιχείο της συσκευασίας είναι το χερούλι-λαβή που προεξέχει στην κορυφή της συσκευασίας, η οποία διπλώνει για ανάγκες μεταφοράς και παράδοσης των προϊόντων. Σχεδιαστικά αυτό επιλέχθηκε ώστε να μπορεί η συσκευασία να περνιέται στο χέρι, σαν πρόταση για ένα εναλλακτικό κράτημα από άτομα που τους λείπει μέρος ενός άκρου και για άτομα που έχουν αστάθεια στα

χέρια από τους καρπούς και κάτω. Η συσκευασία έχει σχεδιαστεί ώστε να χρησιμοποιείται στην κάθετη θέση, είτε με κράτημα από το χερούλι, είτε με τοποθέτησή της σε κάποια επιφάνεια. Την ίδια λογική ακολουθεί και η τοποθέτηση του ανοίγματος κοντά στη βάση της συσκευασίας. Το άνοιγμα γίνεται σχίζοντας το αντίστοιχο μέρος, τραβώντας μία προεξέχουσα λαβή. Το άνοιγμα είναι εύκολο, δεν απαιτείται δύναμη ούτε δεξιοτεχνία. Για τον λόγο αυτό, η συγκεκριμένη λαβή είναι μεγάλη αλλά και εμφανής, ώστε να είναι εύκολα κατανοητή η ζητούμενη χρήση της. Όσον αφορά στην λειτουργικότητα της συσκευασίας, σημειώνεται ότι με την χρήση της βαρύτητας τα μπισκότα πάντα καταλήγουν κοντά στην οπή του ανοίγματος, κάτι το οποίο κάνει την κατανάλωση πιο εύκολη. Το μπισκότο που βρίσκεται κάθε φορά στο χαμηλότερο σημείο, παρουσιάζεται στο άνοιγμα, και με μία κίνηση μπορεί να αποσπαστεί και να καταναλωθεί, χωρίς επιπλέον διαχείριση (ιδιαίτερη έμφαση στους μονόχειρες). Επιπλέον, με αυτόν τον μηχανισμό και την λογική του συγκεκριμένου ανοίγματος, η περίπτωση το προϊόν λόγω κακής χρήσης της συσκευασίας να καταστραφεί, δηλαδή να πέσει κάτω, είναι πολύ μικρή, καθώς η κλίση και το μικρό άνοιγμα το αποτρέπουν. Προχωρώντας, το σχεδιαστικό χαρακτηριστικό των λωρίδων έχει χρησιμοποιηθεί τόσο για αισθητικούς λόγους ώστε να σχηματίζεται από αυτές η λαβή, αλλά και ως ένδειξη συνδυασμού δύο διαφορετικών υλικών στην συσκευασία. Το υλικό που προτείνεται για την λαβή – και τις λωρίδες – είναι κάποιο είδος πλαστικού, ώστε η λαβή να μην κινδυνεύει να

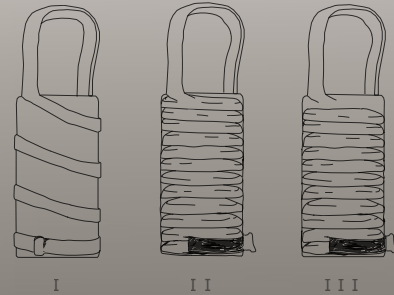
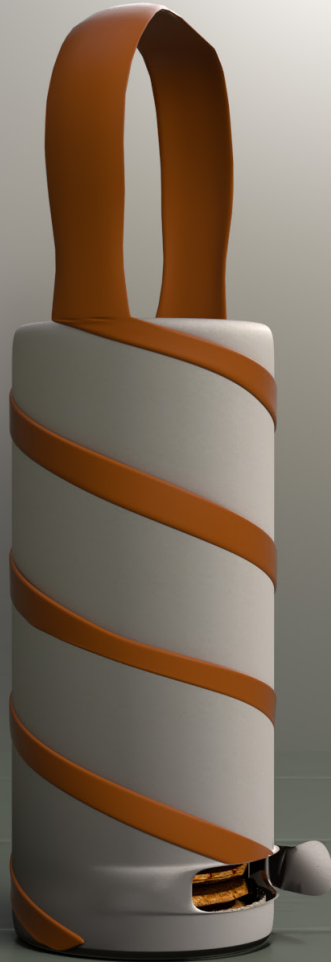
χαλάσει από υγρασία, σχίσιμο και άλλες αιτίες. Το υπόλοιπο μέρος της συσκευασίας καθώς και η βάση αποτελείται από χαρτοπολτό-χαρτόνι ώστε να μπορεί να στέκεται σε κάποια επιφάνεια. Η λωρίδα λοιπόν εξυπηρετεί στην ένωση των δύο υλικών, καθώς το ένα τυλίγεται μέσα στο άλλο.

Η προοπτική της τοποθέτησης σε επιφάνεια, το έξυπνο άνοιγμα και η επιλογή του κρατήματος με την λαβή, καθιστούν την συγκεκριμένη συσκευασία μία σχεδιαστική πρόταση που αποσκοπεί στην πιο εύκολη και ευρεία χρήση της.

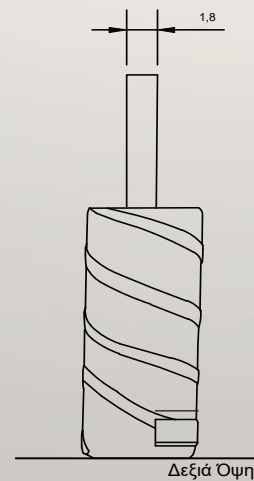
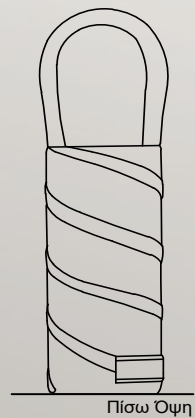
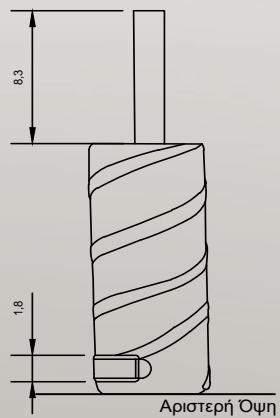
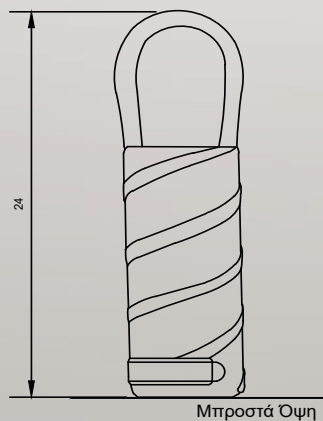
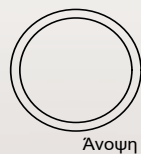
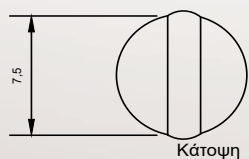
. BISCUIT BAG .

THE BISCUIT PACK EDIT

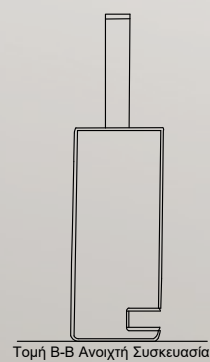
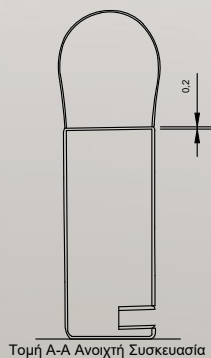
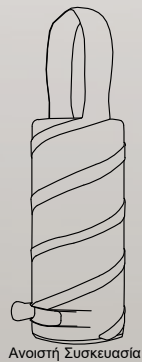
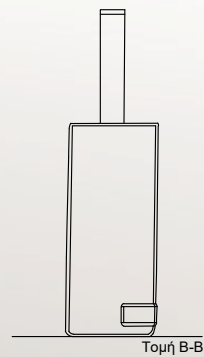
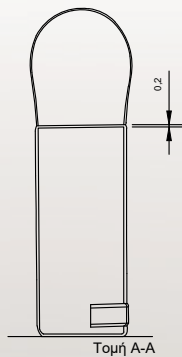
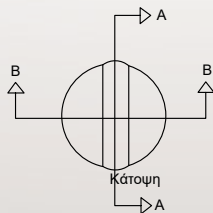

Με την χρήση της βαρύτητας τα
μπισκότα πάντα καταλήγουν κοντά
στην οπή του ανοίγματος.

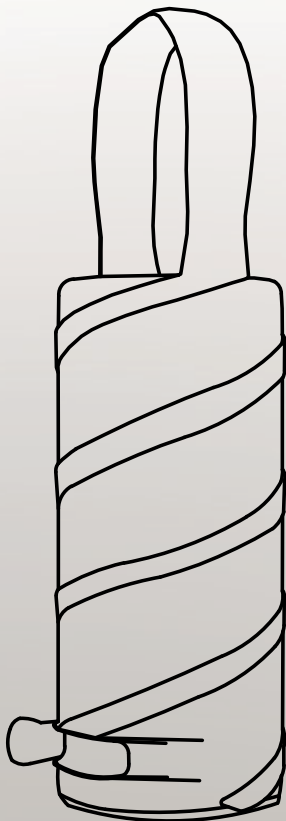
Το πιο εμφανές διακριτικό στοιχείο της συσκευασίας είναι το
χερούλι-λαβή που προεξέχει στην κορυφή της συσκευασίας.
Αυτό επιλέχθηκε ώστε να μπορεί η συσκευασία να περνιέται στο χέρι, σαν
πρόταση για ένα εναλλακτικό κράτημα από άτομα που τους λείπει μέρος
ενός άκρου και για άτομα που έχουν αστάθεια στα χέρια από τους καρπούς
και κάτω.

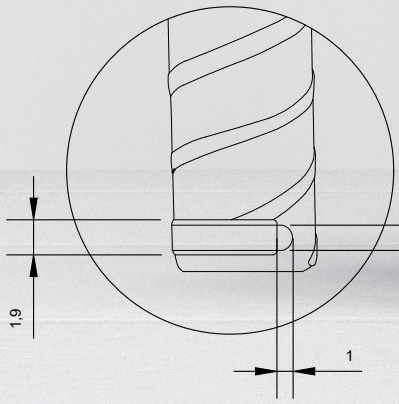
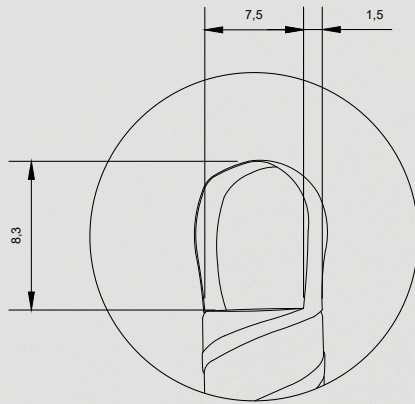

CLOSE OBJECT SECTIONS

OPEN OBJECT SECTIONS

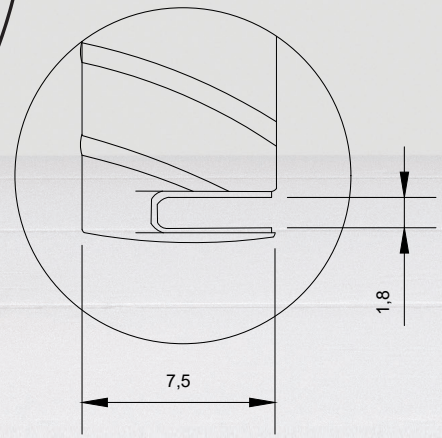

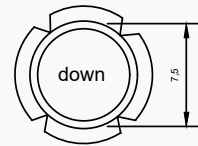
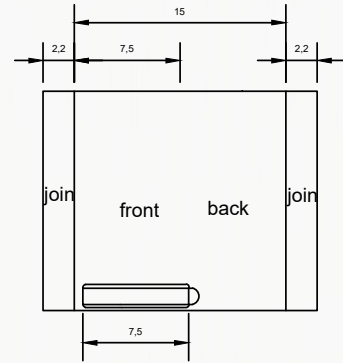
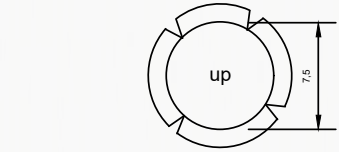
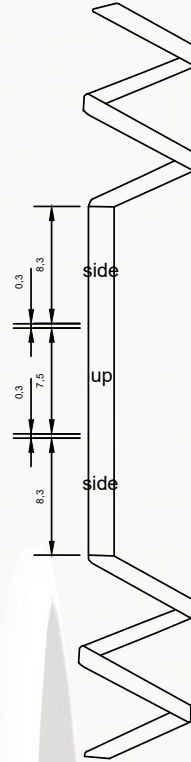
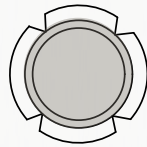
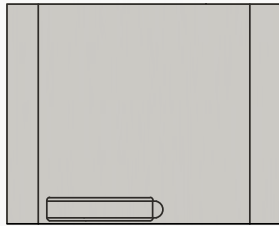
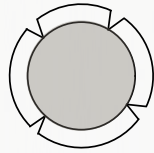
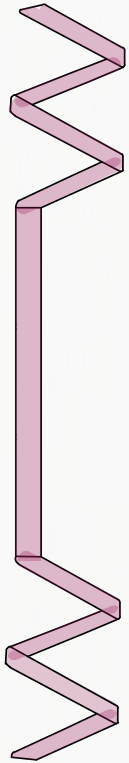
1.2

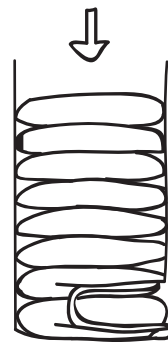
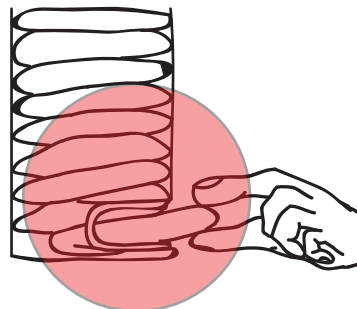
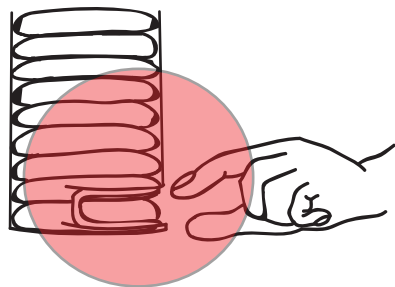
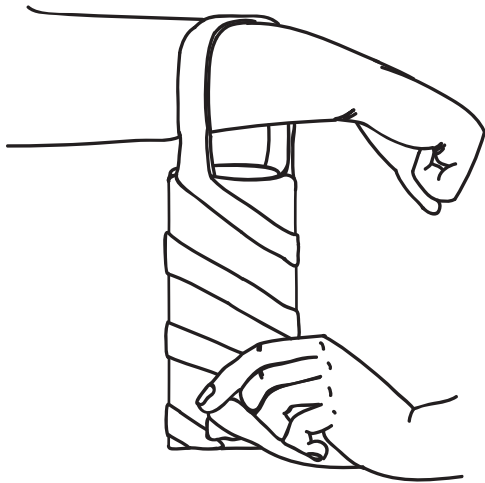
1.2

DIE CUT TEMPLATE

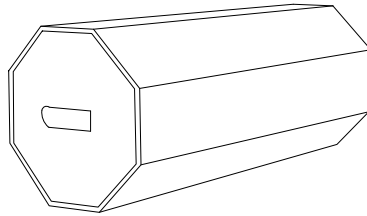
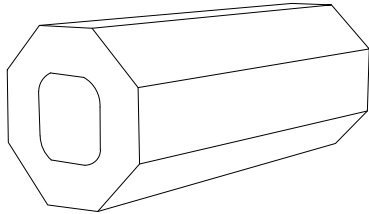
HOW IT WORKS ...

. THE BISCUIT BAG .
THE BISCUIT BAG EDIT

5.2.2 ΜΠΙΣΚΟΤΑ #2 : BISCUIT POLYGON

Η δεύτερη πρόταση για τις συσκευασίες μπισκότων έχει πολυγωνικό κυλινδρικό σχήμα, εξού και η ονομασία “Biscuit Polygon”. Το σχήμα είναι πολύεδρο, και έτσι εγγυάται ότι κατά την τοποθέτησή του σε επιφάνεια δεν θα αρχίσει να κυλάει, ενώ οι βάσεις του κυλίνδρου με τα αντίστοιχα ανοίγματα, λαβές και ενδείξεις, υποδεικνύει την οριζόντια θέση που διευκολύνει το άνοιγμα και την χρήση της συσκευασίας. Και στην δεύτερη περίπτωση δεν σχεδιάστηκε με προοπτική ύπαρξης μίας εσωτερικής συσκευασίας, ενώ και εδώ η προστασία του προϊόντος βασίζεται στην κατάλληλη επιλογή των υλικών της συσκευασίας.

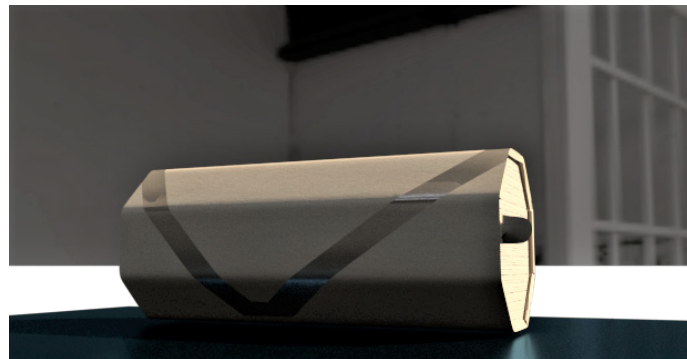
Τα κριτήρια τα οποία αποτέλεσαν κέντρο της σκέψης και της έμπνευσης για τον σχεδιασμό της συγκεκριμένης συσκευασίας είναι η χρήση από άτομα που δεν έχουν στην διάθεσή τους και τα δύο άκρα αρτιμελή, το να μην απαιτείται σταθερότητα και δεξιοτεχνία στα χέρια και το εύκολο άνοιγμα με δύο τρόπους και η δυνατότητα τοποθέτησης σε επιφάνεια.

¹<https://gr.trotec.com/lyseis-biomichania/episkopisi-ypo-katastimaton/biomichania-chartopoltoy-chartioy-kai-ektyposis/>

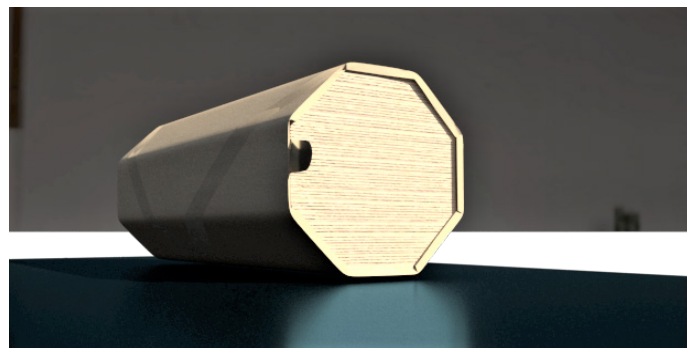
Στην ανάλυση της συσκευασίας, τα πρώτα πράγματα που ξεχωρίζουν είναι το πολυγωνικό σχήμα και η λαβή ανοίγματος. Όπως προαναφέρθηκε, το πολυγωνικό κυλινδρικό σχήμα εξυπηρετεί στην τοποθέτηση της συσκευασίας σε κάποια επιφάνεια, ενώ σε συνδυασμό με τη λαβή και τις ενδείξεις στις βάσεις του κυλίνδρου όπως φαίνονται στην Εικόνα 1, υποδεικνύουν ότι η συσκευασία πρέπει να τοποθετείται οριζόντια. Το πολυγωνικό σχήμα εξυπηρετεί στην σταθερότητα της συσκευασίας. Η τοποθέτηση σε επιφάνεια απαλλάσσει το άτομο από την διαδικασία να κρατάει την συσκευασία στον αέρα με σταθερά χέρια.

Ενώ δεν υπάρχει η συνηθισμένη εσωτερική συσκευασία που συναντάμε συνήθως στις συσκευασίες μπισκότων, στην συγκεκριμένη πρόταση τα μέρη της συσκευασίας είναι δύο: ένας εξωτερικός πολυγωνικός κύλινδρος και ένας εσωτερικός με άνοιγμα προς τα πάνω που εφάπτεται και λειτουργεί ως θήκη για τα μπισκότα.

Τοποθετώντας την συσκευασία με την προβλεπόμενη έδρα να αποτελεί την βάση, η συσκευασία λειτουργεί ως συρτάρι-σιδηρόδρομος. Και τα δύο κομμάτια σχεδιάστηκε να αποτελούνται από χαρτόνι-χαρτοπολτό, ώστε η συσκευασία να έχει ελάχιστο κόστος και να μπορεί να είναι σταθερή όταν ο εκάστοτε χρήστης την τοποθετεί σε κάποια επιφάνεια. Επιπλέον, ο όγκος της τελικής συσκευασίας είναι σχεδόν πανομοιότυπος με τις κλασικές συσκευασίες μπισκότων, ώστε το κόστος μεταφοράς να είναι το ίδιο.

Εικόνα 1

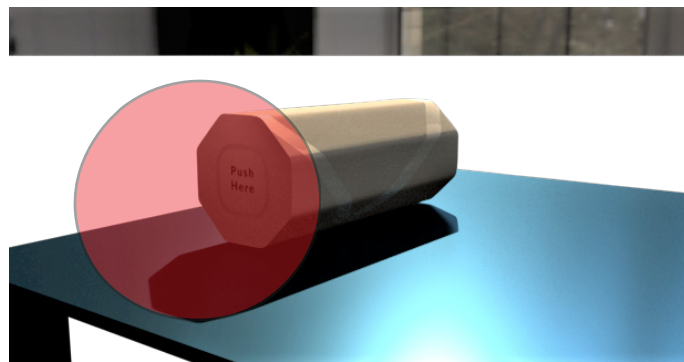

Εικόνα 2

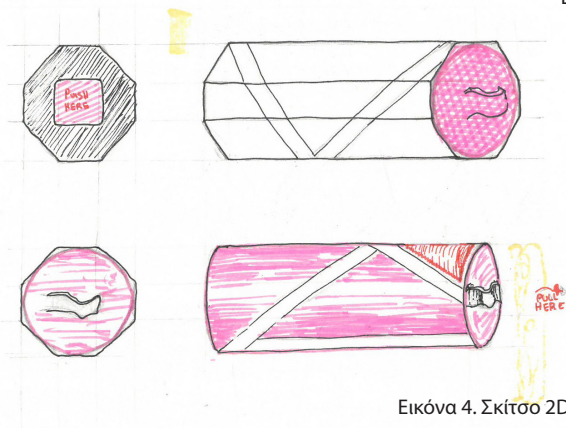
Το άνοιγμα μπορεί να γίνει με δύο τρόπους, είτε με σπρώξιμο είτε με τράβηγμα.

Ο χρήστης της συσκευασίας ανάλογα με την επιδεξιότητα που έχει στα χέρια μπορεί να επιλέξει τον τρόπο με τον οποίο θα ανοίξει την συσκευασία, με ελάχιστη δύναμη. Η βασική αρχή σχεδιασμού της ορατότητας εξυπηρετείται τόσο με κείμενο (εικ. 3), όσο και με την προεξέχουσα λαβή, ώστε να είναι σαφής η χρήση της συσκευασίας. Το κλείσιμο πραγματοποιείται με σπρώξιμο προς την αντίθετη φορά, και πάλι δεν απαιτείται μεγάλη σωματική δύναμη, καθώς η τριβή ανάμεσα στους δύο κυλίνδρους με την κατάλληλη επιλογή των υλικών και των υπολογισμό των διαστάσεων-διαμέτρων προβλέπεται να είναι ελάχιστη.

Προχωρώντας στις διαδικασίες της κατανάλωσης και του κρατήματος που έπονται του ανοίγματος, ξανά τα κριτήρια ήταν η απαίτηση ελάχιστης δύναμης, η μη απαίτηση σταθερότητας και δεξιοτεχνίας στα χέρια και η χρήση από άτομα που δεν έχουν ολόκληρο κάποιο από τα άνω άκρα τους. Από την στιγμή που η συσκευασία ανοίχτεί, μπορεί να ξεκινήσει η κατανάλωση με τα μπισκότα που βρίσκονται στην “κορυφή” της θήκης. Για να προωθηθούν και τα επόμενα μπισκότα η συσκευασία πρέπει να βρεθεί σε κλίση σε σχέση με το έδαφος: αν είναι τοποθετημένη σε επιφάνεια, να σηκωθεί το πίσω μέρος. Η κίνηση αυτή μπορεί να γίνει και με κλειστό το κουτί για μεγαλύτερη ασφάλεια, αλλά σε κάθε περίπτωση δεν απαιτείται δεξιοτεχνία και δύναμη, καθώς η συσκευασία δεν έχει μεγάλο

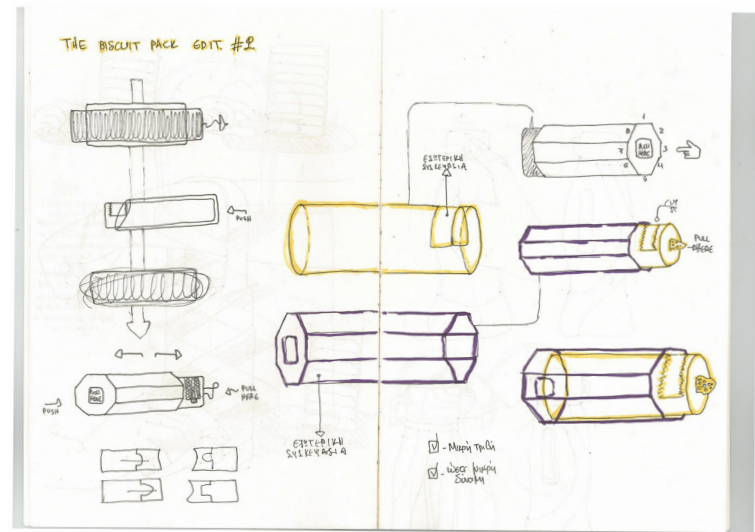
Εικόνα 3

Εικόνα 4. Σκίτσο 2D

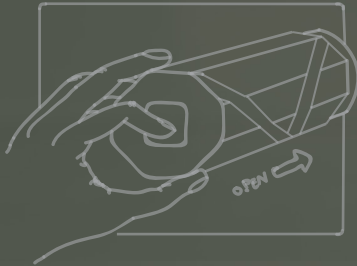
βάρους. Όσον αφορά στο κράτημα, αναλύσαμε εκτενώς την επιλογή της τοποθέτησης σε επιφάνεια. Επιπρόσθετα, δίνεται η επιλογή κρατήματος ανάμεσα στο μπράτσο και στο σώμα, κάτι στο οποίο βοηθάει και πάλι το πολυγωνικό σχήμα. Έτσι, παραδείγματος χάρη ένα άτομο που έχει ακρωτηριαστεί από τον αγκώνα και κάτω αλλά έχει στην διάθεσή του μέρος του μπράτσου, μπορεί να στηρίξει εκεί την συσκευασία και να καταναλώνει με το αριστερό χέρι. Τέλος, αναφορικά με το χαρακτηριστικό των λωρίδων, στην συγκεκριμένη συσκευασία ο ρόλος τους είναι απλά αισθητικός, καθώς αποτελεί μέλος της γενικότερης σχεδιαστικής πρότασης στην οποία υιοθετούμε το συγκεκριμένο διακριτικό αισθητικής.

Η εναλλακτική προοπτική της χρήσης της συσκευασίας ως θήκη τοποθετημένη σε επιφάνεια, το εύκολο άνοιγμα και κλείσιμο και η κατανάλωση χωρίς κόπο και μεγάλη προσπάθεια, καθιστούν την συγκεκριμένη πρόταση μια εναλλακτική ιδέα χαμηλού κόστους που δίνει επιλογές ως προς την χρήση της ανάλογα με τις δυνατότητες του κάθε ατόμου.

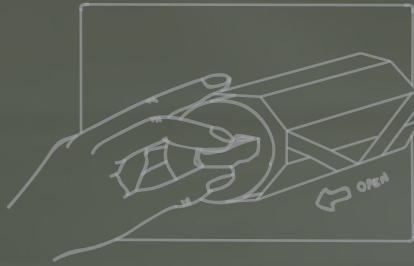

. BISCUIT POLYGON .

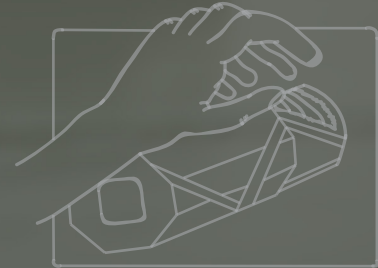
THE BISCUIT PACK EDIT

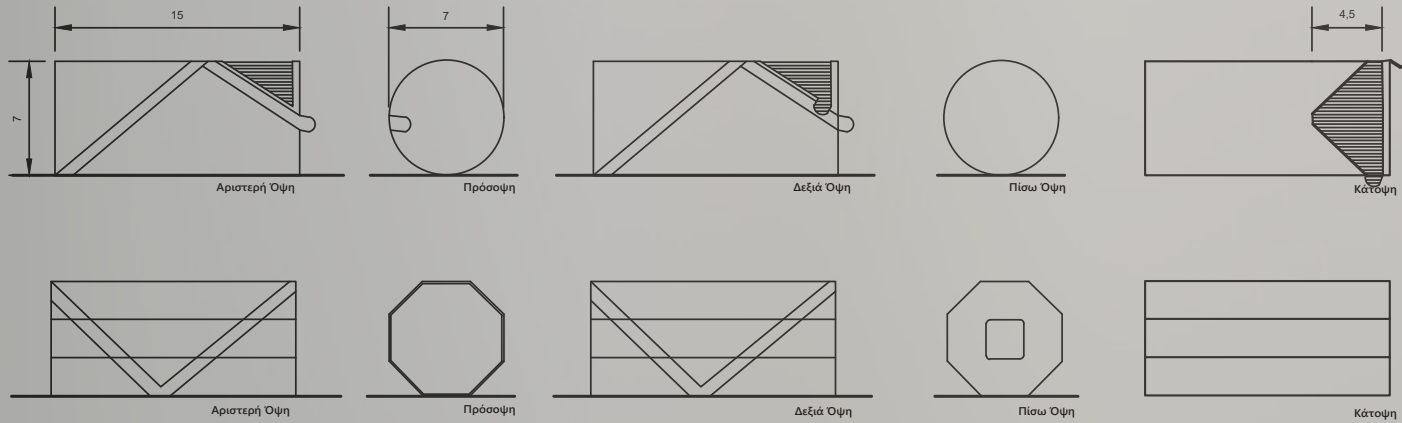
Ο χρήστης της συσκευασίας ανάλογα με την επιδεξιότητα που έχει στα χέρια μπορεί να επιλέξει τον τρόπο με τον οποίο θα ανοίξει την συσκευασία.

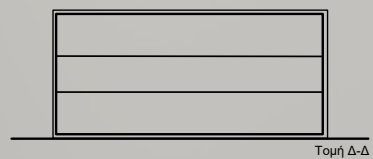
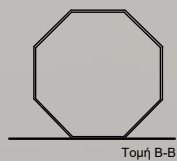
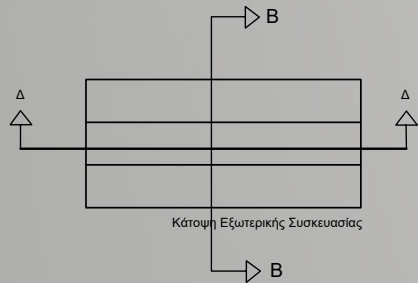
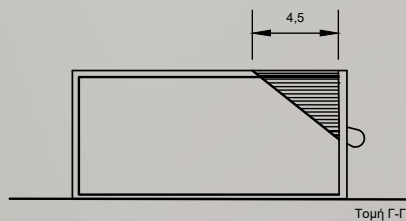
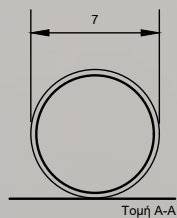
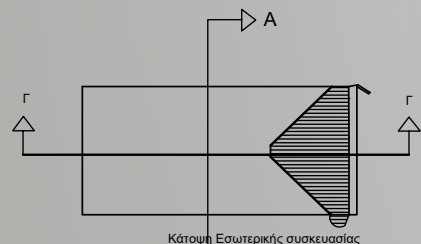
Η τριβή ανάμεσα στους δύο κυλίνδρους με την κατάλληλη επιλογή των υλικών και των υπολογισμών διαστάσεων-διαμέτρων προβλέπεται να είναι ελάχιστη.

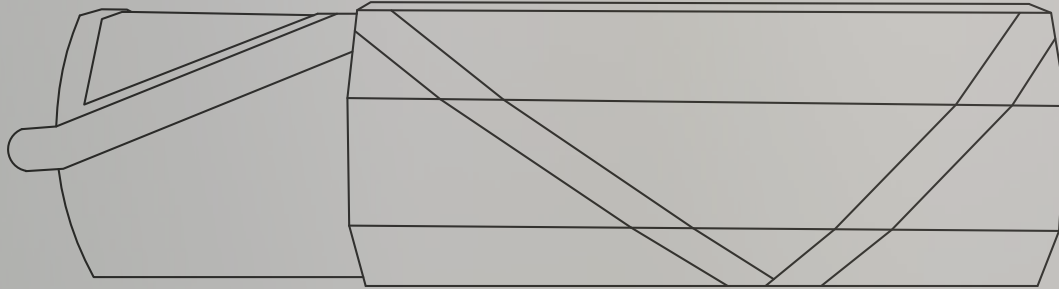

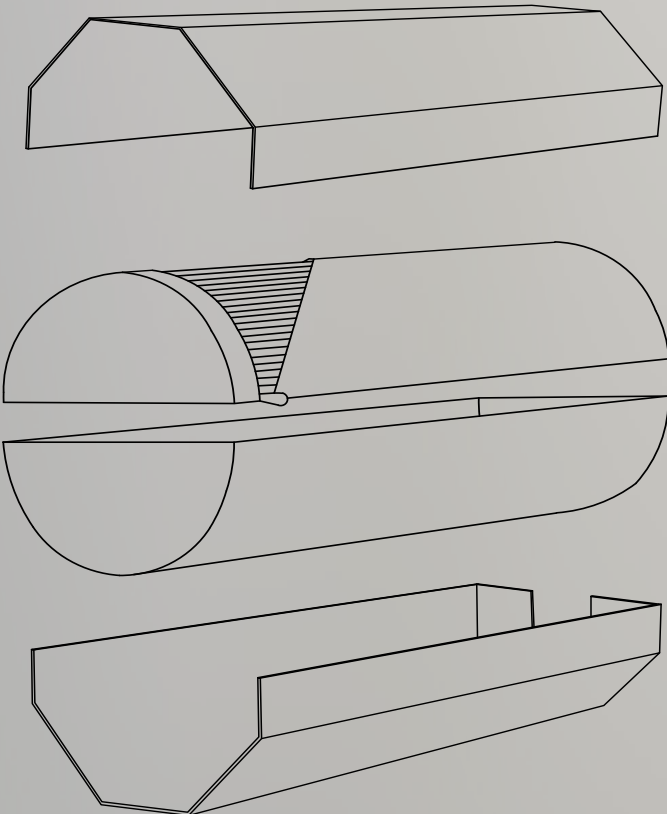
Από την στιγμή που η συσκευασία ανοίχτεί, μπορεί να ξεκινήσει η κατανάλωση τους, με τα μπισκότα που βρίσκονται στην "κορυφή" της θήκης.

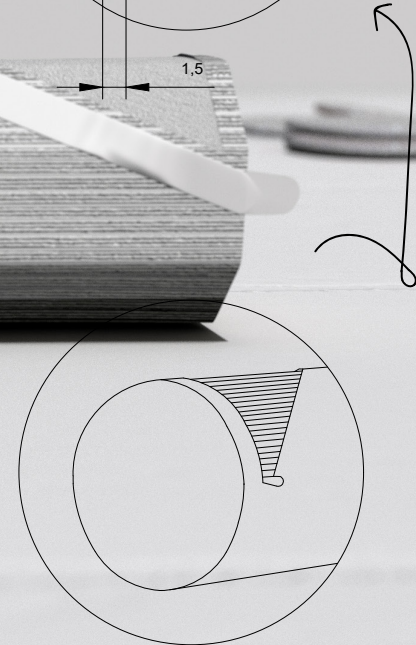
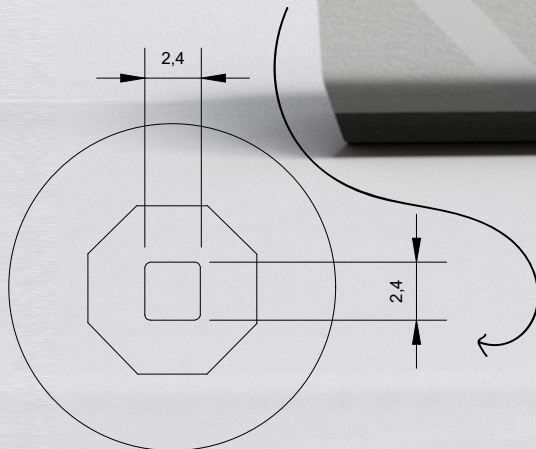
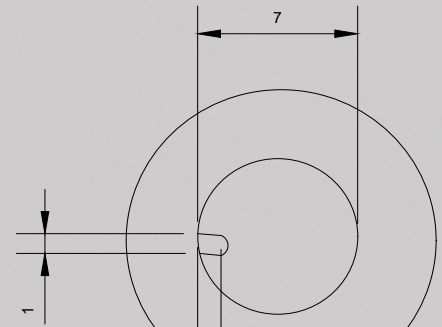
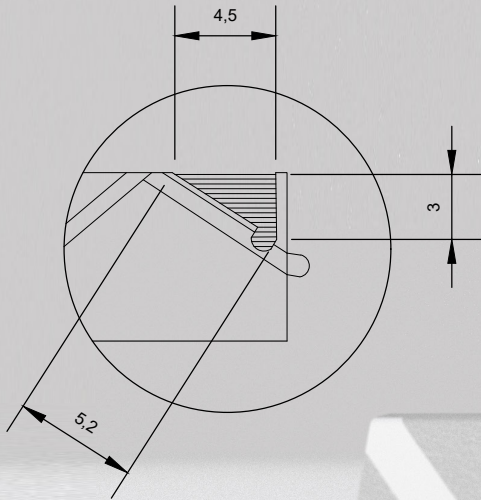

DESIGN FOR EVERYONE
OPEN OBJECT SECTIONS

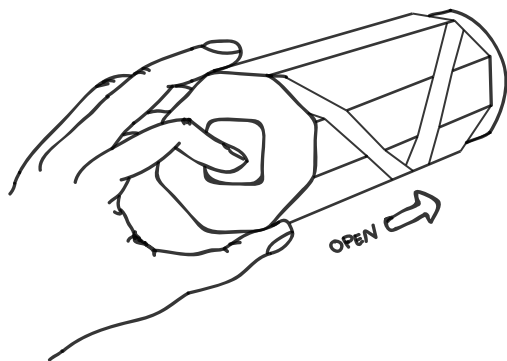

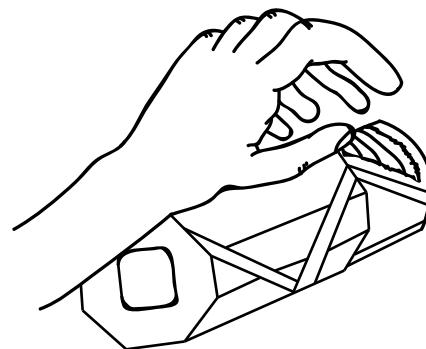
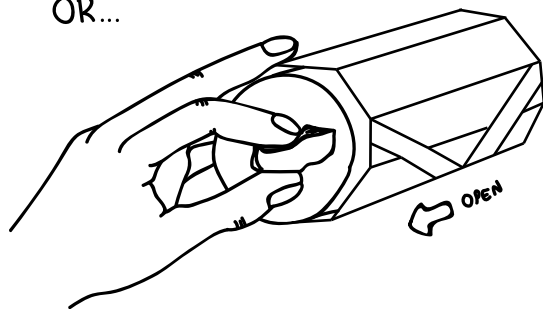

HOW IT WORKS . . .

OR...

Άνοιγμα με 2 τρόπους . . .

OBJECT MATERIAL

φυσικό και ανανεωσιμο προϊόν

βιοδιασπώμενο

κομποστοποιήσιμο

PAP

Χαρτί
Paper

+

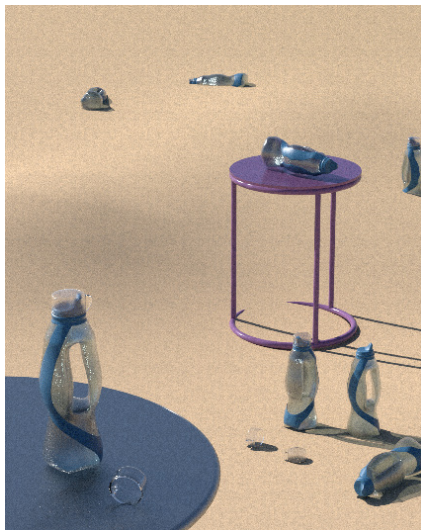
PLA

lactic acid

και μια λεπτή επίστρωση, εσωτερικά

- διασφαλίζει την ακεραιότητα της συσκευασίας
- διασφαλίζει την ασφάλεια του προϊόντος
- παράγεται με μικρό κόστος από άμυλο σίτου/ αραβοσίτου, τυρόγαλα ή μελάσα. Έχει αναγνωρισθεί από το 1992 από το FDA ως ασφαλές (GRAS) για όλες τις εφαρμογές συσκευασίας τροφίμων και έχει τη μεγαλύτερη εμπορική επιτυχία από τους όλους τους βιοπολυεστέρες που έχουν παραχθεί από βιολογικής βάσης πρώτες ύλες και πλέον παράγεται βιομηχανικά σε σχετικά μεγάλες ποσότητες.

5.3 ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΜΠΟΥΚΑΛΙΩΝ

Συνεχίζοντας στην επόμενη κατηγορία, παρουσιάζουμε δύο προτάσεις για σχεδιασμό μπουκαλιών. Από τα μπουκάλια νερού μέχρι τα μπουκάλια αναψυκτικών, χυμών και γάλακτος, το συγκεκριμένο είδος συσκευασίας αποτελεί ένα από τα πιο συνηθισμένα αντικείμενα που βρίσκει κανείς σε ένα περίπτερο. Πολλές διαφορετικές συσκευασίες απαντώνται σήμερα, με κάποιες να έχουν δώσει έμφαση σε ένα καμπυλωτό σχέδιο και άλλες με “έξυπνα” μη αποσπώμενα καπάκια. Σε μία ασφαλής γενίκευση θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι συσκευασίες μπουκαλιών αποτελούνται από δύο μέρη: το σώμα και το καπάκι. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να υπάρχει και μία μεμβράνη στην οπή (συνήθως σε συσκευασίες προϊόντων γάλακτος), και στην πλειονότητα αν όχι στην ολότητα των περιπτώσεων το υλικό κατασκευής είναι το πλαστικό.

Στις προτάσεις που παρουσιάζονται παρακάτω, δίνεται έμφαση στον σχεδιασμό τόσο του σώματος – από την σκοπιά του κρατήματος και της κατανάλωσης – όσο και στον σχεδιασμό του καπακιού – ασφαλές και εύκολο άνοιγμα και κλείσιμο. Σημειώνεται επίσης ότι ενώ στην σύγχρονη κοινή αγορά εμφανίζονται έξυπνες σχεδιαστικές λύσεις όπως τα μη πλήρως αποσπώμενα καπάκια, δεν συμπεριλαμβάνεται σε αυτές κάποια ιδέα προσβασιμότητας βάσει των κριτηρίων που έχουμε θέσει στην αρχή του κεφαλαίου.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΑΡΧΟΥΣΩΝ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ

Όπως αναφέραμε και προηγουμένως, το άνοιγμα των μπουκαλιών που βρίσκουμε στην αγορά, απαιτεί την συντονισμένη κίνηση των δυο χεριών και ιδιαίτερα των καρπών, ώστε να ασκήσουν δύναμη για αντίθετη περιστροφή, σε σώμα και καπάκι. Εναλλακτικά, το ένα χέρι σταθεροποιεί το σώμα και το άλλο περιστρέφει το καπάκι. Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται άσκηση σημαντικής μυικής δύναμης και σταθερά χέρια, καθώς, για την προστασία του προϊόντος, το καπάκι συνήθως είναι κολλημένο - σφραγισμένο, ώστε να μην έρχεται σε επαφή το υγρό με τον αέρα.

Οι προβληματικές στην συγκεκριμένη συσκευασία είναι πολλές, από το κράτημα του μπουκαλιού, που συνήθως δεν έχει την απαραίτητη τριβή και με την προσθήκη υδρατμών έχει ακόμα λιγότερη, μέχρι το δύσκολο άνοιγμα και σε ορισμένες περιπτώσεις το μη σωστά σχεδιασμένο στόμιο. Σε όλα αυτά τα μέρη εστιάζουμε αργότερα με σχεδιαστικές προτάσεις.

Δημιουργική χρήση του στομίου προς όφελος της σταθερότητας της συσκευασίας κατά την κατανάλωση, δεν προκύπτει στις συσκευασίες του εμπορίου, παρόλο που όπως θα

Εικόνα Γ : Προσπάθεια μονόχειρα να ανοίξει πλαστικό μπουκάλι
https://www.youtube.com/watch?v=EN9m78zJn-w&t=886s&ab_channel=Chiara%27sOne-

Εικόνα Δ : Χιουμοριστική απεικόνιση προσπάθειας ανοίγματος μπουκαλιού με τα δόντια.
https://m.media-amazon.com/images/S/aplus-media-dia/s/c/b44-faf89-df56-45ff-958a-7410d2e8c828__CR0,0,300,300_PT0_SX300_V1__jpg

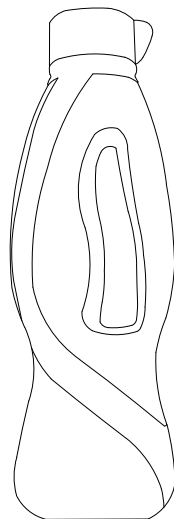
δείξουμε και παρακάτω, μπορεί να συνεισφέρει στην ποιότητα της εμπειρίας της κατανάλωσης.

Όταν για κάποιο λόγο, το άτομο δεν έχει στην διάθεση του δυο υγείη - δυνατά άνω άκρα, δυσκολεύεται ιδιαίτερα στο άνοιγμα. Στην εικόνα Γ, παρατηρούμε την προσπάθεια να ανοιχτεί ένα μπουκάλι με την χρήση μόνο του ενός χεριού, σαν απόσπασμα ενός βίντεο, όπου στο τέλος δεν καταφέρνει να ανοίξει το μπουκάλι. Η χρήση του στόματος για το άνοιγμα του μπουκαλιού, όπως φαίνεται χιουμοριστικά στην εικόνα Δ, ενέχει κινδύνους επιμόλυνσης και καταστροφής των δοντιών και αντενδίδκνεται αυστηρά. Για τους λόγους αυτούς, η χρήση του στόματος για άνοιγμα, δεν θα ξανααναφερθεί σαν επιλογή, σε όλη την έκταση της εργασίας.

Στις κλασσικές συσκευασίες που συναντάμε στα περίπτερα, δεν υπάρχει εναλλακτικός τρόπος για εύκολο άνοιγμα, ούτε προμελέτη για ασφαλές άνοιγμα με τοποθέτηση σε επιφάνεια. Επίσης το σώμα του μπουκαλιού, πέρα από μια καμπύλωση, ή πολύ φαρδίες ραβδώσεις δεν έχει σχεδιαστικά κάποιο στοιχείο που να βοηθάει ιδιαίτερα στο κράτημα.

5.3.1

ΜΠΟΥΚΑΛΙ #1 : GRAB-me BOTTLE

Η πρώτη σχεδιαστική πρόταση για τις συσκευασίες μπουκαλιών επικεντρώνεται σε δύο μέρη: πρώτον στον σχεδιασμό ενός εναλλακτικού κρατήματος, ύπαρξη μιας λαβής που δεν απαντάται στην αγορά για μικρά μπουκάλια με πόσιμο περιεχόμενο – εξού και το όνομα “Grab-me-bottle” – και στον σχεδιασμό ενός καπακιού που να μπορεί να ανοίγει εύκολα.

Το κομμάτι των διαστάσεων της συσκευασίας στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι αρκετά σημαντικό, ώστε να μπορέσει ο συγκεκριμένος σχεδιασμός να μην αυξήσει υπερβολικά τον όγκο αυξάνοντας το κόστος μεταφοράς. Οι διαστάσεις και λεπτομέρειες εγγυώνται την ίδια ποσότητα προϊόντος χωρίς υπερβολική διεύρυνση του όγκου. Το υλικό που επιλέχθηκε για την συγκεκριμένη πρόταση είναι το πλαστικό, για την ασφαλή συντήρηση των προϊόντων. Τα κριτήρια στα οποία εστίασαμε το ενδιαφέρον μας στην συγκεκριμένη πρόταση είναι η αρχή της ορατότητας, το εύκολο κράτημα με μεγάλη εξωτερική λαβή και από άτομα με αστάθεια στα χέρια και από άτομα που δεν διαθέτουν καρπό λόγω ακρωτηριασμού, το εύκολο και ευδιάκριτο άνοιγμα, με ελαχιστοποίηση της απαιτούμενης δύναμης. Σε πρώτη όψη η συσκευασία ξεχωρίζει για την μεγάλη εξωτερική λαβή της, κάτι που δεν απαντάται σε

εξωτερική λαβή της, κάτι που δεν απαντάται σε συσκευασίες για πόσιμα υγρά, επομένως στην συγκεκριμένη περίπτωση η ανάλυσή μας ξεκινάει από την λειτουργία του κρατήματος, και συνεπαγωγικά της κατανάλωσης. Η συγκεκριμένη λαβή μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για να περάσει από μέσα το χέρι και να “αγκαλιάσει” τη συσκευασία, να περάσει ένας λεπτός πήχης αν λείπει ο καρπός. ή κάποιο άλλο βοηθητικό εργαλείο. Στην περίπτωση που το άτομο έχει αστάθεια στα χέρια, αυτή η λειτουργικότητα του δίνει δυνατότητα να σταθεροποιήσει καλύτερα την συσκευασία, ενώ αν δεν μπορεί να διαχειριστεί επιδέξια τα δάχτυλά του ώστε να σφίξει την συσκευασία, η συγκεκριμένη θηλή μπορεί να μεταβιβάσει την επιβάρυνση στον αγκώνα. Σημειώνεται τέλος ότι παρόλο που από τον σχεδιασμό υποδεικνύεται το κράτημα της συσκευασίας με την χρήση της λαβής, αυτό δεν αποκλείει και το κράτημα από το εξωτερικό μέρος.

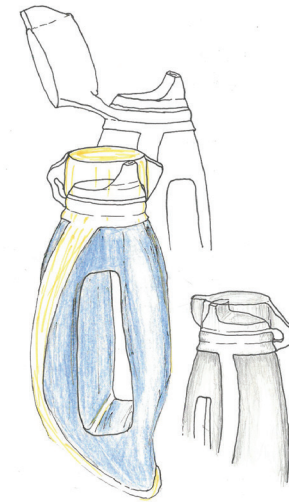
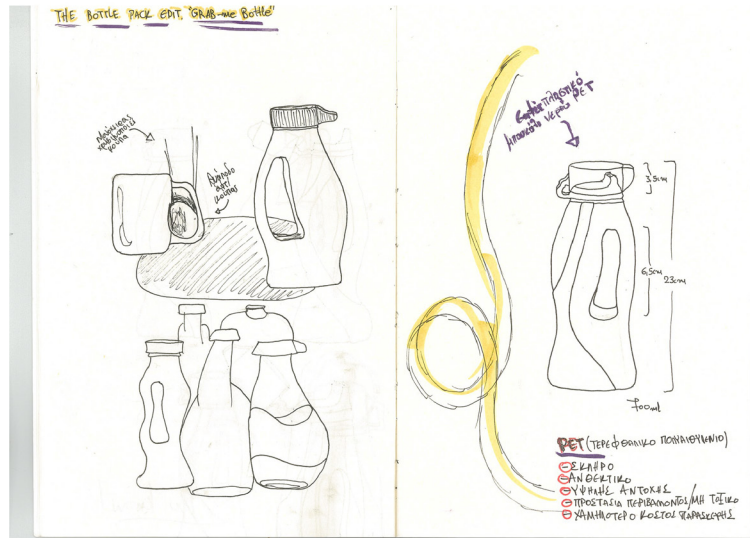
Συνεχίζοντας με τη λειτουργία του ανοίγματος, που στην περίπτωση των μπουκαλιών αφορά στο καπάκι, το πιο εμφανές χαρακτηριστικό είναι η λαβή που εξέχει, και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοχλός για να ξεβιδώσει το καπάκι. Δανειστήκαμε την σχεδιαστική ιδέα που έχει

εμφανιστεί στην αγορά, και το καπάκι δεν είναι αποσπώμενο, αλλά παραμένει προσαρτημένο με ένα κομμάτι πλαστικό το οποίο επιτρέπει στο καπάκι να ξεβιδωθεί και να ανοίξει προς τα πίσω.

Ο χρήστης δεν χρειάζεται να απασχοληθεί με το κράτημα του καπακιού, το οποίο είναι ένα μικρό αντικείμενο και σε πολλές περιπτώσεις όπως αναδείξαμε στα πρώτα κεφάλαια αυτό αποτελεί πρόβλημα. Επιπλέον, η λαβή που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοχλός έχει διπλό σκοπό: αρχικά μειώνει την απαιτούμενη δύναμη που πρέπει να ασκηθεί και την τριβή που πρέπει να ασκηθεί σε ένα κλασικό καπάκι, και δεύτερον μειώνει την απαιτούμενη επιδεξιότητα στα χέρια για να ξεβιδωθεί το καπάκι. Όσον αφορά την οπή από την οποία γίνεται η κατάποση, σχεδιαστικά έχει προστεθεί ένα εσωτερικό στόμιο για να αποφευχθούν ατυχήματα και η ζημιά αν συμβεί να είναι μικρή, καθώς η οπή είναι μικρότερη και το στόμα πρέπει να εφαρμόζει σε αυτήν. Παρόμοια λύση εμπορικά υπάρχει και χρησιμοποιείται κυρίως σε μπουκάλια που περιέχουν υγρά με ηλεκτρολύτες και προϊόντα που προορίζονται για χρήση κατά την διάρκεια αθλητικών δραστηριοτήτων ώστε η ροή να είναι ελεγχόμενη, χωρίς όμως κάποια άλλη κατεύθυνση προς μία πιο προσβάσιμη συσκευασία.

Επιπλέον, λόγω της εφαρμογής που μπορεί να έχει τσούμα στο στόμιο, μπορεί να ενισχύσει την σταθερότητα του κρατήματος κατά την κατανάλωση.

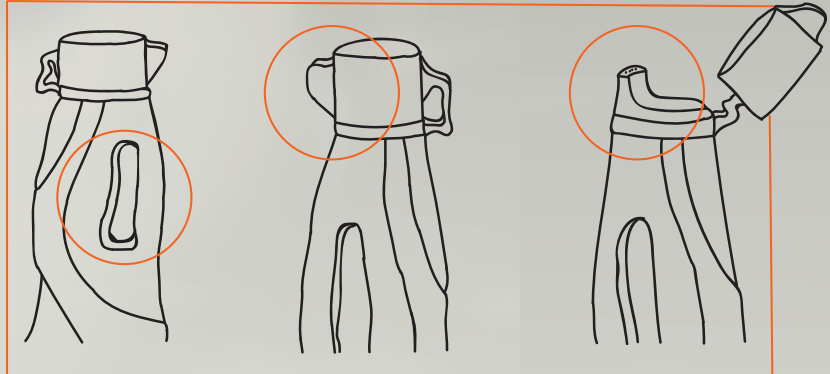
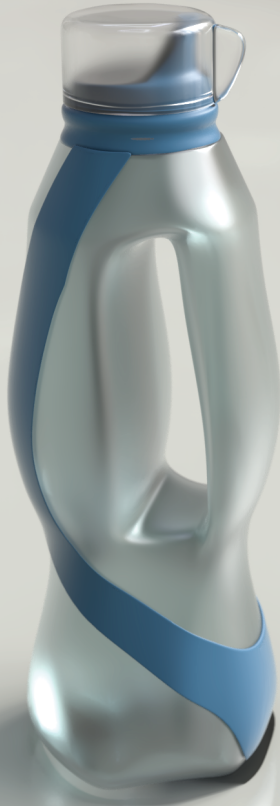
Στην συγκεκριμένη πρόταση, οι λωρίδες πέραν του ότι διατηρούν το αισθητικό μοτίβο, αποτελούν και τα σημεία με την μεγαλύτερη τριβή στην συσκευασία για το δυναμικό πιάσιμο εξωτερικά της λαβής.

Ο συνδυασμός και προσαρμογή σχεδιαστικών λύσεων που υπάρχουν στην αγορά και η προσάρτηση μίας μεγάλης εξωτερικής λαβής, καθιστούν αυτήν την σχεδιαστική πρόταση μία προσβάσιμη συσκευασία. Στον σχεδιασμό προσαρτήσαμε αρκετά κριτήρια συνδυαστικά, ώστε να μπορεί η συσκευασία να είναι προσβάσιμη για άτομα με αστάθεια και αδυναμία στα χέρια, και άτομα που δεν διαθέτουν και τα δύο άκρα αρτιμελή

. GRAB-ME BOTTLE .

THE BOTTLE PACK EDIT

Εύκολο κράτημα με μεγάλη εξωτερική λαβή και από άτομα με ε αστάθεια στα χέρια

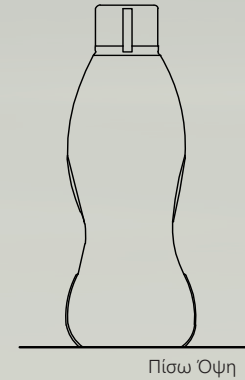
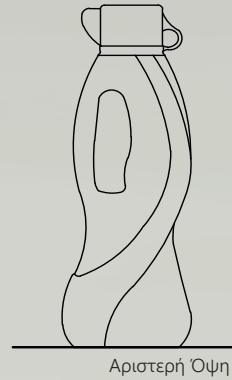
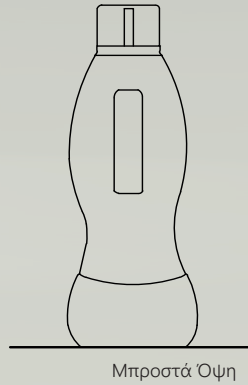
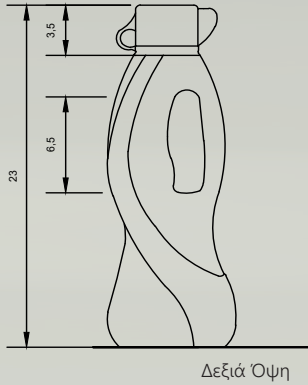
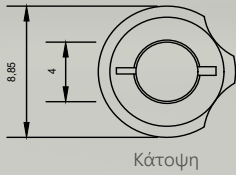
Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοχλός για να ξεβιδώσει το καπάκι

Η ροή κατά την κατάποση είναι ελεγχόμενη ώστε να αποφευχθεί ατύχημα

DESIGN FOR EVERYONE

ORTHOGRAPHIC PROJECTIONS

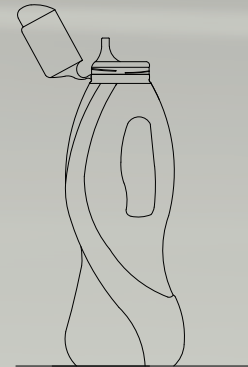
- Υλικό κατασκευής : . Σκληρό . Ανθεκτικό
- PET (ΤΕΡΕΦΘΑΛΙΚΟ . Υψηλής Αντοχής
- ΠΟΛΥΑΙΘΥΛΕΝΙΟ) . Προστασία Περιβάλλοντος /
- Μη Τοξικό
- . Χαμηλότερο Κόστος Παρασκευής

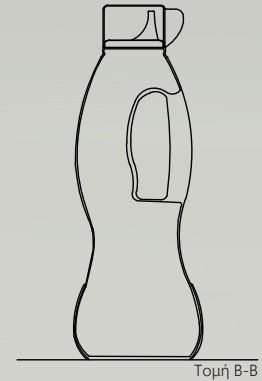
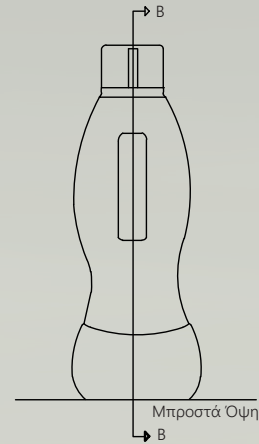
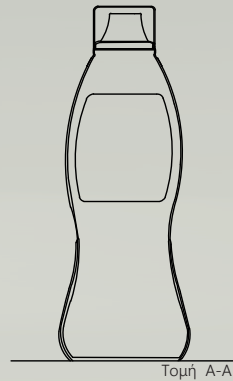
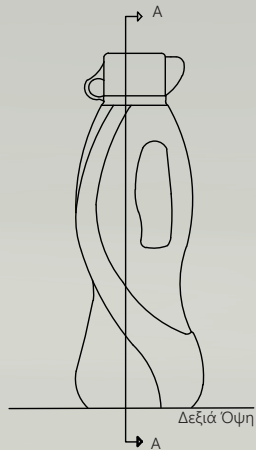
DESIGN FOR EVERYONE

- Υλικό κατασκευής : . Σκληρό . Ανθεκτικό
- PET (ΤΕΡΕΦΘΑΛΙΚΟ . Υψηλής Αντοχής
- ΠΟΛΥΑΙΘΥΛΕΝΙΟ) . Προστασία Περιβάλλοντος /
- . Μη Τοξικό
- . Χαμηλότερο Κόστος Παρασκευής

ORTHOGRAPHIC PROJECTIONS

Όψη με ανοιχτό καπάκι

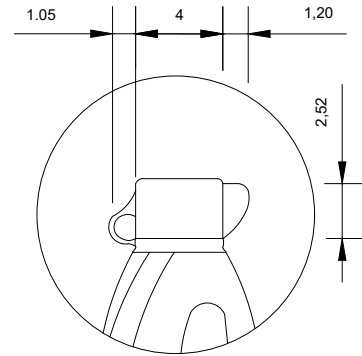
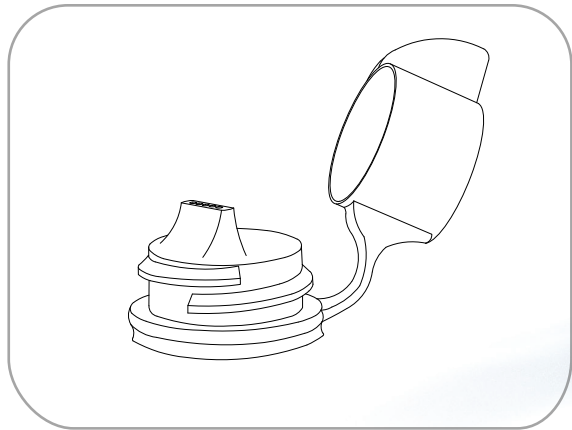
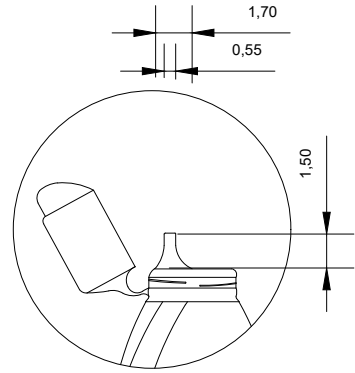
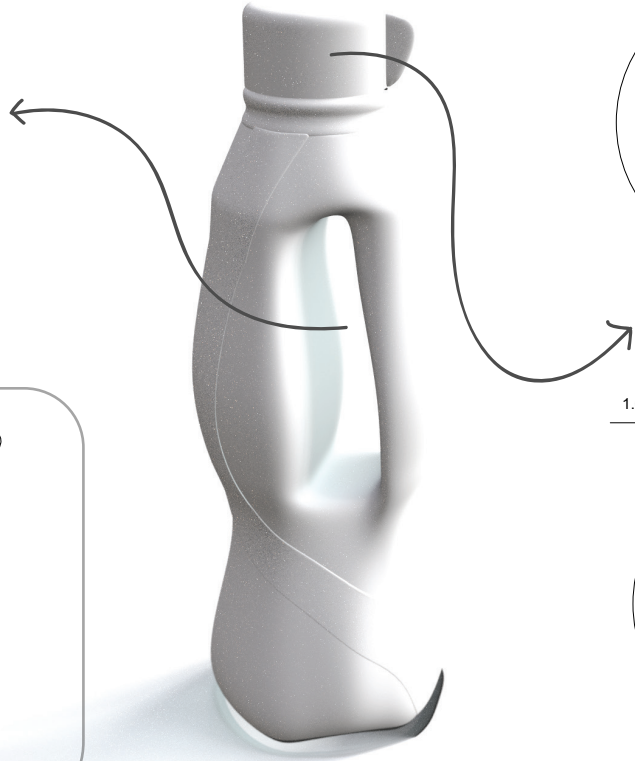
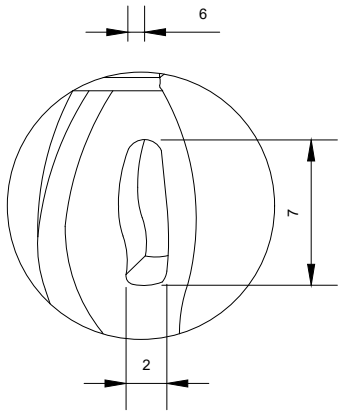

DESIGN FOR EVERYONE

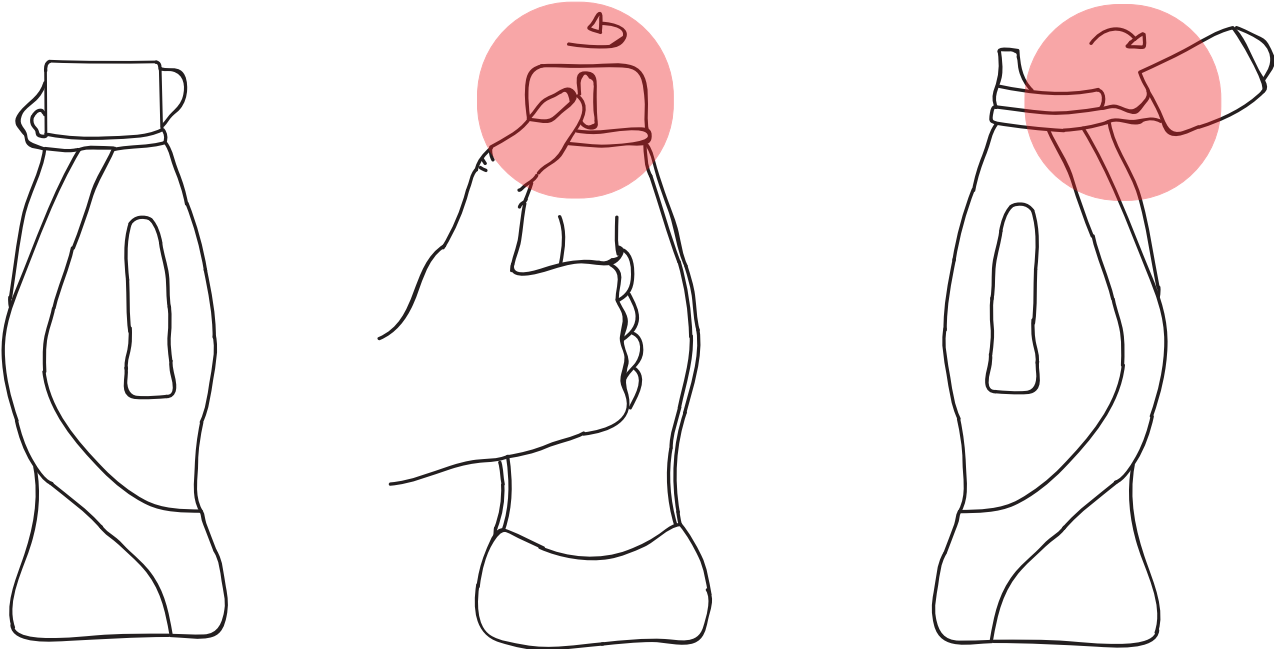
AXONOMETRIC PROJECTIONS

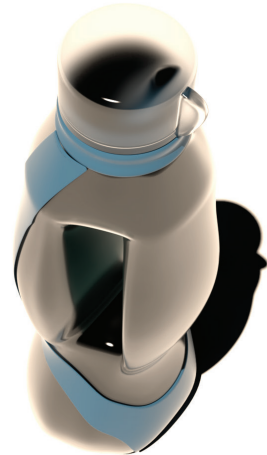

CLOSE OBJECT AXONOMETRIC

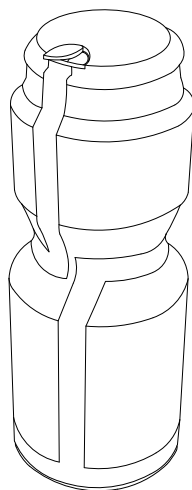

HOW IT WORKS ...

5.3.2 ΜΠΟΥΚΑΛΙ #2 : WORM BOTTLE

Στη δεύτερη σχεδιαστική πρόταση το όνομα της συσκευασίας είναι εμπνευσμένο από την λειτουργικότητα και το σχήμα της λωρίδας. Η λωρίδα υποδεικνύει την θέση του στομίου-ανοίγματος, ενώ αγκαλιάζει το μπουκάλι για αισθητικούς λόγους. Το στόμιο και το σώμα είναι τα κύρια σημεία που επικεντρώθηκε η συγκεκριμένη πρόταση.

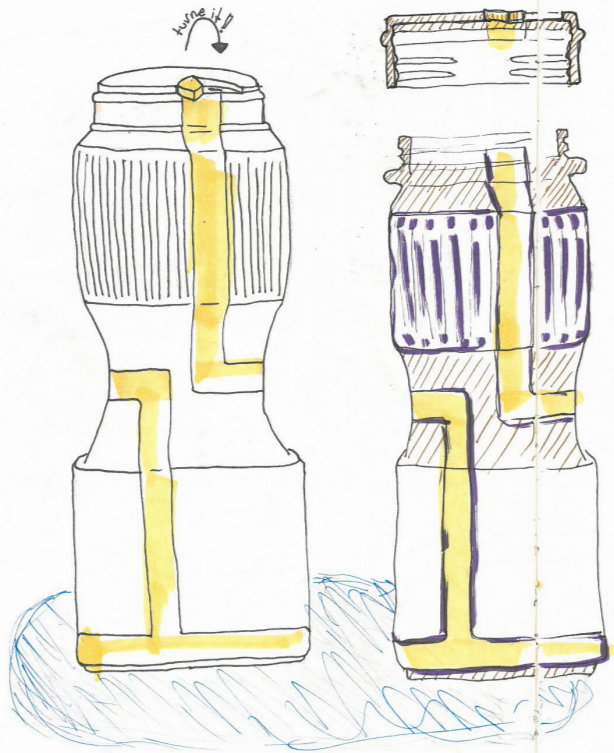
Τα κριτήρια τα οποία έπαιξαν τον μεγαλύτερο ρόλο στην σύλληψη της συγκεκριμένης ιδέας ήταν το εύκολο κράτημα, η αρχή της ορατότητας και το εύκολο άνοιγμα. Ο σχεδιασμός υιοθετεί ορισμένα χαρακτηριστικά που συναντώνται περισσότερο σε παγούρια, προσπαθώντας να τα ενσωματώσει υπό την προοπτική ενός πιο προσβάσιμου σχεδιασμού, με σεβασμό στο κόστος των υλικών.

Ξεκινώντας την ανάλυση της συσκευασίας το άνοιγμα της συσκευασίας δεν αποτελείται από το κλασικό καπάκι που συναντάμε στο εμπόριο στα μπουκάλια μίας χρήσης. Το καπάκι απλά κλείνει την οπή και εφαρμόζει με σιλικόνη ώστε να μην προκύψουν διαρροές. Το υπόλοιπο άνω μέρος δυναμικά κατασκευάζεται με πλαστικό. Σκοπός του δηλαδή είναι περισσότερο να προφυλάσσεται η οπή. Το σημείο του στομίου υποδεικνύεται από την άκρη της

σημείο του στομίου υποδεικνύεται από την άκρη της λωρίδας. Το άνοιγμα και το κλείσιμο είναι εύκολα καθώς καπάκι προεξέχει και μπορεί εύκολα να κουμπώνει και να ξεκουμπώνει λόγω της λαβής που υπάρχει, αλλά και να εφάπτεται, χωρίς την άσκηση κάποιας μεγάλης μυικής δύναμης. Επιπλέον, όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, η οπή είναι μικρή, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος το προϊόν να χυθεί και να σπαταληθεί μεγάλη ποσότητα. Ακουμπώντας το μπουκάλι σε κάποια επιφάνεια, το κλείσιμο και το άνοιγμα μπορούν να πραγματοποιηθούν χωρίς να χρειάζεται να συντονιστούν τα δύο άκρα για να γίνει κάποια περιστροφή του αντικειμένου. Προχωρώντας στον σχεδιασμό του σώματος της συσκευασίας, δίνονται δύο διαφορετικές επιλογές για το πως το άτομο θα επιλέξει να κρατήσει το μπουκάλι και να καταναλώσει το υγρό. Το κράτημα μπορεί να επιχειρηθεί από την επιφάνεια με την μεγαλύτερη εξωτερική τριβή, η οποία δημιουργείται από τις “ρίγες” που φαίνονται στο σχέδιο, ή εναλλακτικά χρησιμοποιώντας την καμπύλωση που έχει το σώμα του μπουκαλιού χρησιμοποιώντας την σαν λαβή. Το σώμα είναι κατασκευασμένο από πλαστικό, και οι διαστάσεις του, συμφωνούν με τις κλασικές διαστάσεις ενός μπουκαλιού νερού του μισού λίτρου (500ml).

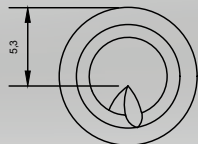
Με την προσθήκη δύο λεπτομερειών στο σώμα του μπουκαλιού και τον σχεδιασμό ενός έξυπνου στομίου με καπάκι σιλικόνης, ο συγκεκριμένος σχεδιασμός αποτελεί μία πρόταση η οποία αυξάνοντας το κόστος κατασκευής της συσκευασίας ελάχιστα ως καθόλου (ανάλογα με το ποιότητα του χοντρού πλαστικού που χρησιμοποιούνταν για το καπάκι και την αντίστοιχη ποιότητα στο καπάκι σιλικόνης), αποδεικνύει ότι ο προσβάσιμος σχεδιασμός αποτελεί σε ορισμένες περιπτώσεις επιλογή του σχεδιαστή και της κατεύθυνσης της εταιρείας και όχι βάρος του προϋπολογισμού.

"THE WORM BOTTLE"

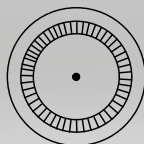

. WORM BOTTLE .
THE BOTTLE PACK EDIT

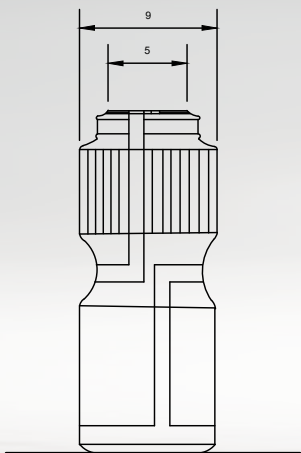

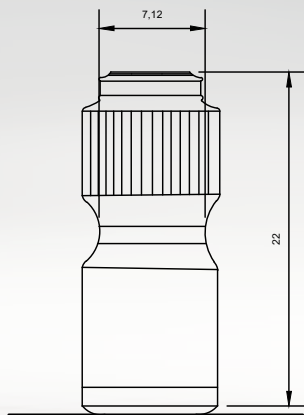
Κάτοψη

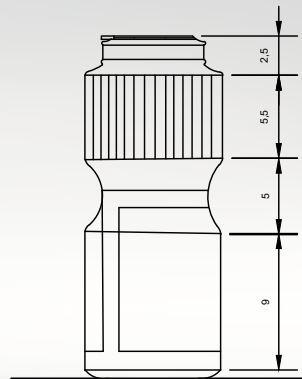
Άνοψη

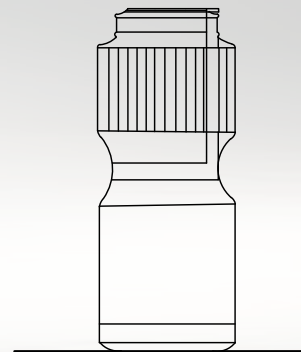
Μπροστά Όψη

Πίσω Όψη

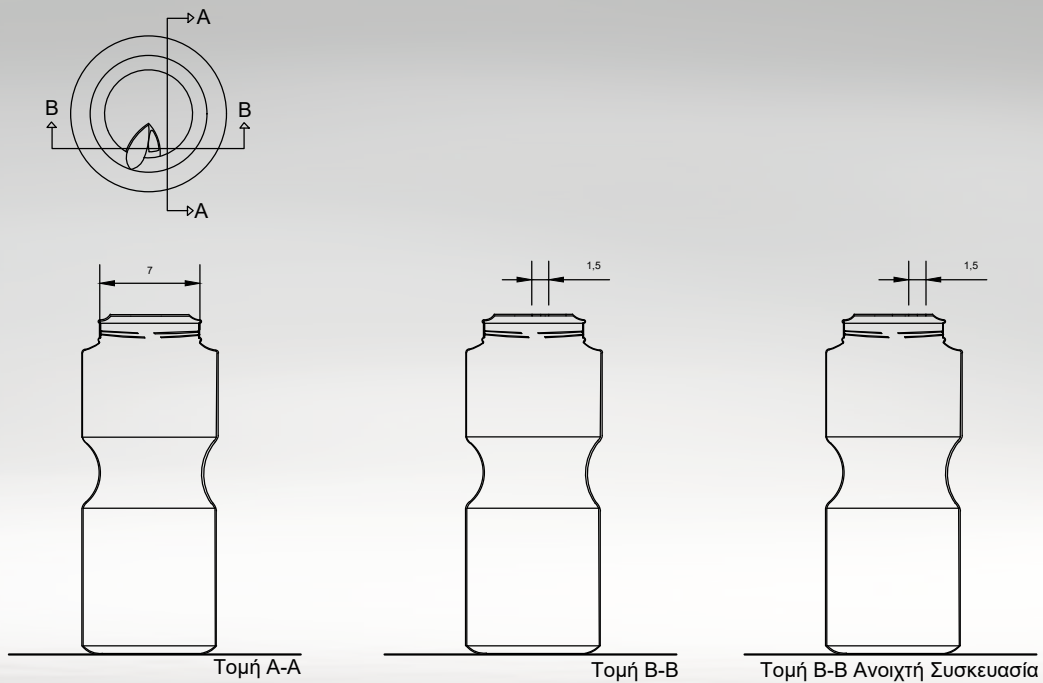

Αριστερή Όψη

Δεξιά Όψη

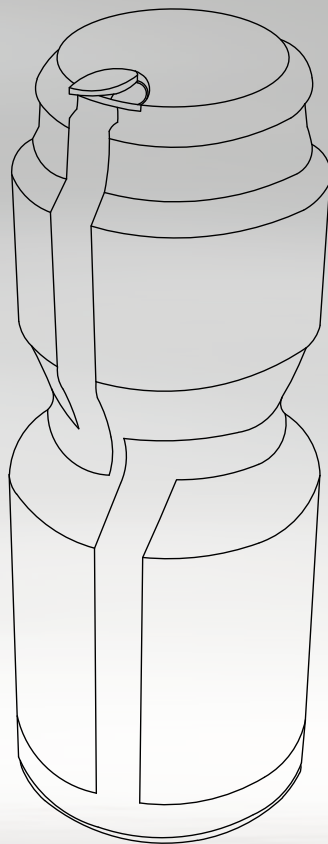
DESIGN FOR EVERYONE
CLOSE OBJECT SECTIONS

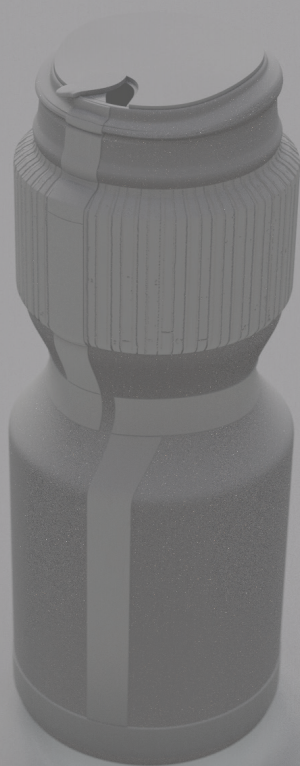
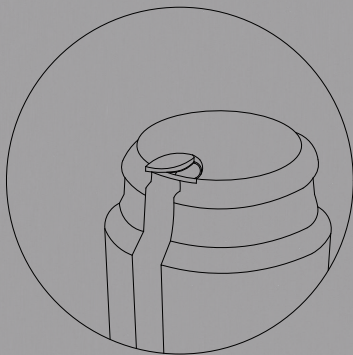
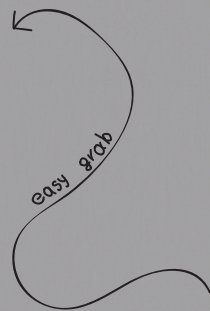
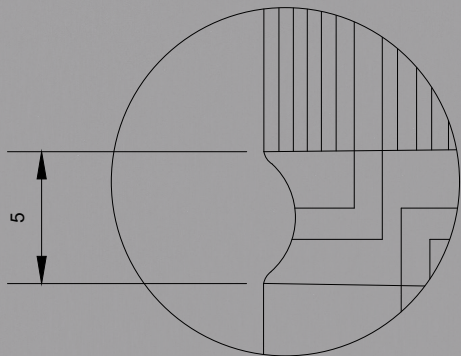
OPEN OBJECT SECTIONS

DESIGN FOR EVERYONE

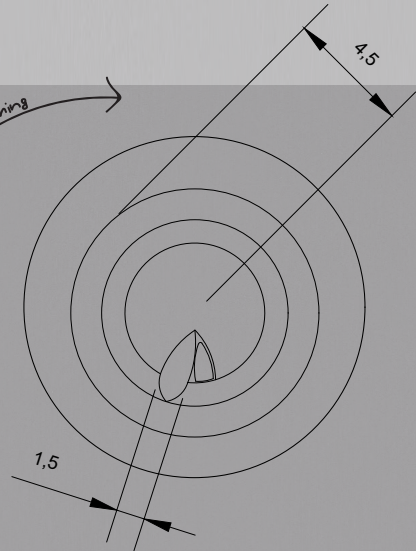
AXONOMETRIC PROJECTIONS

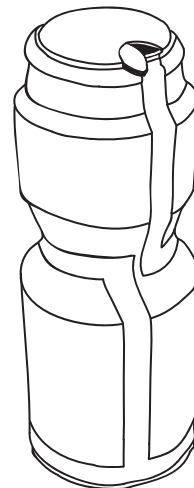
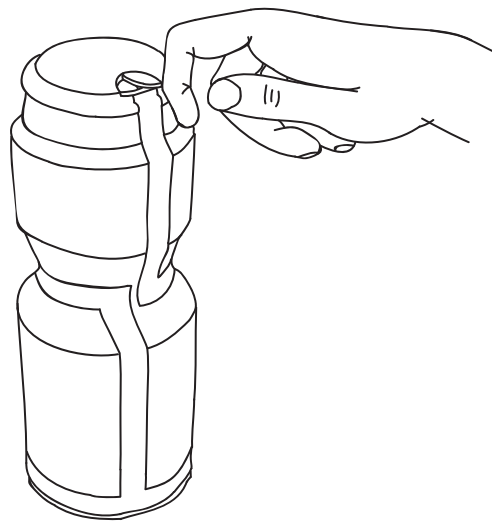
CLOSE OBJECT AXONOMETRIC

easy opening

HOW IT WORKS ...

OBJECT MATERIAL

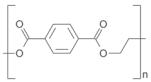
αποτελεσματικό φραγμό στην υγρασία

πολύ μικρό βάρος των μπουκαλιών

100% ανακυκλώσιμο
μπορεί να ανακυκλωθεί πολλές φορές

αδρανής φύση
δεν επηρεάζει τα συσκευασμένα
προϊόντα με αποτέλεσμα να αποτελεί
μια ασφαλή και υγιεινή επιλογή
συσκευασίας

υψηλή διαφάνεια
δίνει τη δυνατότητα στον καταναλωτή
να δει το περιεχόμενο του μπουκαλιού

Πολυτερεφθαλικός Αιθυλεστέρας
PET, Polyethylene terephthalate

**Χρησιμοποιείται για συσκευασία αναψυκτικών, μεταλλικού νερού, ενεργειακών ποτών, ακόμη και για πιο ευαίσθητα ροφήματα όπως η μπύρα, το κρασί και οι χυμοί.

5.4. ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΠΑΤΑΤΑΚΙΑ

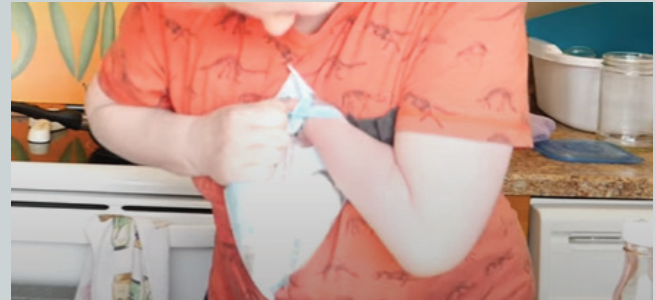
Η τρίτη κατηγορία συσκευασιών που εξετάζουμε είναι οι συσκευασίες στις οποίες συναντάμε συνήθως, τα πατατάκια και άλλα παρεμφερή σνακ. Τα προϊόντα αυτά έρχονται συνήθως στον καταναλωτή συσκευασμένα σε σακουλάκια φτιαγμένα από μια μείξη πλαστικού και αλουμινίου, και ανοίγουν σκίζοντας τη συσκευασία με σκοπό να ανοίξει μόνο στο πάνω μέρος. Ο τρόπος με τον οποίο έχουν γίνει οι “ραφές”-συγκολλήσεις στην συσκευασία υπόσχονται ότι η συσκευασία θα ανοίξει σωστά, αν και κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει πάντα.

Ακολουθώντας την λογική η συσκευασία να μοιάζει με σακουλάκι, οι παρακάτω προτάσεις συμπεριλαμβάνουν μικρές παρεμβάσεις στην σχεδίαση της τελικής συσκευασίας ώστε να υπάρχουν διάφορες προοπτικές για τον τρόπο χρήσης και μεγαλύτερο μέρος των καταναλωτών που να μπορεί να διαχειριστεί τις συσκευασίες αυτές με ασφάλεια και χωρίς φόβο για κάποιο λάθος, ζημιά ή καταστροφή του προϊόντος.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΑΡΧΟΥΣΩΝ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ

Τέτοιου είδους συσκευασίες απαιτούν τον συντονισμό των δύο χεριών, ώστε να ασκήσουν δύναμη προς αντίθετες κατευθύνσεις σε στοχευμένα σημεία, ώστε να σχιστεί και να ανοίξει η συσκευασία, όπως φαίνεται στην εικόνα Β. Στην αγορά παρά τις μικρές παραλλαγές που υπάρχουν, η λογική παραμένει η ίδια στο άνοιγμα και στο κράτημα για αυτά τα προϊόντα.

Άτομα που δεν έχουν στην διάθεση τους, είτε και τα δύο χέρια, είτε δεν έχουν αρκετή δύναμη στα χέρια, αποκλύονται απο το να ανοίξουν την συσκευασία με τον υποδεικνυόμενο απο τον κατασκευαστή τρόπο. Χωρίς την χρήση κάποιου εξωτερικού εργαλείου, δεν παρέχεται στο άτομο κάποιος εναλλακτικός τρόπος ανοιγματος της συσκευασίας, καθιστώντας την συσκευασία μη προσβάσιμη για ενα μεγάλο μέρος καταναλωτών και δύσχρηστη για ακόμα μεγαλύτερο. Στην εικόνα Α , παρατηρούμε την προσπάθεια ενος ατόμου με ακρωτηριασμένο καρπό, να ανοίξει την συσκευασία, καταβάλοντας μεγάλη προσπάθεια και με κίνδυνο, αν η συσκευασία ανοίξει το προϊόν να βρεθεί στο έδαφος.

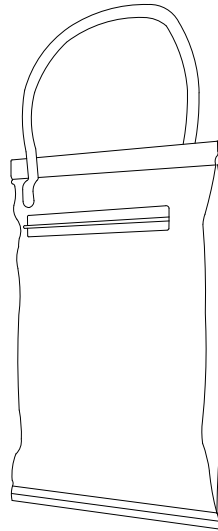

Εικόνα Α : Προσπάθεια μονόχειρα να ανοίξει συσκευασία με πατατάκια.
https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=TkVNr-ZQdbg&ab_channel=StumpKitchen

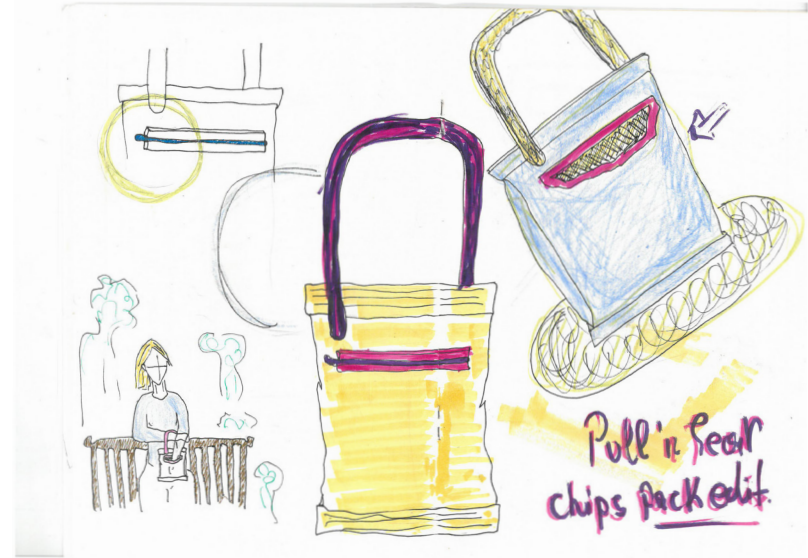
Εικόνα Β : Υποδεικνυόμενος τρόπος να ανοίξει συσκευασία με πατατάκια.
<https://soundproofliving.com/wp-content/uploads/2021/01/opening-a-bag-of-chips.jpg>

5.4.1 ΠΑΤΑΤΑΚΙΑ #1 : PULL 'n' TEAR chips bag

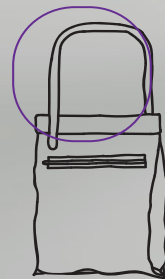
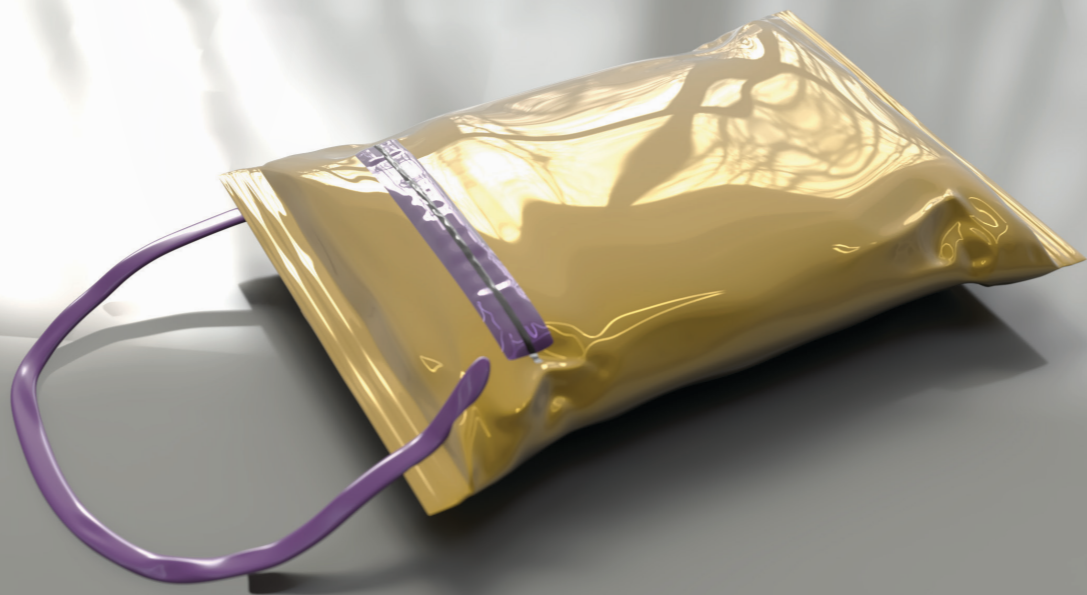

Η πρώτη μας σχεδιαστική πρόταση μας ονομάζεται “Pull ‘n’ tear chips bag”, ένα όνομα που φανερώνει τις σχεδιαστικές προθέσεις: η συσκευασία να χρησιμοποιείται ως τσάντα και να ανοίγει με ένα εύκολο σχίσιμο. Στην όψη η συσκευασία δεν διαφέρει πολύ από τις συνηθισμένες συσκευασίες αυτής της κατηγορίας. Αυτό που διακρίνεται ως πρώτη διαφορά είναι ότι η συσκευασία έχει ένα ελαστικό χερούλι-λαβή και δευτερευόντως ένα διακριτό σχίσιμο. Τα κριτήρια που διακρίνονται στην συγκεκριμένη πρόταση είναι το να μπορεί η συσκευασία να χρησιμοποιηθεί από άτομα που έχουν ακρωτηριασμένο καρπό, το εύκολο και ασφαλές άνοιγμα και το εύκολο κράτημα. Ξεκινώντας από το πιο εμφανές χαρακτηριστικό για το κράτημα, όπως και στην περίπτωση της συσκευασίας “Biscuit Bag”, το χερούλι-λαβή έχει σκοπό να μπορεί να “φοριέται” η συσκευασία στο ένα χέρι σαν τσάντα. Ο πήχης του χεριού περνάει μέσα από το χερούλι (οπότε δεν είναι απαραίτητη η ύπαρξη του καρπού στο ένα χέρι) κάτι για το οποίο δεν απαιτείται επιδεξιότητα ούτε δύναμη. Το χερούλι μπορεί να το κρατήσει κανείς και με το χέρι Σε κάθε περίπτωση εγγυάται την “όρθια” θέση της συσκευασίας, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος ανατροπής της συσκευασίας και σπατάλης του προϊόντος.

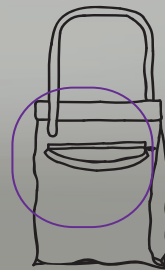
Το άνοιγμα της συσκευασίας, αφού αυτή βρεθεί σε οριζόντια θέση, γίνεται στο σημείο που υποδεικνύεται από την χαρακτηριστική λωρίδα. Τραβώντας και σχίζοντας το άνοιγμα μέσω μιας προεξέχουσας λαβής κατάλληλου μεγέθους, ο χρήστης να μπορεί εύκολα να εντοπίσει το άνοιγμα να κρατήσει την λαβή και να την τραβήξει χωρίς να ασκήσει μεγάλη δύναμη. μένη συσκευασία είναι η εξής: φοράω την συσκευασία στο χέρι, ανοίγω χωρίς κόπο και κίνδυνο, περπατάω, στέκομαι ή κάθομαι και καταναλώνω με το ελεύθερο χέρι. Ελαχιστοποιούνται λοιπόν οι πιθανότητες η συσκευασία να πέσει, να ανατραπεί, να σχιστεί λάθος, και να σπαταληθεί προϊόν. Η λωρίδα στην συγκεκριμένη πρόταση αποτελεί το χερούλι και υποδεικνύει το άνοιγμα της συσκευασίας όπως προαναφέρθηκε. Η συσκευασία είναι κατασκευασμένη εξολοκλήρου από πλαστικό, αντίστοιχο αυτού του εμπορίου, με μόνο επιπλέον κόστος το κόστος του πλαστικού του χερουλιού, το οποίο δεν προσδίδει επιπλέον όγκο στη συσκευασία. Πρόκειται για ακόμα μία απλή, χωρίς κόστος, εύκολα εφαρμόσιμη ιδέα που επιτρέπει στον χρήστη να διαχειριστεί μια τέτοιου είδους συσκευασία με διαφορετικούς, πιο εύχρηστους ανά περίπτωση

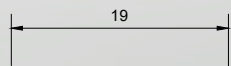
. PULL 'N TEAR .
THE CHIPS PACK EDIT

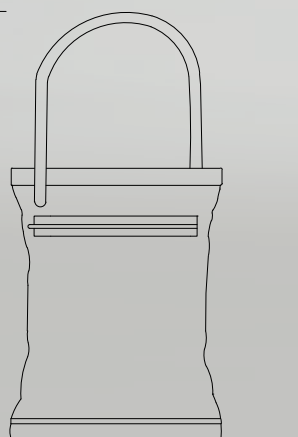
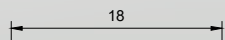
ο χρήστης να μπορεί εύκολα να εντοπίσει το άνοιγμα να κρατήσει την λαβή και να την τραβήξει χωρίς να ασκήσει μεγάλη δύναμη

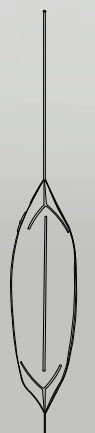
Το χερούλι-λαβή έχει σκοπό να μπορεί να "φοριέται" η συσκευασία στο ένα χέρι σαν τσάντα, εύκολα.

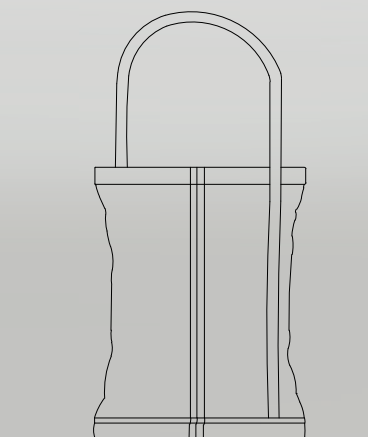
Κάτοψη

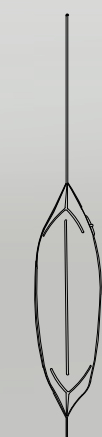
Μπροστά Όψη

Αριστερή Όψη

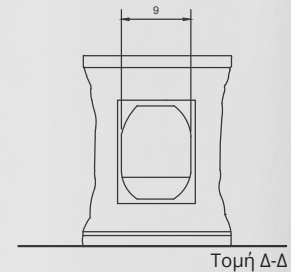
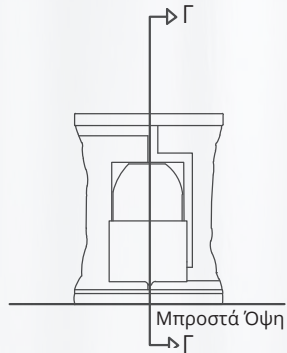
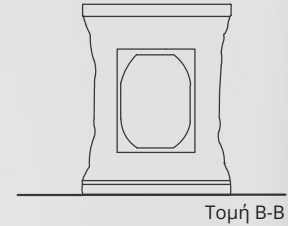
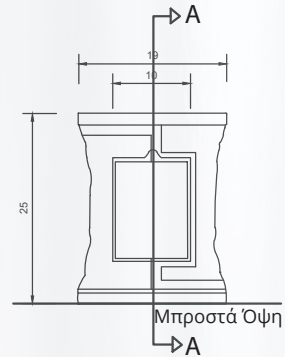

Πίσω Όψη

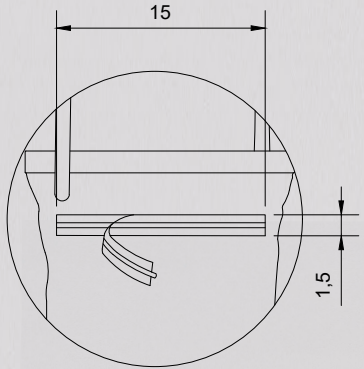
Δεξιά Όψη

DESIGN FOR EVERYONE
CLOSE OBJECT SECTIONS

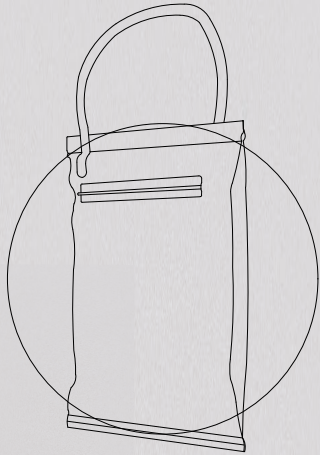

ORTHOGRAPHIC PROJECTIONS

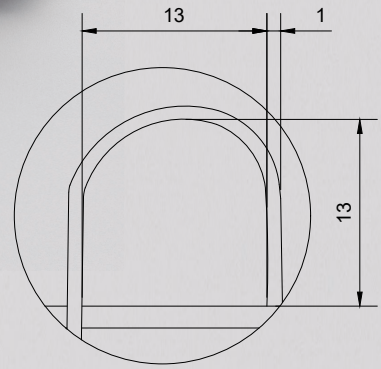
OPEN OBJECT SECTIONS

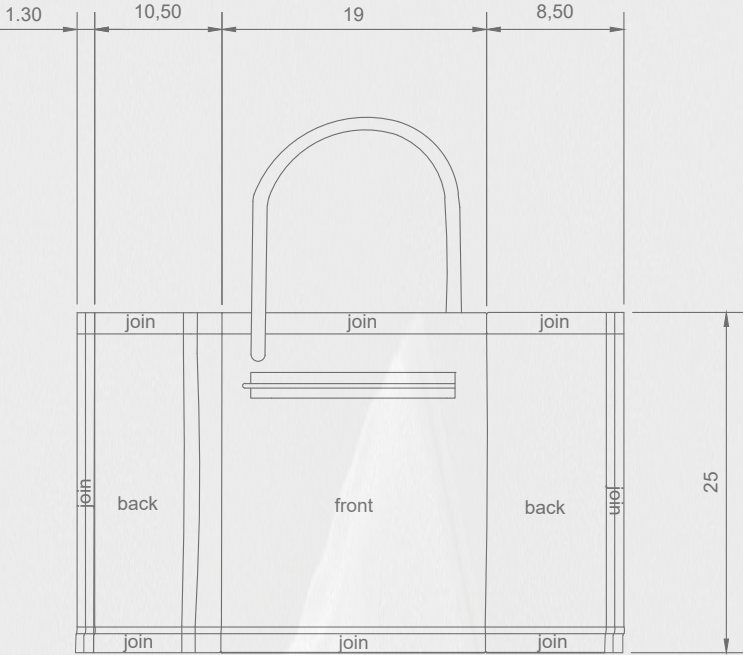
easy opening

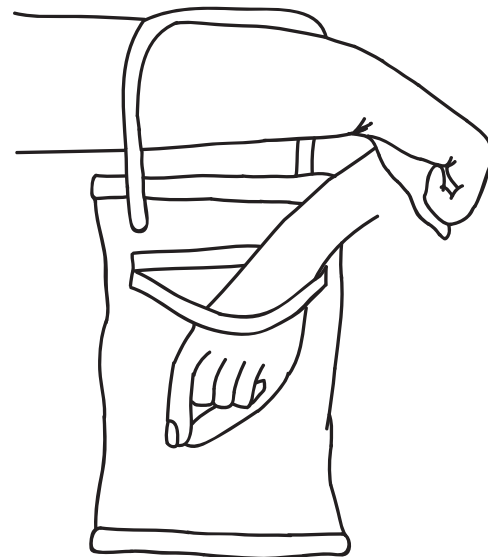
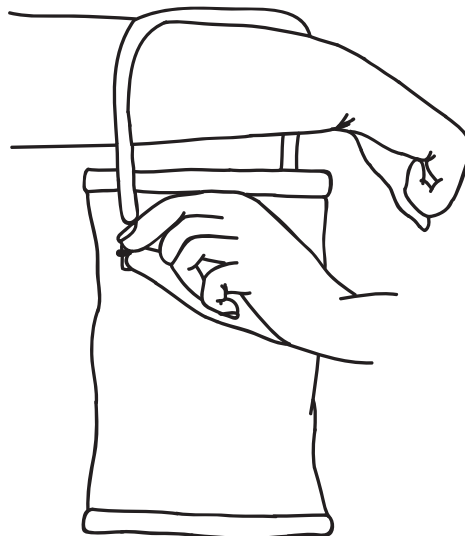
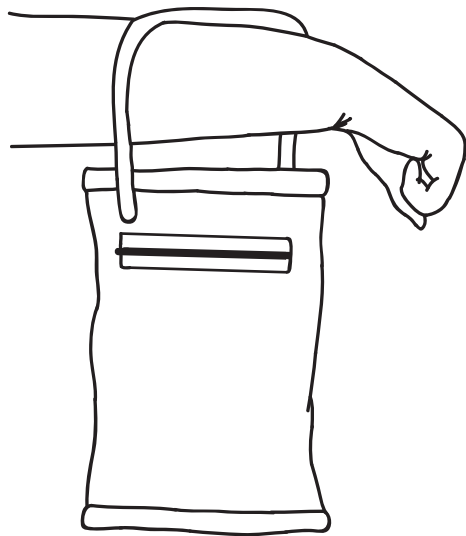
easy to hold

DIE CUT TEMPLATE

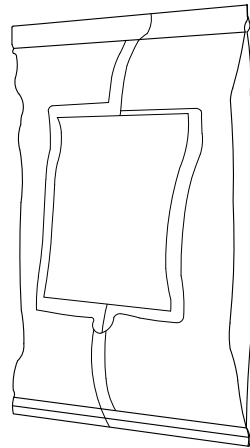
HOW IT WORKS...

. PULL 'N' TEAR .
THE CHIPS PACK EDIT

5.4.2 ΠΑΤΑΤΑΚΙΑ #2 : PULL 'n' STICK chips bag

Σε αντιπαράθεση με την πρώτη πρόταση για την συγκεκριμένη κατηγορία συσκευασιών, η δεύτερη πρότασή μας, “Pull ‘n’ stick chips bag” ξεκινά από την υπόθεση η συσκευασία των σνακ να τοποθετείται σε κάποια επιφάνεια και όχι να κρατείται.

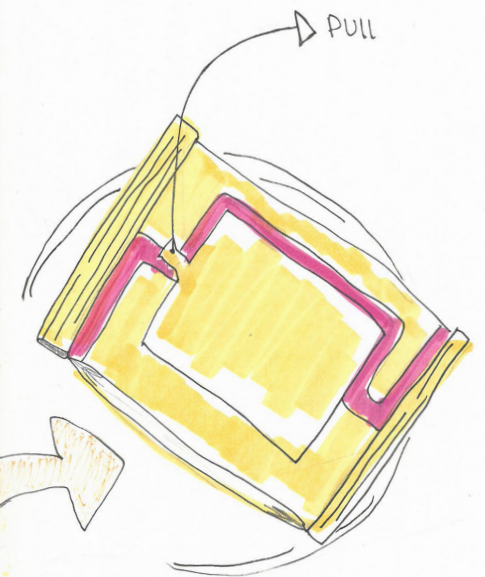
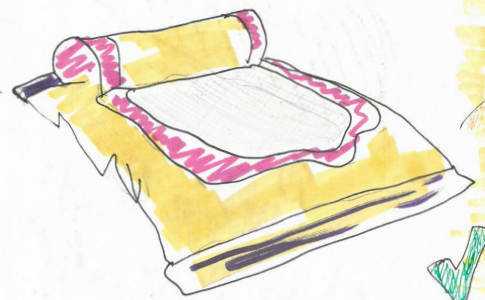
Το όνομα της συσκευασίας προκύπτει από τον τρόπο ανοίγματος, ο οποίος απαντάται συνήθως σε συσκευασίες για μωρομάντηλα και αντισηπτικά μαντηλάκια, αλλά στην συγκεκριμένη περίπτωση εφαρμόζουμε την συγκεκριμένη ιδέα για προϊόντα τύπου σνακ, αναδεικνύοντας τα πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης ιδέας.

Η τοποθέτηση σε επιφάνεια και το εύκολο άνοιγμα-κλείσιμο, αλλά και η εύκολη κατανάλωση αποτελούν τα κεντρικά κριτήρια για την πρόταση “Pull ‘n’ stick chips bag”, και δευτερευόντως η ορατότητα, καθώς προκύπτει από την απλότητα της συσκευασίας και της επιθυμητής χρήσης της. Ξεκινώντας με την ανάλυση της συσκευασίας, το άνοιγμα βρίσκεται στο πάνω μέρος, δηλαδή στην πάνω όψη όταν η συσκευασία βρίσκεται σε κάποια επιφάνεια. Το κομμάτι που αποτελεί το άνοιγμα της συσκευασίας είναι προσαρτημένο σε αυτήν με την χρήση κάποιας κόλλας, ενώ στη βάση του είναι συνδεδεμένο με την συσκευασία με ισχυρότερη κόλλα ή πλαστικό, υλικό

το οποίο είναι φτιαγμένη και η υπόλοιπη συσκευασία ως μέρος της. Στην άκρη της κορυφής του ανοίγματος υπάρχει μία λαβή η οποία βοηθάει στο εύκολο άνοιγμα τραβώντας την προς την αντίθετη κατεύθυνση, ώστε να ξεκολλήσει το άνοιγμα και το προϊόν να είναι εύκολα προσβάσιμο για κατανάλωση. Όπως μπορεί κάποιος να υποθέσει και από τον τρόπο ανοίγματος, η συγκεκριμένη συσκευασία δεν ενδείκνυται για να την κρατάει κάποιος στο χέρι, αλλά για να τοποθετείται σε κάποια επιφάνεια. Έτσι εξασφαλίζεται όχι μόνο η σταθερότητα της συσκευασίας, αλλά επίσης η δυνατότητα το άνοιγμα να είναι αρκετά μεγαλύτερο, κάτι το οποίο σε συνδυασμό με την οριζόντια θέση της συσκευασίας να καθιστά την κατανάλωση πολύ πιο εύκολη. Το προϊόν (π.χ. πατατάκια) όταν η συσκευασία είναι ανοιχτή είναι ορατά και διαθέσιμα σε μεγάλη επιφάνεια. Έτσι το άτομο μπορεί εύκολα να το πιάσει, αφού μπορεί να βλέπει και έχει στη διάθεση του μια μεγάλη σταθερή επιφάνεια σαν πιάτο που μπορεί να δίνει μεγαλύτερη αίσθηση ασφάλειας, σε περίπτωση που δεν καταφέρει κατευθείαν να σφίξει σωστά το σνακ. Τέλος, η συσκευασία μπορεί να κλείσει με την αντίθετη κίνηση από αυτήν που άνοιξε σε περίπτωση που το προϊόν δεν καταναλωθεί εξολοκλήρου την πρώτη φορά

που θα ανοιχτεί η συσκευασία, καθώς η κόλλα που θα χρησιμοποιείται εγγυάται ότι το άνοιγμα μπορεί να κολλήσει ξανά για περιορισμένο αριθμό χρήσεων, ακολουθώντας το παράδειγμα των συσκευασιών για μαντηλάκια. Στην διαδικασία του κλεισίματος, η σταθερή επιφάνεια στην οποία θεωρητικά η συσκευασία είναι τοποθετημένη βοηθάει ώστε ο χρήστης να κλείσει σωστά και σταθερά την συσκευασία.

Οι λωρίδες εδώ αποτελούν απλά αισθητική προσθήκη ως κοινό διακριτικό των προτάσεων της παρούσας πτυχιακής. Σαν σχόλιο επίσης αναφέρουμε ότι ο όγκος της συσκευασίας είναι φανερό πως δεν υπάρχει λόγος διαφέρει συγκριτικά με τις συσκευασίες του εμπορίου. Ένώ υπάρχει αύξηση του κόστους και της πολυπλοκότητας της συσκευασίας, η συγκεκριμένη σχεδιαστική πρόταση μπορεί να αποτελέσει μια έξυπνη λύση στο ζήτημα του ανοίγματος, κατά το οποίο παρατηρούνται σφάλματα όχι μόνο από άτομα με κάποιο πρόβλημα στα άνω άκρα, αλλά και από χρήστες που δεν αντιμετωπίζουν κάποια δυσκολία.

. PULL 'N' STICK .
THE CHIPS PACK EDIT

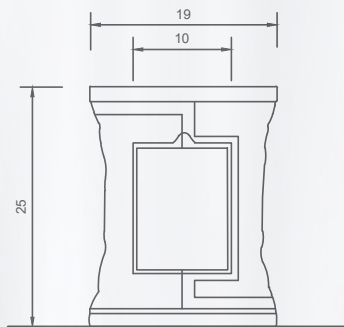

EASY OPEN . RESEAL

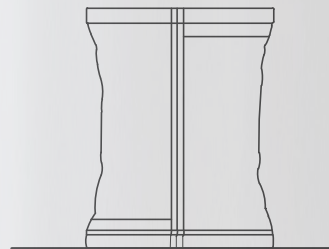
Κάτοψη

Μπροστά Όψη

Αριστερή Όψη

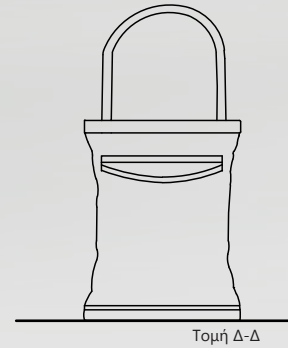
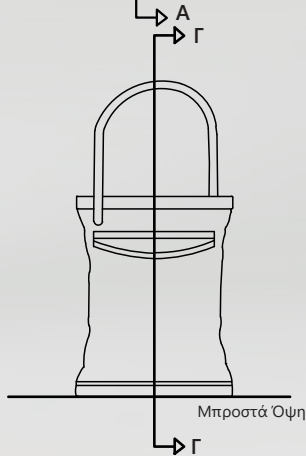
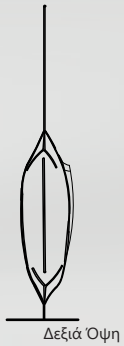
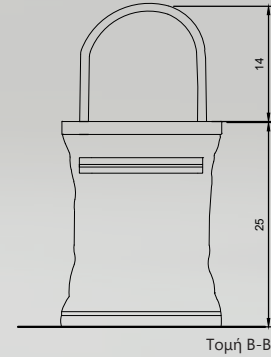
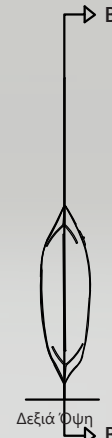
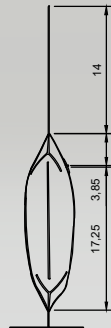
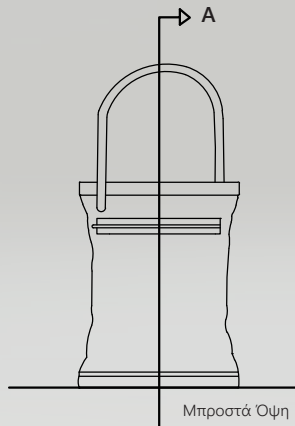

Πίσω Όψη

Δεξιά Όψη

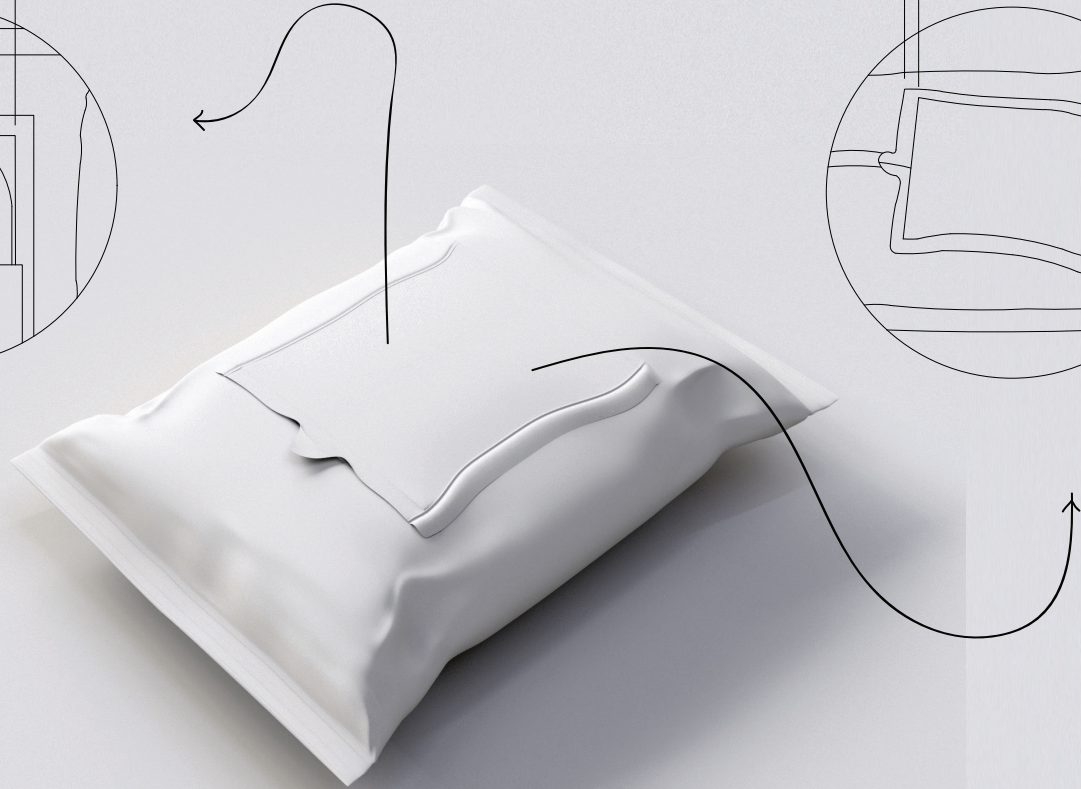
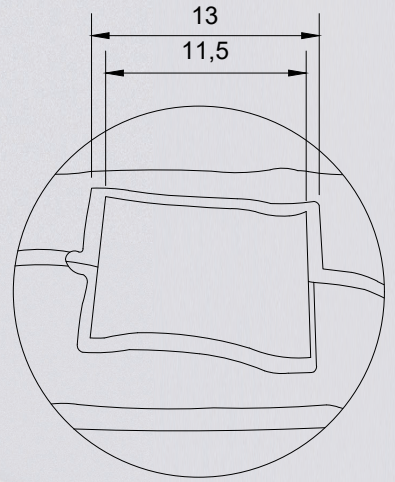
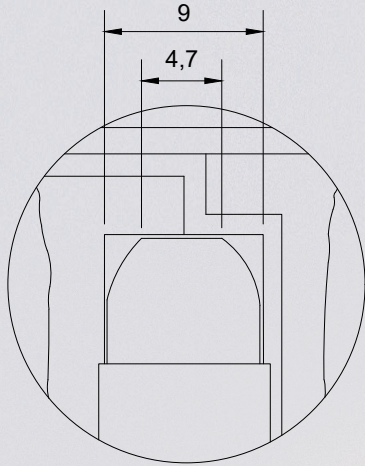
DESIGN FOR EVERYONE
CLOSE OBJECT SECTIONS

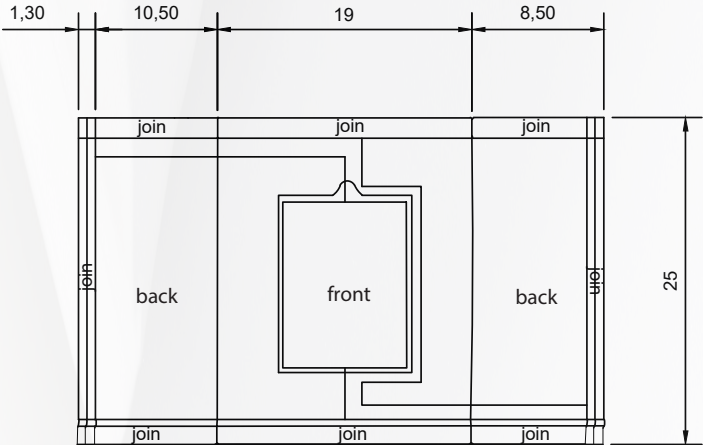
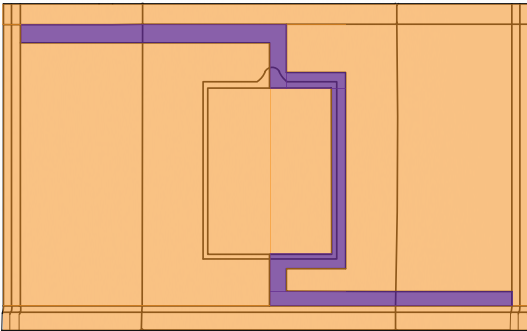
OPEN OBJECT SECTIONS

ORTHOGRAPHIC PROJECTIONS

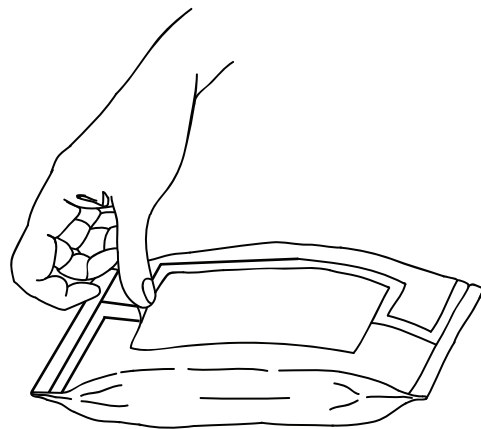
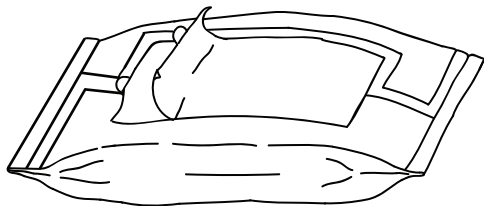
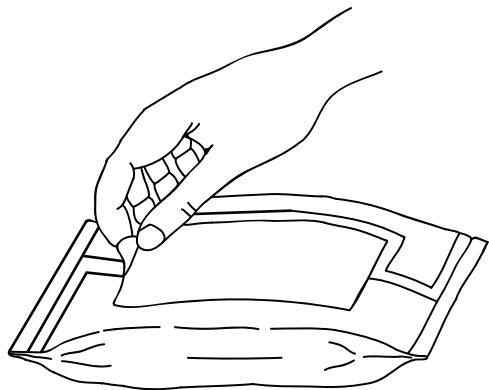
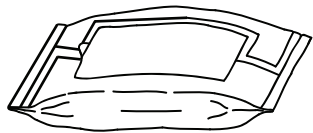
Σχέδιο εφαρμογής κλίμακας 1:1

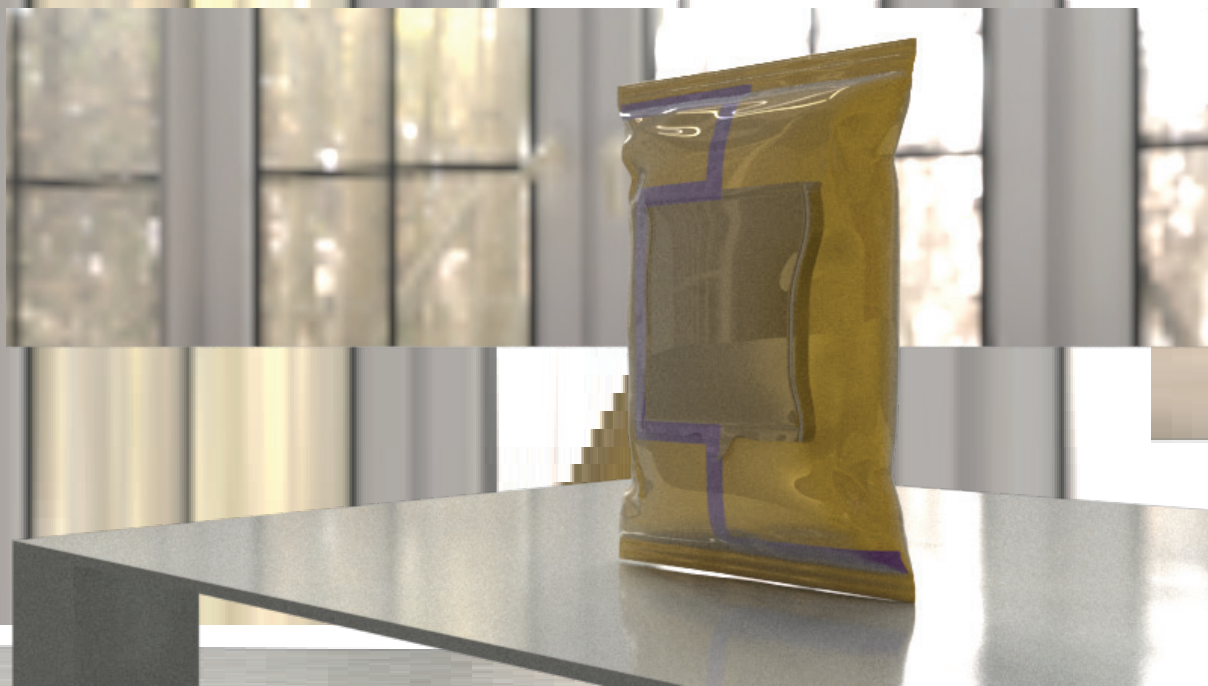
DIE CUT TEMPLATE

HOW IT WORKS...

. PULL 'N' STICKS .
THE CHIPS PACK EDIT

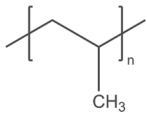
φθηνό

πλήρως ανακυκλώσιμο

ανθεκτικό

αποσυντίθεται γρηγορότερα από άλλους τύπους πλαστικών

Πολυπροπυλένιο Polypropylene, PP

5.5 ΠΕΡΙΤΥΛΙΓΜΑΤΑ ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ

Η τελευταία κατηγορία που εξετάστηκε και τελικά προέκυψαν οι παρακάτω προτάσεις ήταν αυτές των περιτυλιγμάτων, και συγκεκριμένα ορθογώνιου σχήματος, αυτά που συναντάμε συνήθως στα κλασικά προϊόντα σοκολάτας ή ορισμένες φορές σε μπάρες δημητριακών. Παλαιότερα, ο τύπος συσκευασίας που υπήρχε κυρίως στην αγορά αποτελούνταν από δύο συσκευασίες: μία εσωτερική από αλουμίνιο-αλουμινόχαρτο που προστάτευε το προϊόν και ήταν σφραγισμένη οπότε ο καταναλωτής έπρεπε να την σχίσει, και μία εξωτερική από χαρτί, στην οποία αναγράφονταν οι διάφορες πληροφορίες (όνομα προϊόντος, εταιρεία, διατροφική αξία, ημερομηνία παρασκευής και κατανάλωσης κ.λ.π.) και στα σημεία που δίπλωνε ήταν κολλημένη και ο καταναλωτής έπρεπε να την ξεκολλήσει ή να την σχίσει. Με την πρόοδο της τεχνολογίας όσον αφορά στην σύσταση των υλικών για τις συσκευασίες, στην αγορά εμφανίστηκαν και τα περιτυλίγματα το οποία αποτελούνταν από ένα λεπτό κατάλληλο για την προστασία του προϊόντος πλαστικό. Το άνοιγμα αρχικά αφηνόταν στην επιλογή του καταναλωτή στο πως θα σχίσει την συσκευασία, ενώ

στην συνέχεια στις συσκευασίες προστέθηκε υπόδειξη για το πώς να σχίσει ο καταναλωτής το περιτύλιγμα από το πλάι, όπου το υλικό ήταν ελάχιστα πιο λεπτό, ενδεικτικό σημείο για να ανοίξει σωστά.

Αναπτύσσοντας τις δύο παραπάνω περιπτώσεις, παρουσιάζουμε μία πρόταση για την κάθε μία, όπου οι ήδη υπάρχουσες ιδέες επεκτείνονται και γίνονται πιο προσβάσιμες, τόσο ως προς το άνοιγμα, όσο και ως προς την κατανάλωση. Σημαντικό είναι πως και στις δύο σχεδιαστικές προτάσεις το κόστος και η κεντρική ιδέα της συσκευασίας δεν αλλάζει, αλλά με μικρές αλλαγές και λεπτομέρειες επιχειρηματολογούμε ότι γίνονται πιο προσβάσιμες και εύχρηστες.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΑΡΧΟΥΣΩΝ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, οι παρούσες σχεδιαστικές προτάσεις αποτελούν επέκταση ήδη εφαρμοζόμενων ιδεών. Στον τομέα της συγκεκριμένης συσκευασίας έχει υπάρξει ιδιαίτερη πρόοδος προς ένα πιο εύκολο άνοιγμα. Ωστόσο, υπέρχει ακόμα χώρος, στο να γίνουν αυτές οι ιδέες ακόμα πιο εύχρηστες και προσβάσιμες.

Στην εικόνα Ε, βλέπουμε τον υποδεικνυόμενο τρόπο να ανοίξει μια μοντέρνα συσκευασία σοκολάτας και το αποτέλεσμα του ανοίγματος. Συνήθως, υπάρχει είτε μια εγκοπή ή μια μικρή ενδειξη, ώστε ο χρήστης να ξέρει από πού να τραβήξει για να σχίσει την συσκευασία. Παρόλα αυτά, το σχίσσιμο δεν είναι πάντα επιτυχές και πολλές φορές η συσκευασία καταστρέφεται. Σε άλλες περιπτώσεις, αποκόβεται μεγάλο μέρος της συσκευασίας και δεν μπορεί πια η συσκευασία να λειτουργήσει για το κράτημα του προϊόντος, όπως μια χαρτοπετσέτα. Σαν πρόβλημα εδώ, εντοπίζουμε και την μικρή επιφάνεια της λαβής για το τράβηγμα - άνοιγμα και το μη "προμελετημένο" κόψιμο της συσκευασίας.

Στην περίπτωση της εικόνας ΣΤ, βλέπουμε μια συσκευασία παλαιού τύπου, όμορφα ανοιγμένη για σκοπούς διαφήμισης. Βλέπουμε τις δυο συσκευασίες εσωτερική και εξωτερική, η κάθε μια με την λειτουργικότητα που έχουμε προαναφέρει. Το πιθανό είναι η συσκευασία να μην ανοίξει με τον τρόπο που φαίνεται στην εικόνα, με κινδύνο να καταστραφεί η εσωτερική ή η εξωτερική συσκευασία ώστε να μπορεί να τοποθετηθεί σε επιφάνεια για να καταναλωθεί με ασφάλεια.

Παρακάτω εστιάζουμε σε διορθωτικές κινήσεις που θεωρούμε ότι θα καταστήσουν τις συγκεκριμένες συσκευασίες πιο προσβάσιμες.

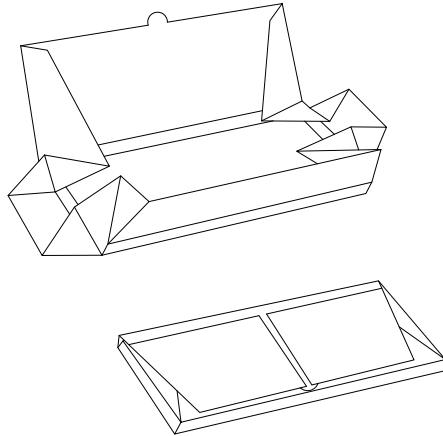

Εικόνα Ε : Υποδεικνυόμενος τρόπος ανοίγματος συσκευασίας σοκολάτας.
https://www.confectionerynews.com/var/wrbm_gb_food_pharma/storage/images/1/7/7/0/2590771-1-eng-GB/I-can-t-get-insidel-Easy-to-open-confectionery-wrappers.jpg

Εικόνα ΣΤ : Παράδειγμα παλαιού τύπου συσκευασίας και άνοιγμα για σοκολάτες.
<https://www.dreamstime.com/chocolate-bar-open-pack-isolated-white-background-close-up-chocolate-bar-open-pack-isolated-white-background-image108303115>

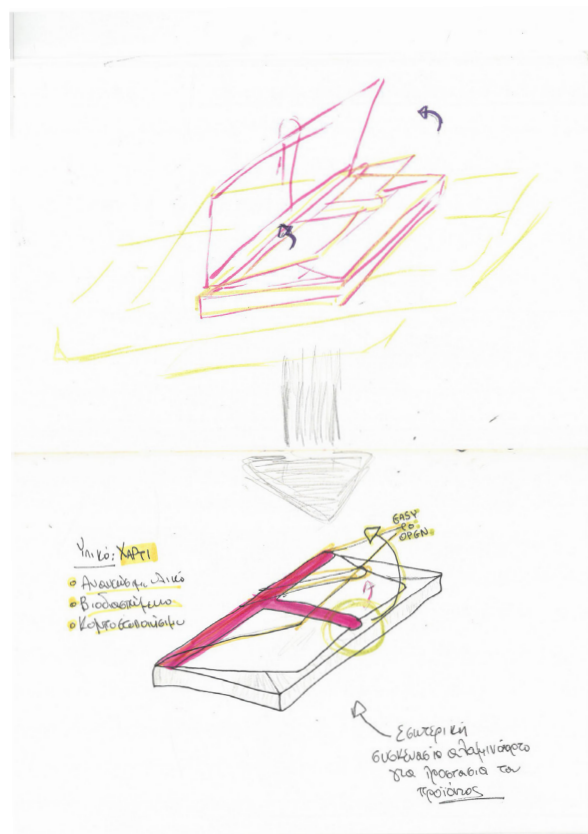
5.5.1 ΠΕΡΙΤΥΛΙΓΜΑ #1 : CHOCO FOLDER

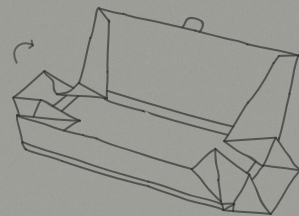
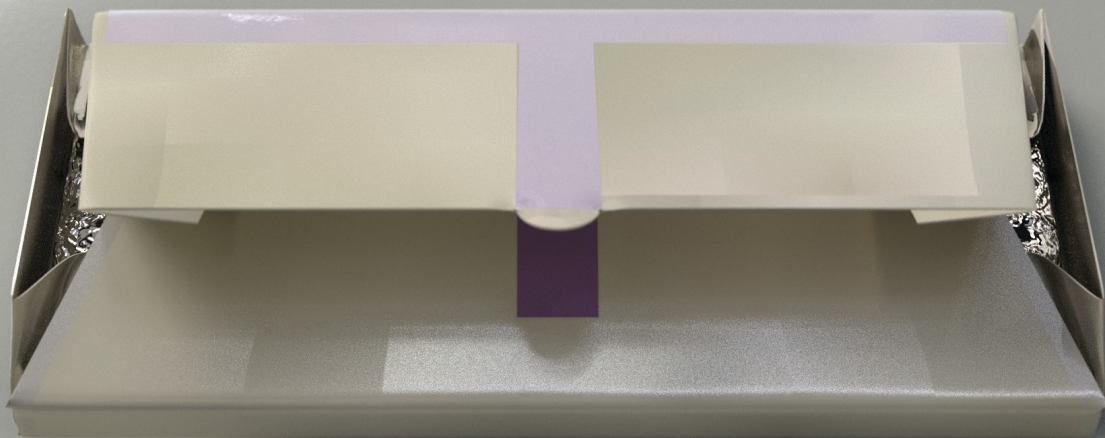
Ξεκινάμε παρουσιάζοντας την πρόταση για τον παλαιότερο τύπο συσκευασίας. Εστίασαμε κυρίως στο πως το άνοιγμα θα γίνει ευκολότερο διατηρώντας ταυτόχρονα την εξωτερική συσκευασία σε καλή κατάσταση, ώστε να μπορεί δυνητικά να χρησιμοποιηθεί σαν βάση-πιάτο για την κατανάλωση του προϊόντος. Τα κριτήρια στα οποία εστίασαμε ήταν η τοποθέτηση σε επιφάνεια, η ευχρηστία στο άνοιγμα και στην κατανάλωση.

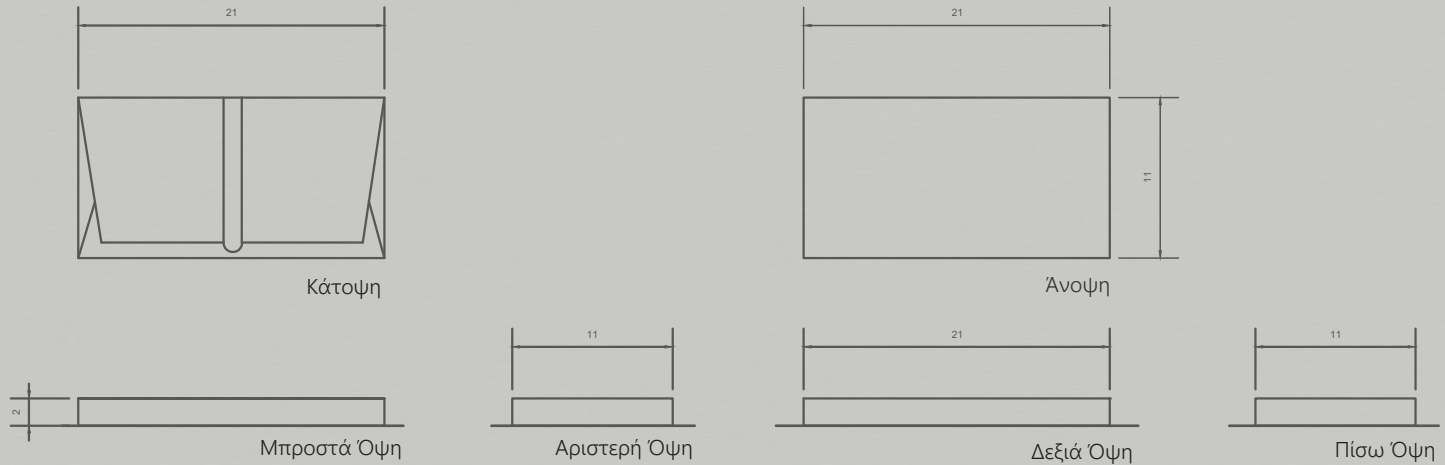
Σε εξωτερικό χώρο, βρίσκοντας κάποια επιφάνεια είτε σε κάποιον πάγκο είτε σε κάποιο πάγκο. Το άνοιγμα έχει σχεδιαστεί ώστε να είναι πιο εύκολο, ξεκολλώντας την εξωτερική συσκευασία με ελάχιστη δύναμη στο σημείο όπου υπάρχει ένδειξη και μία λαβή που προεξέχει. Η συσκευασία ανοίγει με ελάχιστη δύναμη και η συσκευασία ξεδιπλώνει και είναι κατασκευασμένη από χαρτοπολτός-χαρτόνι, ώστε να μπορεί να είναι σταθερή και να μην σχίζεται και να υπάρχουν πιθανότητες να καταστραφεί για να χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια.

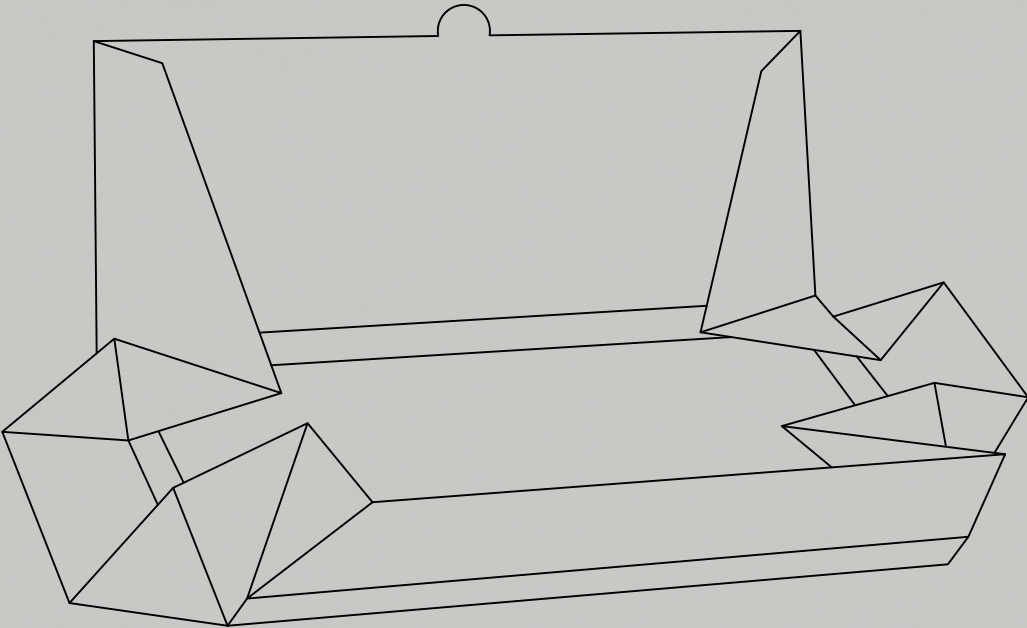
Η διαδικασία του ανοίγματος έχει ακόμα ένα στάδιο καθώς υπάρχει μία επιπλέον εσωτερική συσκευασία από αλουμίνιο-αλουμινόχαρτο ώστε με αυτόν τον τρόπο να συντηρείται το προϊόν κατάλληλα και να προστατεύεται από τις συνθήκες περιβάλλοντος. Η συσκευασία αυτή δεν φέρει κάποια καινοτομία, αλλά η εξωτερική συσκευασία λειτουργήσει ως βάση ώστε να μπορεί ο χρήστης να την ανοίξει στηρίζοντάς την σε κάποια επιφάνεια. Επιπλέον, η εξωτερική συσκευασία στη συνέχεια χρησιμοποιείται ως πιάτο, ώστε κατά την κατανάλωση να μην υπάρχει κίνδυνος το προϊόν να πέσει στο έδαφος και να μην μπορεί να καταναλωθεί. Η αισθητική προσθήκη της λωρίδας εδώ δεν έχει κάποια λειτουργικότητα και δεν εξυπηρετεί κάποια ένδειξη. Γενικότερα, καθώς δεν υπάρχει προσθήκη λαβών στον σχεδιασμό της συσκευασίας, οι διαστάσεις συμφωνούν με αυτές του εμπορίου. Με τις ελάχιστες προσθήκες της λαβής ανοίγματος και τον σχεδιασμό της εξωτερικής συσκευασίας σαν φάκελο που ανοίγει, στην συγκεκριμένη πρόταση δείχνουμε έναν τρόπο για πιο προσβάσιμο σχεδιασμό με μηδαμινό επιπλέον κόστος στην συσκευασία.

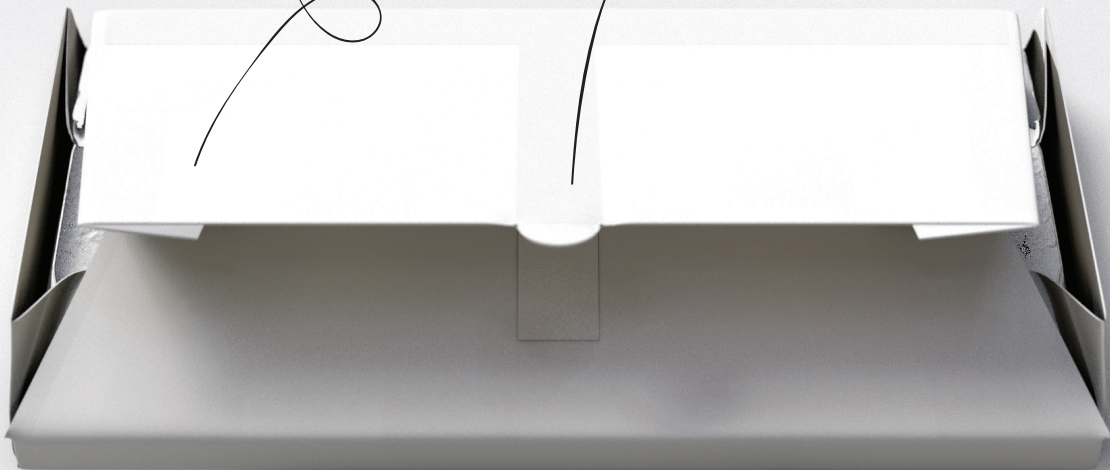
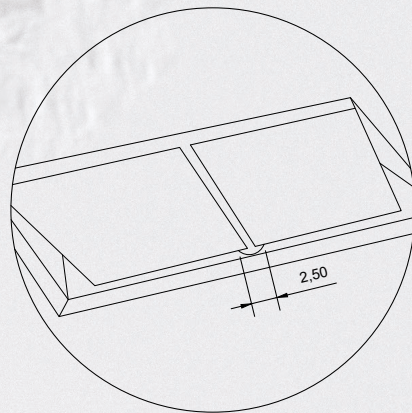
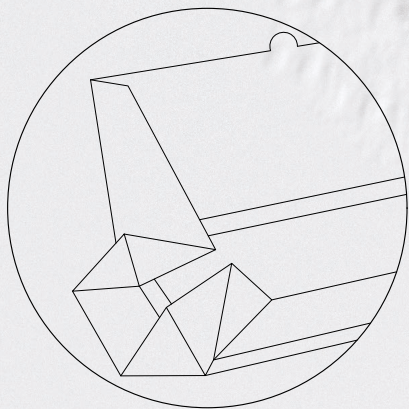
. CHOCO FOLDER .
THE CHOCOLATE PACK EDIT

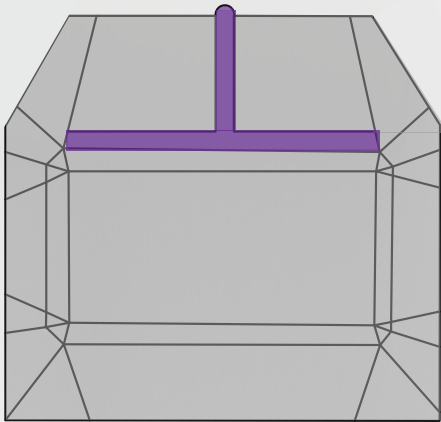
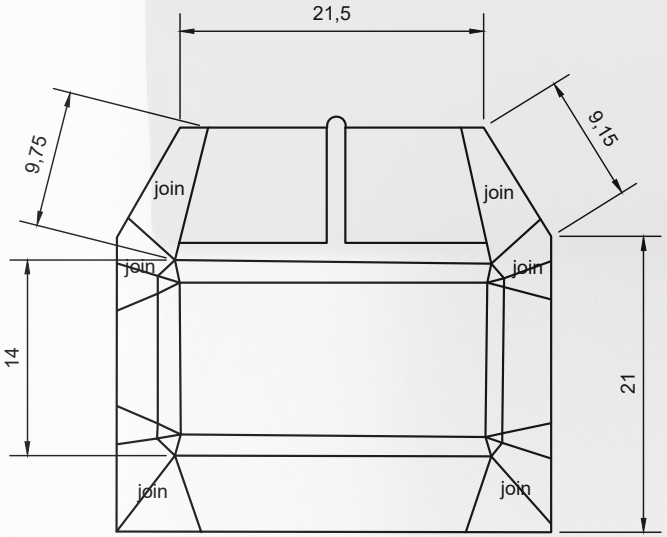

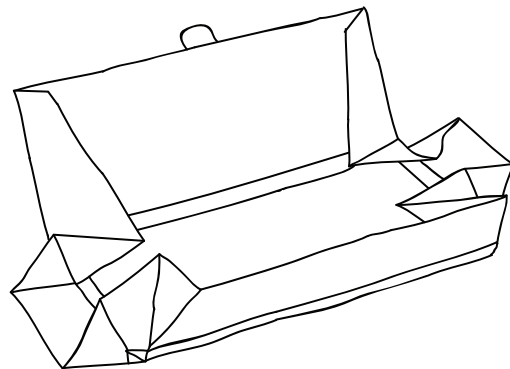
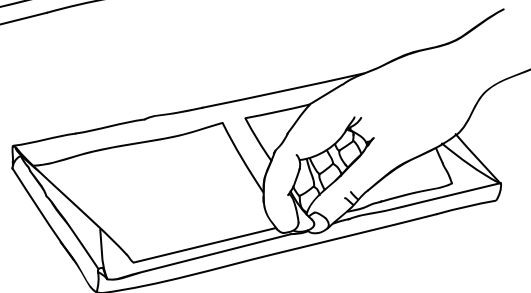
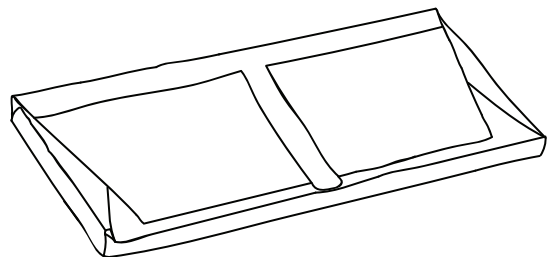
OPEN OBJECT AXONOMETRIC

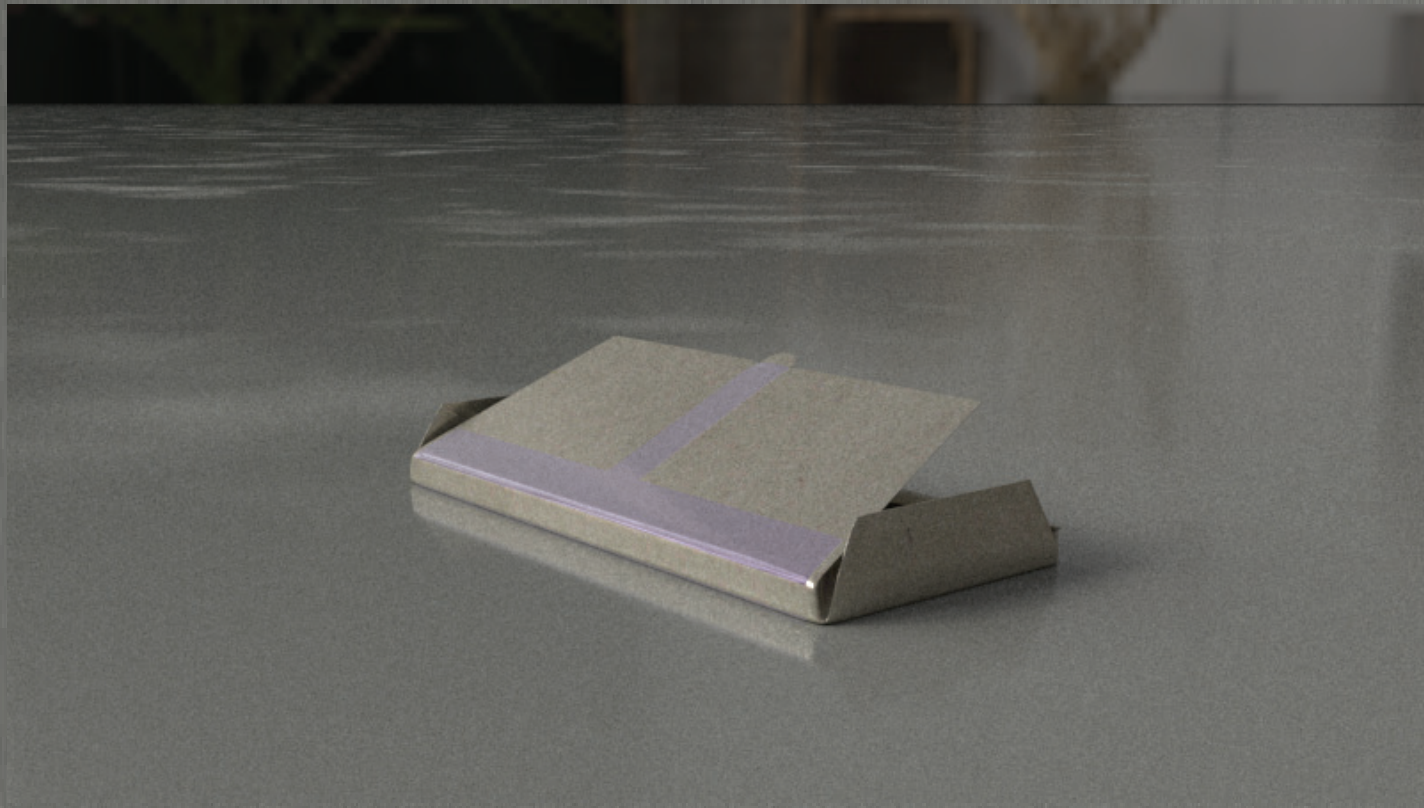

DIE CUT TEMPLATE

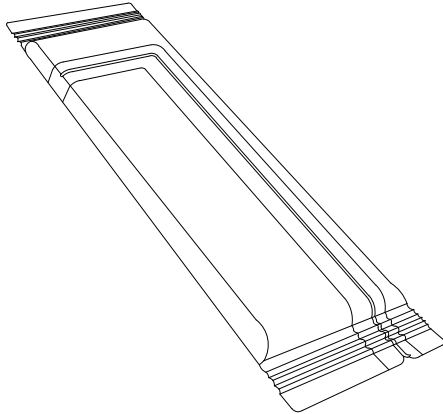
HOW IT WORKS...

.THE CHOCO FOLDER.
THE CHOCOLATE PACK EDIT

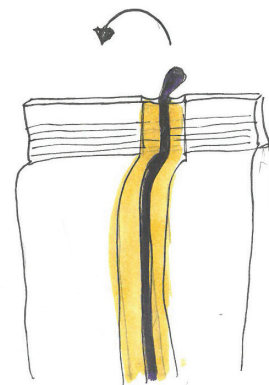
5.5.2 ΠΕΡΙΤΥΛΙΓΜΑ #2 : Tear choco package

Η τελευταία πρόταση που παρουσιάζουμε αφορά τις σύγχρονες συσκευασίες σοκολάτας. Η ίδια λογική χρησιμοποιείται επίσης για προϊόντα όπως μπάρες δημητριακών. Το υλικό της συσκευασίας, όπως και στο εμπόριο είναι ένα είδος λεπτού πλαστικού. Η πρόταση εδώ έγκειται στο ευκολότερο άνοιγμα, και το κριτήριο στο οποίο εστιάζουμε είναι ακριβώς το εύκολο άνοιγμα. Η λωρίδα πέρα από διακριτικό χαρακτηριστικό κοινής αισθητικής, υποδεικνύει επίσης το σημείο του ανοίγματος με διακριτικές διακεκομμένες γραμμές. Σε σύγκριση με το κλασικό άνοιγμα του εμπορίου, το άνοιγμα που προτείνουμε είναι πιο εμφανές και έχει πιο μεγάλη επιφάνεια, με δύο δυνατά σημεία ανοίγματος, ενώ προτείνεται επίσης το πλαστικό στην εγκοπή να είναι λεπτότερο από ότι στην υπόλοιπη συσκευασία. Επιπλέον, στα άκρα της συσκευασίας τα σημεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν λαβές είναι πιο πλατιά, ώστε να μπορεί ο χρήστης να το πιάσει πιο εύκολα, έχοντας μεγαλύτερη επιφάνεια για να ασκήσει τριβή, και να μπορέσει να το τραβήξει χωρίς να γλιστρήσει. Σκοπός είναι η συσκευασία να μπορεί να ανοίξει εύκολα με ελάχιστο κόπο, να σχίζεται δηλαδή εύκολα.

Το κράτημα δεν έχει κάποια διαφορά. Η χρήση που υποδεικνύεται από την λωρίδα είναι να κρατιέται η συσκευασία από την πλευρά με την μεγαλύτερη επιφάνεια. Αφού σχιστεί με άσκηση μικρής δύναμης και αποκοπεί περιμετρικά κομμάτι της συσκευασίας, η υπόλοιπη συσκευασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως χαρτοπετσέτα για να κρατιέται το προϊόν.

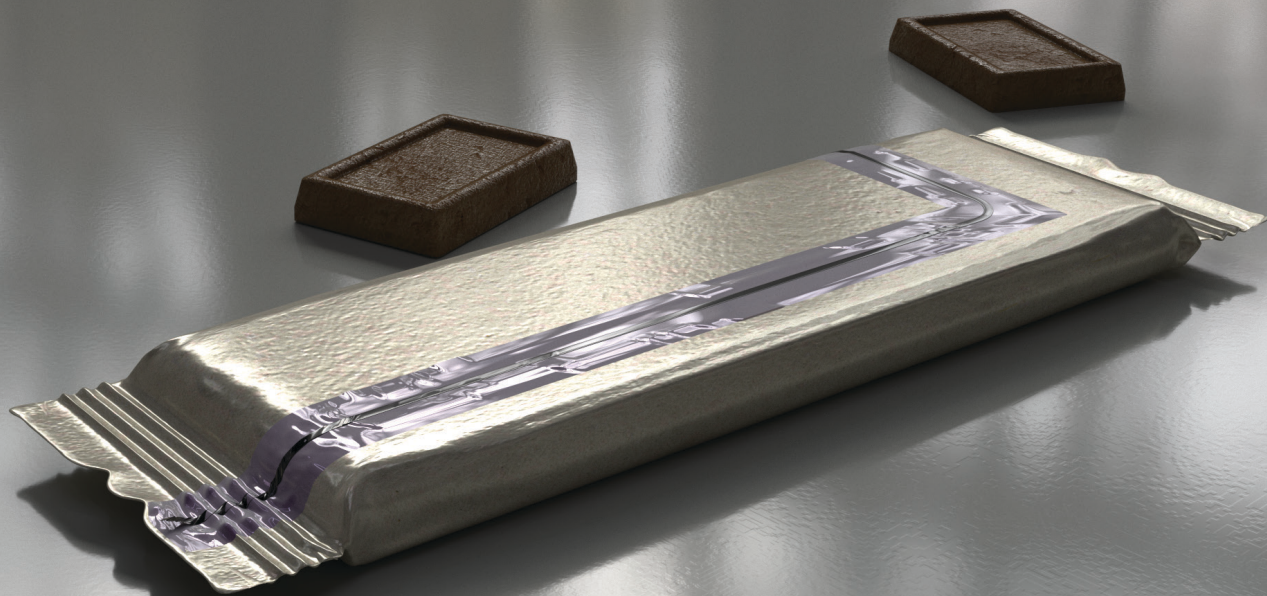
Οι διαστάσεις είναι πανομοιότυπες με αυτές του εμπορίου, Κανένα επιπλέον κόστος δεν έχει ο συγκεκριμένος σχεδιασμός, και καμία διαφορά στον όγκο. Όπως και στην προηγούμενη πρόταση, με δύο λεπτομέρειες που δεν επιφέρουν επιπλέον κόστος, η συσκευασία γίνεται πιο εύχρηστη και προσβάσιμη.

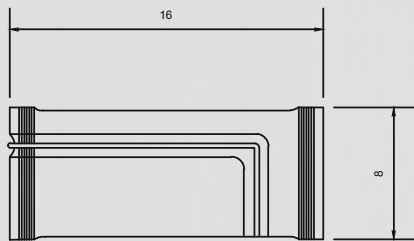

. TEAR CHOCO .
THE CHOCOLATE EDIT PACKAGE

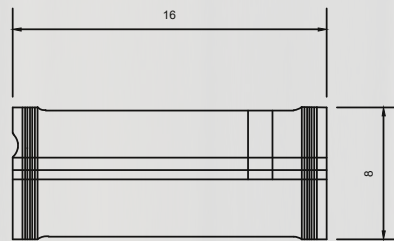

EASY OPENING

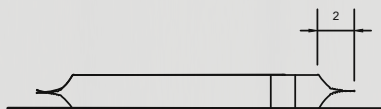

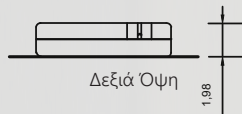
Κάτοψη

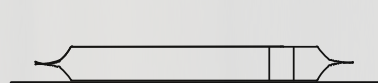
Άνοψη

Μπροστά Όψη

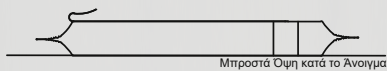
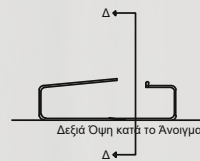
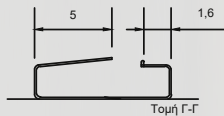
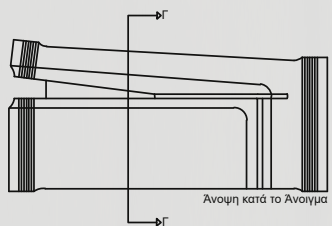
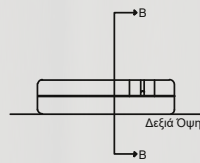
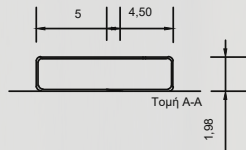
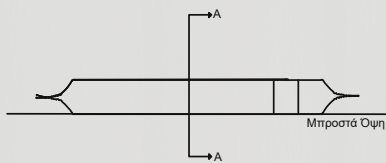
Δεξιά Όψη

Πίσω Όψη

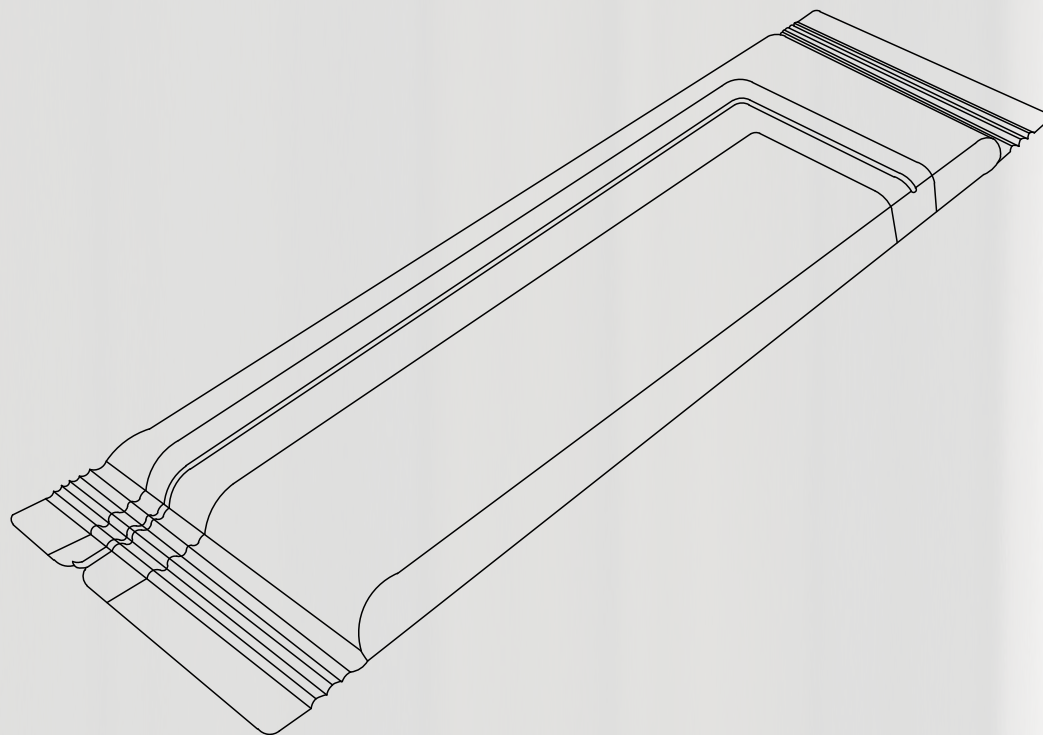

Αριστερή Όψη

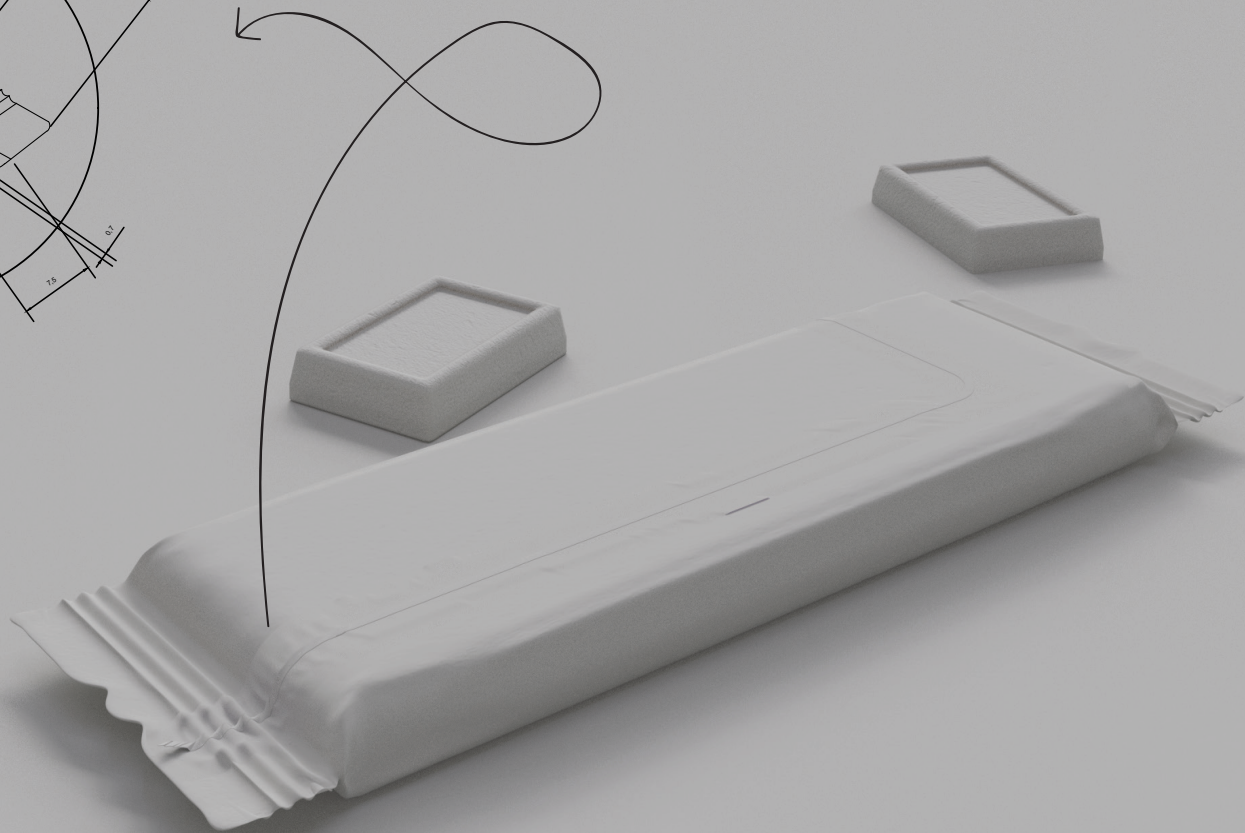
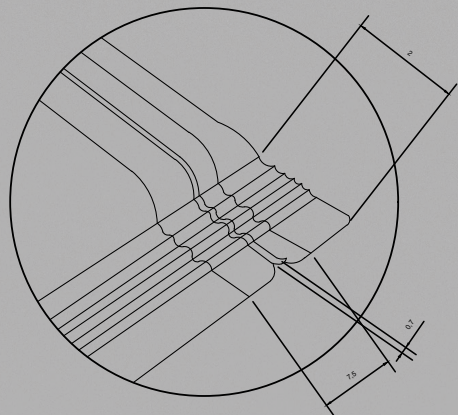

DESIGN FOR EVERYONE

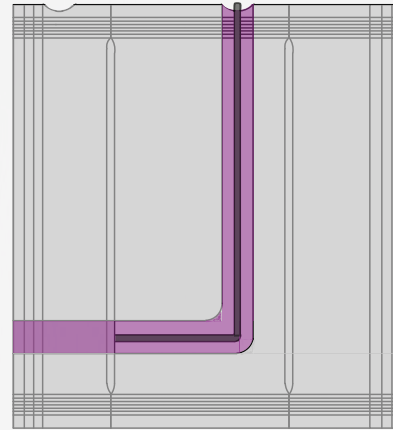
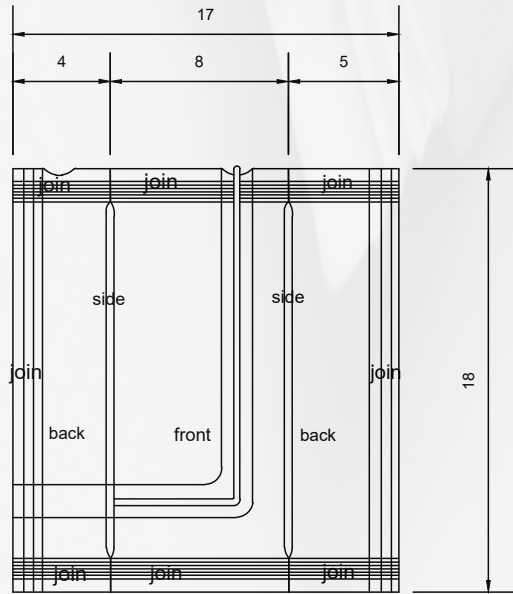
AXONOMETRIC PROJECTIONS

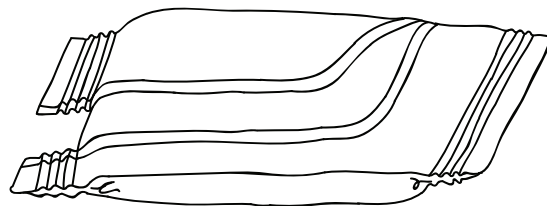
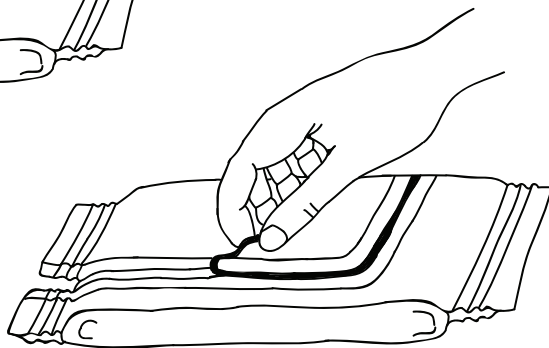
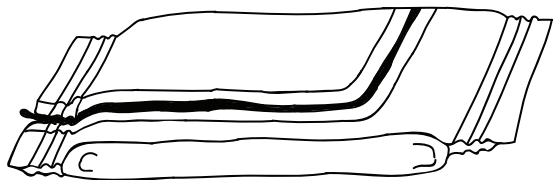
CLOSE OBJECT AXONOMETRIC

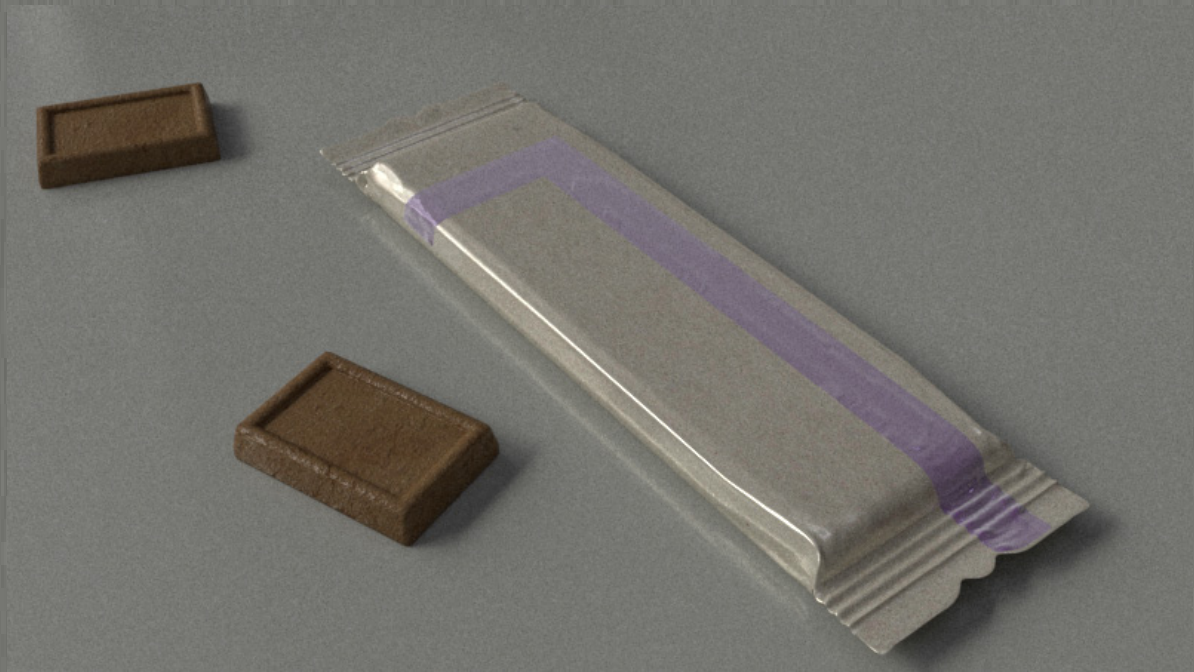
DIE CUT TEMPLATE

HOW IT WORKS...

. TEAR CHOCO PACKAGE .
THE CHOCOLATE PACK EDIT

OBJECT MATERIAL CHOCO FOLDER

OBJECT MATERIAL CHOCO TEAR

φυσικό και ανανεωσιμο προϊόν

βιοδιασπώμενο

κομποστοποιήσιμο

PAP

Χαρτί
Paper

PET

Πολυεστερικός
Αιθυλεστέρας

αποτελεσματικό φραγμό στην υγρασία

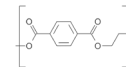
πολύ μικρό βάρος των μπουκαλιών

100% ανακυκλώσιμο
μπορεί να ανακυκλωθεί πολλές φορές

αδρανής φύση
δεν επηρεάζει τα συσκευασμένα
προϊόντα με αποτέλεσμα να αποτελεί
μια ασφαλή και υγιεινή επιλογή
συσκευασίας

υψηλή διαφάνεια
δίνει τη δυνατότητα στον καταναλωτή
να δει το περιεχόμενο του μπουκαλιού

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η έρευνά μας εστίασε σε δύο κατευθύνσεις. Η μία ήταν το θεωρητικό υπόβαθρο που αναδεικνύει το γεγονός ότι τα άτομα με αναπηρίες αποτελούν κοινωνική ομάδα και το δικαίωμά τους στην πρόσβαση στον δημόσιο χώρο, σε κάθε επίπεδο. Η δεύτερη κατεύθυνση αφορούσε στο πως οι συσκευασίες περιπτέρου αποτελούν κομμάτι και κριτήριο προσβασιμότητας, εμπεριείχε μία ανάλυση των προβληματικών των ήδη υπάρχουσων συσκευασιών και σχεδιαστικές προτάσεις που ξεπερνούν αυτές τις προβληματικές και δίνουν ευρηματικές εφαρμόσιμες λύσεις μικρού ή μηδαμινού κόστους.

Τα συμπεράσματά μας μετά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας αφορούν το κοινωνικό κομμάτι και πρωτίστως το σχεδιαστικό, και με αυτή τη σειρά παρουσιάζονται παρακάτω.

Ξεκινάμε από το κοινωνικό κομμάτι και την μεθοδολογία ενός πιο προσβάσιμου σχεδιασμού όπου τα συμπεράσματά μας συνοψίζονται σε τρεις άξονες. Αρχικά όπως προκύπτει και από την θεωρητική ανάλυση και από τις υπάρχουσες συσκευασίες, υπάρχει ακόμα πολύς δρόμος μέχρι να επιτύχουμε μια κοινωνία προσβάσιμη για όλους. Νομικά, κοινωνικά, θεσμικά, σχεδιαστικά, όλα τα πλαίσια έχουν μερίδιο ευθύνης, και υποχρέωση να ανταποκριθούν σε αυτό. Ο Σχεδιασμός Χωρίς Αποκλεισμούς αποτελεί σαν μεθοδολογία και νοοτροπία τον νέο τρόπο σκέψης στον σχεδιασμό.

Σαν δεύτερο συμπέρασμα, η κατανόηση της διαφορετικότητας, η ανατροφοδότηση από τους τελικούς χρήστες, η συμπερίληψη των ατόμων με κινητικά προβλήματα στα άνω άκρα στην διαδικασία του σχεδιασμού και ο ορισμός σαφών στόχων αποτελεί το κλειδί για καλύτερες σχεδιαστικές επιλογές. Επίσης, το λάθος και η διόρθωση, η διαρκής έρευνα και ανάπτυξη πρέπει να απενοχοποιηθούν, και ο σχεδιασμός να γίνει

μια δυναμική διαδικασία με δοκιμές και βελτιώσεις, και όχι μια ντετερμινιστική τεχνική σειρά βημάτων.

Τέλος, ο κοινωνικός ρόλος του σχεδιαστή και η υιοθέτηση αυτής της οπτικής, ανοίγουν νέους δρόμους σκέψης, αυτοαξιολόγησης της δουλειάς μας ως σχεδιαστές, και ευαισθητοποίησης, αναζήτησης του προβλήματος όπου υπάρχει και όχι η απόκρυψή του. Τρόποι σκέψης που μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε καλύτερα για ποιους σχεδιάζουμε και σε τι κοινωνία θέλουμε να υπάρχουμε. Ο Σχεδιασμός για Όλους και η Προσβασιμότητα για Όλους είναι κοινωνικά ζητήματα τα οποία μας αφορούν, και ως μέλη της κοινωνίας και ως τεχνικούς, μηχανικούς, επιστήμονες, καθώς ακόμα και στην πιο τεχνική διαδικασία μπορεί κανείς να διακρίνει μια κοινωνική πλευρά. Πόσο μάλλον, οι σχεδιαστές που διαμορφώνουν τις παραμέτρους του δημόσιου χώρου, ακόμα και των αντικειμένων προς καθημερινή κατανάλωση, οι οποίοι τελικά ορίζουν τον καθημερινό κόσμο στον οποίο θα ζούμε και θα έχουμε πρόσβαση.

Συνεχίζοντας στον δεύτερο άξονα που εστιάζει στο σχεδιαστικό σκέλος της εργασίας, τα συμπεράσματά μας συγκεντρώνονται επίσης σε τρία μέρη. Αρχικά, η αγορά ενώ έχει κάνει μεγάλη πρόοδο σε καινοτομίες που αφορούν την αισθητική, τα υλικά και το κόστος, δεν εστιάζει ακόμη σε έναν πιο προσβάσιμο σχεδιασμό, σε ότι αφορά στη μερίδα του λέοντος της αγοράς. Υπάρχουν κάποιες προτάσεις όπως φαίνεται και στην έρευνα, ωστόσο, ακόμη δεν εφαρμόζονται μαζικά, παρά παραμένουν κατά πλειοψηφία στον τομέα έρευνας. Σαν δεύτερο συμπέρασμα, προέκυψε κατά τη διάρκεια και την πορεία όλης της σχεδιαστικής διαδικασίας, από την έρευνα και την σύλληψη της ιδέας, μέχρι την υλοποίηση. Η ανάλυση ξεκινώντας από τους χρήστες, τις ανάγκες τους και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, μαζί με την γνώση των βασικών αρχών του σχεδιασμού, μπόρεσε να μας βοηθήσει να απομονώσουμε συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία χρησιμοποιήθηκαν τελικά ως οδηγοί αλλά και ως βάση έμπνευσης για τις σχεδιαστικές ιδέες που παρουσιάσαμε. Πιστεύουμε και υποστηρίζουμε ένθερμα ότι – όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη ομάδα συμπερασμάτων – ο σχεδιασμός όταν ξεκινάει

αλλά και από την σύλληψη των χρηστών ως κοινωνική ομάδα με συγκεκριμένες απαιτήσεις, οδηγεί τελικά στην καλύτερη τεχνική σύλληψη. Δηλαδή, στον ορισμό πιο συγκεκριμένων και ορθών κριτηρίων σχεδιασμού, τα οποία τελικά αντιστοιχούν σε τεχνικές κατευθυντήριες γραμμές. Αναφέρουμε επίσης ότι οι συγκεκριμένες προτάσεις κάνουν τελικά τις συσκευασίες πιο εύχρηστες από όλους τους χρήστες. Συνοψίζοντας την ουσία για το συγκεκριμένο συμπέρασμα, η συνολική διαδικασία του σχεδιασμού θεωρούμε ότι είναι πολύ πιο γόνιμη όταν ξεκινάει από μια κοινωνική οπτική του χρήστη, και καταλήγει να είναι πιο συγκεκριμένη, τόσο τεχνικά όσο και ιδεολογικά.

Κλείνοντας το κομμάτι των συμπερασμάτων, αναφέρουμε ξανά ότι στον σχεδιασμό συμπεριλήφθηκαν τα κριτήρια του κόστους και της διατήρησης του όγκου (συγκριτικά με τις υπάρχουσες κλασικές συσκευασίες). Με τις προτάσεις που παρουσιάσαμε αποδεικνύεται, αν όχι σε όλες, στις περισσότερες περιπτώσεις ότι ένας πιο προσβάσιμος σχεδιασμός, ένας σχεδιασμός χωρίς

του κόστους και κοστοβόρα εγχειρήματα μεγάλου ρίσκου. Η γνώση υπάρχει, και η ορατότητα είναι ζητούμενο της σύγχρονης εποχής της συμπερίληψης. Μικρές βελτιωτικές κινήσεις και το κατάλληλο κίνητρο μπορούν να ανοίξουν δρόμο άμεσα, εύκολα και χωρίς ζημία. Στο τέλος της ημέρας δεν πρόκειται τελικά για κάποια γιγαντιαία χρηματική επένδυση, αλλά για μετατόπιση του τρόπου σκέψης σε μια πιο ευαισθητοποιημένη γενιά σχεδιαστών και μηχανικών.

Κλείνουμε παραθέτοντας ορισμένες ιδέες για συζήτηση και μελλοντική έρευνα. Μπορεί να έχουμε ακόμα πολύ δρόμο μπροστά μας για μια κοινωνία προσβάσιμη για όλους, αλλά υπάρχει χώρος να κάνουμε σε όλες τις πλευρές αυτήν την κοινωνία λίγο καλύτερη, λίγο πιο προσβάσιμη, λίγο πιο δίκαιη. Το πεδίο της έρευνας και ανάπτυξης που ανοίγει η μεθοδολογία του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς είναι τεράστιο, και οι ιδέες, οι καινοτομίες θα πρέπει να βρίσκουν χώρο, και δίνουν μια ευκαιρία στο επάγγελμά μας ως σχεδιαστές να είμαστε μέρος αυτής της θετικής κοινωνικής αλλαγής. Το κόστος δεν αποτελεί ούτε δικαιολογία ούτε εμπόδιο για διορθωτικές κινήσεις στο σχεδιασμό.

Το πρώτο βήμα θεωρούμε ότι πρέπει να είναι η ευαισθητοποίηση. Ήδη από το κομμάτι της

εκπαίδευσης, οι σχεδιαστές θα έπρεπε να ερχόμαστε σε επαφή με τον κοινωνικό μας ρόλο. Ίσως το κλειδί προς μια πιο προσβάσιμη κοινωνία και στα τεχνικά επαγγέλματα να αποτελεί τελικά θέμα εκπαίδευσης. Οι ιδέες θα πρέπει να ακούγονται και να εξετάζονται από κάθε οπτική πριν απορριφθούν ή πριν εγκλωβιστούν σε μια ακαδημαϊκή συζήτηση και μόνο στον τομέα της έρευνας. Σε συνεργασία με ειδικούς στην επιλογή των υλικών, το κόστος μπορεί να παραμείνει το ίδιο στην παραγωγή νέων συσκευασιών.

Ο δρόμος είναι ανοιχτός για καινοτομίες. Είναι στο χέρι μας ως σχεδιαστές και μέλη μιας σύγχρονης κοινωνίας να φέρουμε τις αλλαγές που θέλουμε να δούμε στον κόσμο. Να επωμιστούμε τις ευθύνες που μας αναλογούν και να πράξουμε συνειδητοποιημένα.

Ελπίζουμε η παρούσα εργασία να αποτελέσει κίνητρο για συναδέλφους ώστε να ευαισθητοποιηθούν προς την ιδέα της προσβασιμότητας και επίσης να συμπεριληφθεί ως ένα αίτημα μαζί με άλλα προς μία αλλαγή, που κατά την άποψή μας αποτελεί μια απόφαση αλλαγής νοοτροπίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Κοινωνία και αναπηρία: Παπλωματά, Μαρία – Αικατερίνη (2013)

Η Ποιότητα ζωής ατόμων με κινητικά προβλήματα, προβλήματα όρασης, προβλήματα ακοής, νοητική υστέρηση : Μια διαναπηρική έρευνα.

Donald A. Norman, Σχεδιασμός των Αντικειμένων της Καθημερινότητας, Κλειδαριθμος, 2010

Χρήστος Κόκας (2014) Παράγοντες που επηρεάζουν τη Συσκευασία Τροφίμων, ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ. ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, Χανια

Μπλούκας, Ι.Γ. (2004) Συσκευασία Τροφίμων, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα, σσ. 257-310.

Σχέδιο Νόμου με τίτλο «Διυπηρεσιακή Μονάδα Ελέγχου Αγοράς, διατάξεις για την ανάπτυξη, την έρευνα και την

καινοτομία», ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ Άρθρο 23
Ραδιοφάρμακα, Σχόλιο του χρήστη Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με

Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) | 5 Ιουνίου 2020, 14:07, Link: <http://www.opengov.gr/yproian/?c=11433>

Γεώργιος Βασιλάκης (2020) Τα Περίπτερα έχουν τη δική τους ιστορία. Δράση εφαρμοσμένης ιστορίας, Πάτρα 2020

[1] “Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Αναπήρων Ατόμων”. Απόφαση 3447 (XXX), 30, η οποία προκηρύχθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, στις 9 Δεκεμβρίου 1975. U.N. Doc. A/10034 (1975).

[2] Χριστοφή Μαρίλυ, Εθνική Συνομοσπονδία ατόμων με Αναπηρία, Συνδικαλιστική Εκπαίδευση Στελεχών Αναπηρικού Κινήματος, Προσβασιμότητα και Αναπηρία, Αθήνα 2013

[3] ΕΛΟΤ. Πρότυπο ΑμεΑ ΕΛΟΤ 1439:2013. Εθνικό πρότυπο για τη φιλικότητα επιχειρήσεων και οργανισμών προς ΑμεΑ, Ιούλιος 2013.

MILLER, K. F. (2007). Introduction: What Is Public Space? In Designs on the Public: The Private Lives of New York’s Public Spaces (NED-New edition, pp. ix–xxii). University of Minnesota Press.
<https://doi.org/10.5749/j.ctttv5pq.4>

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Stella Zhou (2019) UNDERSTANDING 'INCLUSIVENESS' IN PUBLIC SPACE: LEARNING FROM EXISTING APPROACHES. The University of British Columbia. UBC Sustainability Scholars report.

[4] A. Yoxall, Joseph Langley, Jonathan Taylor, Jen Rowson. 2009. Understanding the use of tools for opening packaging. Article in Universal Access in the Information Society ·

[5] Mark Chamberlain, Jacqueline Esquivel, Fiona Miller, Jeff Patmore. (2013). Applied Ergonomics. BT's adoption of customer centric design. Elsevier 2013

[6] Sam Waller*, Mike Bradley, Ian Hosking, P. John Clarkson (2013). Applied Ergonomics. Making the case for inclusive design. Elsevier 2013

[7] Salmen, J (1996). Universal Design: Moving Beyond Accessibility. Trade Press Publishing Corporation

[8] Kristianova, Katarina & Jaszczak, Agnieszka. (2020). TEACHING INCLUSIVE DESIGN OF

[9] Hanson, J. (2004) The inclusive city: delivering a more accessible urban environment through inclusive design. In: (Proceedings) RICS Cobra 2004 Inter-

[10] Cobos, Sandra & Victoria Uribe, Ricardo & Rubio Toledo, Miguel & Ortega, Arturo. (2014). Inclusive Design Applied in Open Public Spaces for the Promotion of Cultural Exchanges.

[11] Y. Afacan (2012) Designing Inclusive Systems: Chapter 9, Achieving Inclusion in Public Spaces: A Shopping Mall Case Study. Springer-Verlag London 2012

[12] de la Fuente, Javier. Gustafson, Stephanie. Twomey, Colleen. Bix, Laura. (2015). An AffordanceBased Methodology for Package Design. Packaging Technology and Science. 28. 157–171. 10.1002/pts.2087.

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Arthritis Foundation, Website: <https://www.arthritis.org/>

Parkinson's Foundation, Website: <https://www.parkinson.org/>

Η ιστορία της συσκευασίας. February 2017. Myserres.
Link: <https://myserres.gr/%CE%B7-%CE%B9-%CF%83-%CF%84-%CE%B-F%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%83%CF%85%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%85%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%8A%CF%8C%CE%BD%CF%84/> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Harjot Bal (2019) What 'Customer Centric Design' Really Means. Link: <https://rangleio.medium.com/what-customer-centric-design-really-means-c7fb1f2613ad> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Tim Rotolo (2018) 5 Rules of Customer-Centric Design. Link:
<https://blog.hubspot.com/service/customer-centric-design> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Sarah Dawwod (2019) How to make packaging more accessible. Link:
<https://www.raconteur.net/packaging/inclusive-design-packaging/> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Andrew Barraclough (2020) 7 Key Principles for Inclusive Packaging Design. Link:
<https://www.packagingdigest.com/packaging-design/7-key-principles-inclusive-packaging-design> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Amélie Mourichon – Unsplash. What are the differences between universal design, accessibility, and inclusive design? Link: <https://sayyeah.com/digital-insights/universal-design-accessibility-inclusive-design/> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Cameron Chapman. Accessible Design vs. Inclusive Design (with Infographic), <https://www.toptal.com/designers/ui/inclusive-design-infographic> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

Katja Stille (2021) Inclusive Public Spaces. Link: <https://www.udg.org.uk/publications/articles/inclusive-public-spaces> (Δημοσιογραφικό Άρθρο)

ΕΙΚΟΝΕΣ

Κεφάλαιο 1

Εικόνα 1.1.1. “Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Αναπήρων Ατόμων”. Απόφαση 3447 (XXX), 30, η οποία προκηρύχθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, στις 9 Δεκεμβρίου 1975. U.N. Doc. A/10034 (1975) [1].

Εικόνα 1.2.1. Διεθνές σύμβολο για την αναπηρία 19

Εικόνα 1.3.1. Λογότυπο Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία 20

Κεφάλαιο 2

Εικόνα 2.2.1. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των βασικών υλικών συσκευασίας (Κόκας, 2014) .

Κεφάλαιο 3

Εικόνα 3.2.1. ‘Population Pyramid’ [6].

Εικόνα 3.2.2. ‘Population Pyramid’, ο στόχος του Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς [6].

Εικόνα 3.2.3. Κυκλική Ανατροφοδοτική Διαδικασία Σχεδιασμού Χωρίς Αποκλεισμούς [6] .

19 <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B-D%CE%B1%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%AF%CE%B1>

20 <https://www.esamea.gr/>